

Мал. 3.36. Площа сільськогосподарських угідь у використанні господарств Миколаївської області та сусідніх регіонів у 2018-2020 роках, тис. га

Серед регіонів, які межують з Миколаївщиною, область має нижчі показники за кількістю сільськогосподарських підприємств, ніж Одеська та Дніпропетровська області, наразі перевищує за цим показником Кіровоградську та Херсонську. За площею сільськогосподарських угідь Миколаївська область у 2018 році мала найнижчий показник, а у 2020 році на 10,8% перевищила площу сільськогосподарських угідь Херсонської області.

За кількістю сільськогосподарських підприємств серед всіх регіонів країни, Миколаївська область у 2020 році посідала третє місце, за площею сільгоспугідь – 10.

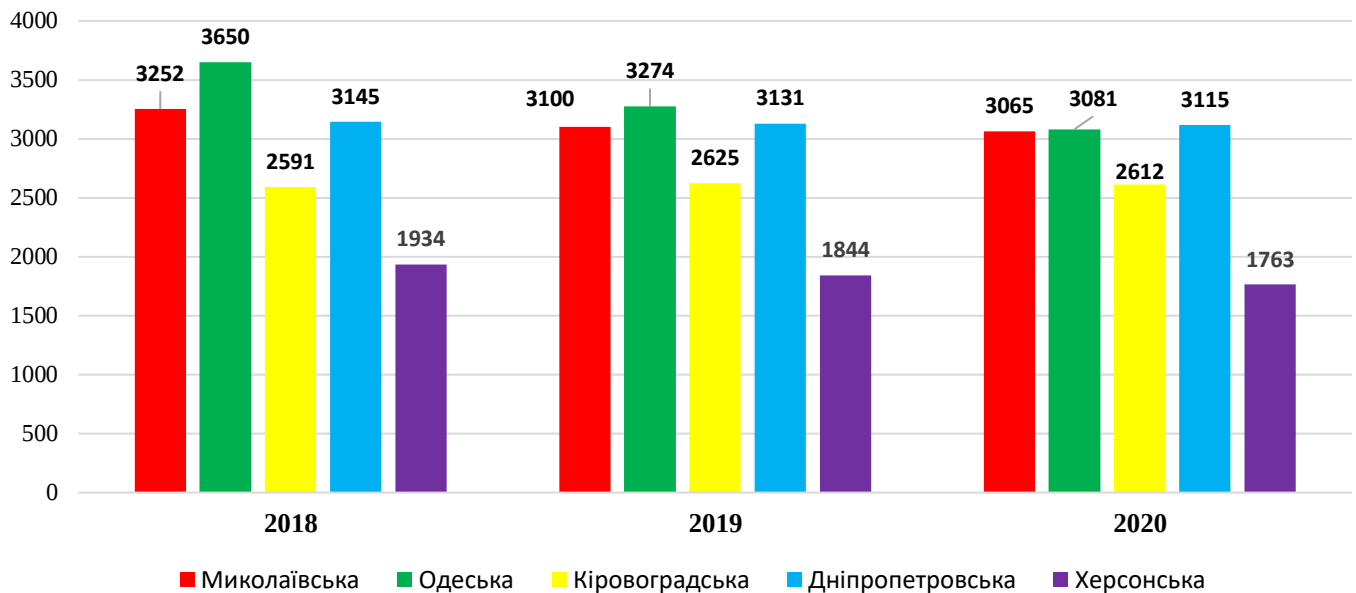
Фермерські господарства є невід'ємною частиною економіки будь-якого регіону та країни в цілому. Особливо для Миколаївської області, де сільське господарство є значним сектором економіки, левову частку (80%) у кількісному складі сільськогосподарських підприємств області займають фермерські господарства – 3 065. У їх власності та користуванні знаходиться 376,4 тис. га угідь (7,8% від загальної площі сільгоспугідь фермерських господарств України).

За кількістю фермерських господарств Миколаївська область серед сусідніх регіонів у 2018 році займала друге місце після Одеської області. У 2020 році, як серед сусідніх регіонів, так і серед всіх областей України – третє місце після Дніпропетровської та Одеської.

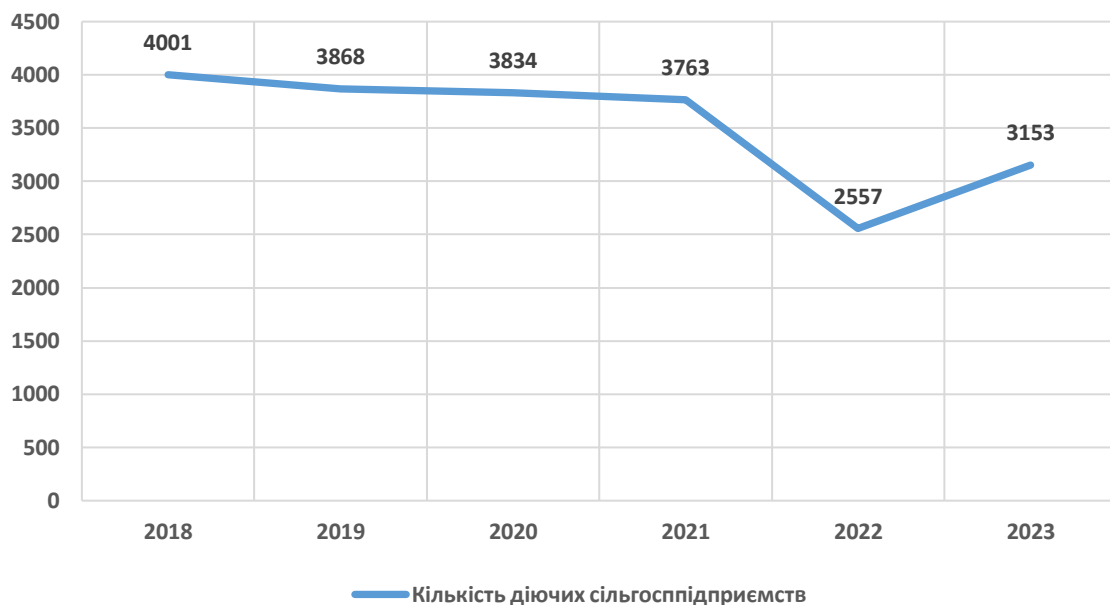
Мал. 3.37. Розвиток фермерства в Миколаївській області

За станом на 01.01.2024 кількість діючих сільськогосподарських підприємств різних організаційно – правових форм господарювання Миколаївської області зменшилася на 21% порівняно з 2018 роком, але зросла у 2023 році на 23% після різкого падіння кількості сільгосппідприємств у 2022 році.

Мал. 3.38. Кількість фермерських господарств Миколаївської області та сусідніх регіонів у 2018-2020 роках, од

У сільських населених пунктах області за станом на 01.01.2024 зареєстровано 75,4 тис. домогосподарств, членам яких надано земельні ділянки для ведення особистого селянського господарства. Це на 4,5% менше, ніж на 01.01.2019 року (79 тис. особистих селянських господарств). Загальна площа землі у їх користуванні становила 299,8 тис. га (314,9 тис. га землі у 2019 році), у тому числі для будівництва й обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд – 17,1 тис. га, для ведення особистого селянського господарства – 74,8 тис. га, для ведення товарного сільськогосподарського виробництва – 206,7 тис. га, для іншого призначення – 1,2 тис. га.

Мал. 3.39. Динаміка кількості діючих підприємств у Миколаївській області за видом економічної діяльності «Сільське господарство, мисливство, лісове господарство та надання пов'язаних із ними послуг», од.

У 2023 році обсяг виробництва продукції сільського господарства становив 42 665,9 млн грн (у постійних цінах 2021 року), що на 30,7% більше ніж у 2022 році. Зокрема, продукції рослинництва вироблено на 34,4% більше, а тваринництва – на 0,2% менше.

У структурі продукції сільського господарства переважаючою є частка рослинницької продукції. Так, у 2023 році вона становила 91,8%.

Питома вага області у виробництві продукції сільського господарства України торік становила 3,8% (*15 місце* серед регіонів країни), зокрема продукції рослинництва – 4,3%, тваринництва – 1,7%.

Основні проблеми агропромислового сектору Миколаївської області у 2024 році пов'язані з війною: забрудненість значної частини території вибухонебезпечними предметами; блокування портової інфраструктури Миколаївської області, що впливає на цінову політику реалізації сільськогосподарської продукції; гострий дефіцит кадрів, внаслідок призову до лав Збройних Сил України.

Через жарку та спекотну погоду в період формування врожаю відбувається втрата валового збору сільськогосподарських культур. В зв'язку з чим, для аграріїв все актуальнішим є питання відновлення зрошення, яке в свою чергу потребує значних капіталовкладень для відновлення існуючих та будівництва нових меліоративних мереж, а також розширення площ із застосуванням вологозберігаючих технологій обробітку ґрунту.

3.8.5. Будівництво

Будівництво, як галузь матеріального виробництва, призначено для створення основних фондів виробничого і невиробничого призначення та відновлення основних засобів всіх учасників економічної системи. Важлива та важка роль, що відведена будівництву, вимагає якісного його забезпечення всіма необхідними ресурсами: людськими, фінансовими, енергетичними, інформаційними, технологічними. Від обсягу та ефективності будівництва залежить розвиток усіх галузей матеріального виробництва та перетворень у соціальній сфері.

Починаючи з 2015 року спостерігається нерівномірність змін індексу будівельної продукції по Миколаївській області. Причинами цього можуть бути різні фактори: економічна циклічність, зміни в державній політиці, пов'язаної з будівництвом, приплив інвестицій, як внутрішніх, так і зовнішніх, ціни на будівельні матеріали та робочу силу тощо.

Таблиця 3.14

Динаміка індексів будівельної продукції за видами у Миколаївській області

(відсотків до попереднього року)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Будівництво	122,7	116,9	116,5	86,8	150,2	74,0	113,1	57,9	104,4
Будівлі	121,3	101,3	150,8	86,5	118,7	95,4	82,6	18,8	253,2
житлові	138,6	79,6	149,3	94,4	124,7	59,2	114,3	5,8	380,4
нежитлові	117,1	107,4	151,1	84,9	117,4	103,8	78,3	21,4	246,5
Інженерні споруди	123,8	128,8	96,1	87,1	179,3	61,2	141,7	79,2	85,2

Будівництво будівель у 2023 році становило 26,6% (з них житлові – 2%, нежитлові – 24,6%) від загального обсягу виробленої будівельної продукції у Миколаївській області, інженерних споруд – 73,4%.

Таблиця 3.15

Обсяг виробленої будівельної продукції за видами Миколаївської області

тис. грн.

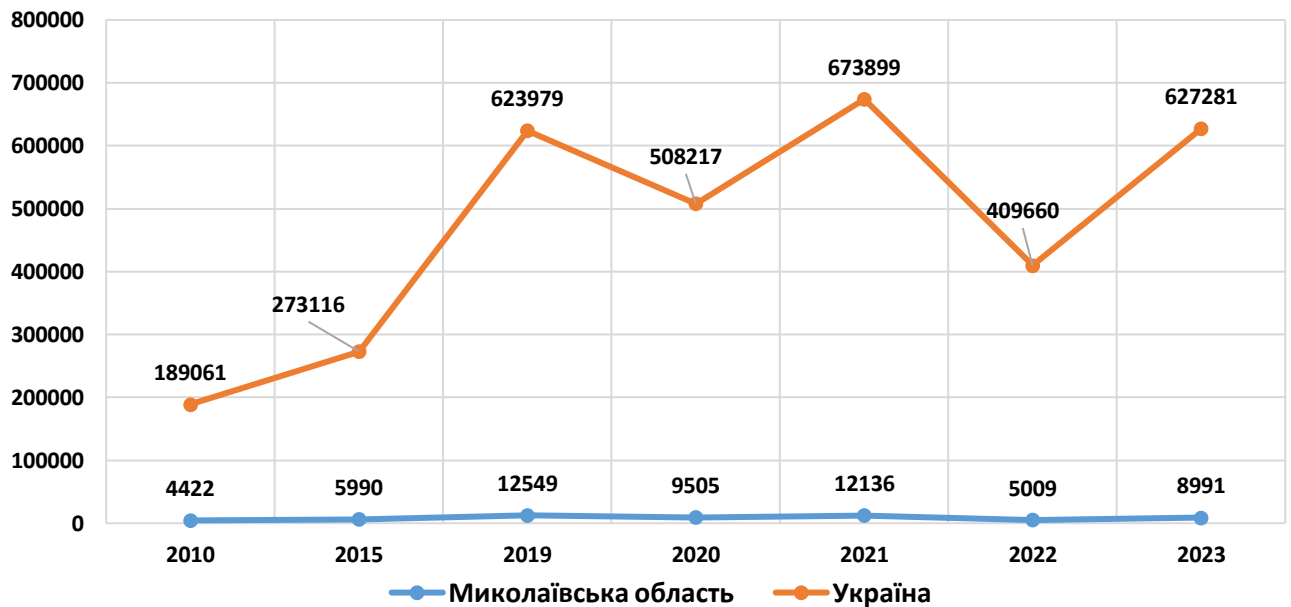
	Будівництво, всього	Будівлі	У тому числі		Інженерні споруди
			житлові	нежитлові	
2010	1281119	430190	73395	356795	850929
2015	1558673	663792	138652	525140	894881
2019	4346148	1641554	317932	1323622	2704594
2020	3359699	1600396	197983	1402413	1759303
2021	4612052	1545217	255635	1289582	3066835
2022	3475326	367147	18177	348970	3108179
2023	4076310	1084726	83245	1001481	2991584

У 2023 році в Миколаївській області триває будівництво інженерних споруд.

3.8.6. Інвестиційні ресурси

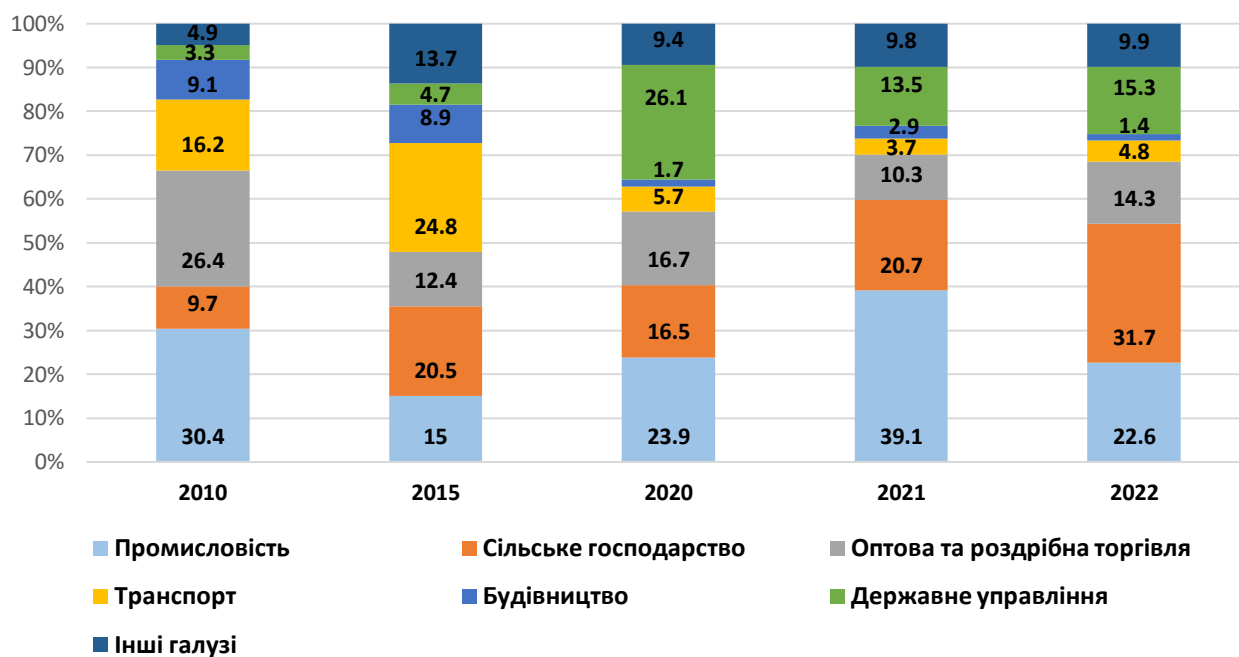
У Миколаївській області впродовж 2010 - 2023 років спостерігалась нестабільна динаміка зростання капітальних інвестицій. Обсяги капітальних інвестицій коливались від 4 422 млн грн у 2010 році до 12 136 млн грн у 2021 році, і до 8 991 млн грн у 2023 році. Такі ж різкі коливання обсягів капітальних інвестицій спостерігалися і в цілому по Україні впродовж 2010-2023 років.

Основним напрямом вкладення коштів (від 31,2% у 2010р. до 44,8% у 2022р. у загальній структурі капітальних інвестицій) залишаються машини, обладнання та інвентар, на другому місці – транспортні засоби (від 9% у 2010р. до 20,7% у 2022р.), на третьому – інженерні споруди (від 14,9% у 2010р. до 12,6% у 2022р.). Усі вищезазначені статті належать до інвестицій у матеріальні активи, на які припадає 97,3% у загальній структурі капітальних інвестицій області.

Мал. 3.40. Динаміка капітальних інвестицій, млн грн

За видами економічної діяльності концентрація капітальних інвестицій у 2022 році спостерігається, в першу чергу, у сфері сільського, лісового та рибного господарства (31,7%), промисловості (22,6%) та державного управління й оборони; обов'язкового соціального страхування (15,3%), а в другу – у сфері оптової та роздрібною торгівлі; ремонті автотранспортних засобів і мотоциклів (14,3%), транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності (4,8%), будівництва (1,4%).

Мал. 3.41. Структура капітальних інвестицій за видами економічної діяльності, у % до загального обсягу

Аналіз капітальних інвестицій 2010 – 2022 років за видами економічної діяльності свідчить про чітке зростання капітальних інвестицій у сільське, лісове та рибне господарство, частка яких у структурі інвестицій зросла з 9,7 % у 2010 році до 31,7% у 2022 році.

У промисловості області найбільший обсяг капітальних інвестицій залучено у переробну промисловість (від 93% інвестицій у 2010 році до 60% інвестицій у 2022 році). У переробній промисловості капітальні інвестиції спрямовуються, в першу чергу, на розвиток виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів

У 2022 році капітальні інвестиції у виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів становили 498,3 млн грн (44% у загальному обсязі капітальних інвестицій у промисловість регіону та 2,9% у загальному обсязі капітальних інвестицій у виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів країни).

За обсягом капітальних інвестицій у виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів вклад Миколаївської області вищий, ніж у Волинській (2,8%), Запорізькій (2,7%), Житомирській (2,5%), Одеській (2,3%), Тернопільській (2,3%), Рівненській (1,8%), Чернівецькій (1,4%), Івано-Франківській (1,3%), Сумській (1,3%) та Донецькій (0,9%) областей.

3.8.7. Інноваційна діяльність

У сучасному світі рівень інноваційного розвитку є не тільки одним із найважливіших показників, але й основним ресурсом економічного зростання і геополітичної стійкості країни, що визначає її місце у світовій економіці.

Сучасний розвиток економіки потребує використання нових наукових знань та інновацій. Наукова та науково-технічна діяльність віддзеркалює загальний стан економіки.

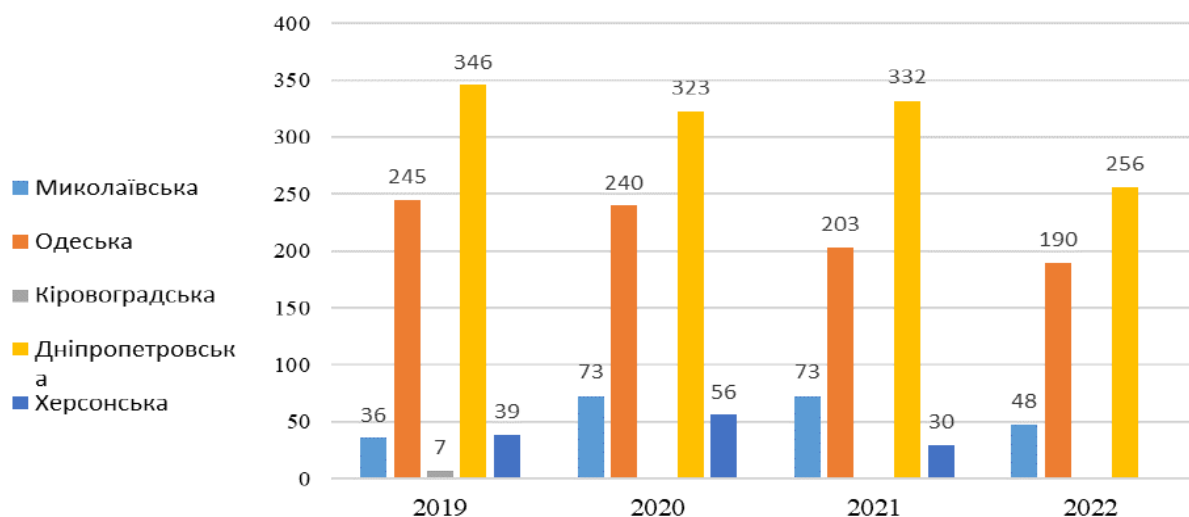
Важливою особливістю наукової діяльності на Миколаївщині є її великі територіальні диспропорції. Практично усі науково-дослідні та проєктно-конструкторські установи розміщені у м. Миколаєві.

На кінець 2022 року у виконання наукових досліджень і розробок в Миколаївській області взяли участь 1 235 осіб (з них жінок – 472 особи).

Таблиця 3.16
Кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок
(на кінець року, осіб)

	2016	2019	2020	2021	2022
Всього	2150	1483	1770	1581	1235
у т.ч. жінок	917	521	688	630	472
з них, дослідники	816	669	854	767	568

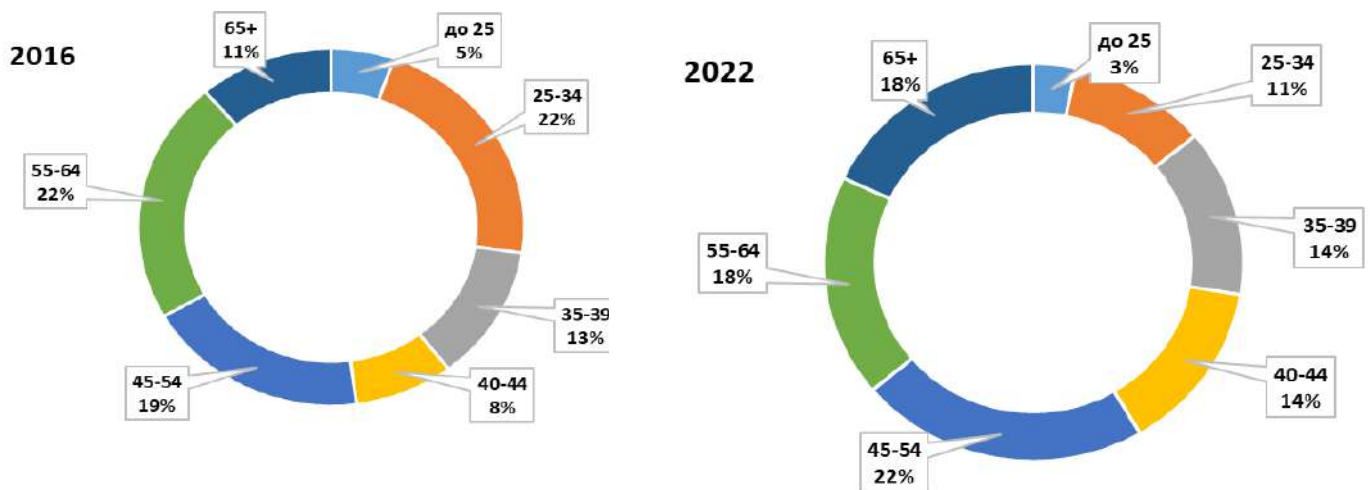
На кінець 2022 року кількість докторів наук становила 48 осіб (3,9% до загальної кількості працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок). Однак за період 2020-2021 років відбулося збільшення докторів наук, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, у середньому в 2 рази, однак на кінець 2022 року спостерігаємо значне зменшення цих дослідницьких кадрів, у зв'язку з внутрішнім переміщенням в інші регіони України, а також виїздом за кордон.

Мал. 3.42. Динаміка кількості докторів наук Миколаївської області, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, у порівнянні з сусідніми регіонами, осіб

Схожа ситуація спостерігається і з динамікою кількості докторів філософії (кандидатів наук), задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок. На кінець 2016 року в Миколаївській області кількість докторів філософії 105 осіб, що складало 4,9% до загальної кількості працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок. На кінець 2022 року кількість цих дослідницьких кадрів становила 145 осіб (11,7% до загальної кількості працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок). Однак за період 2019-2021 років відбулося збільшення докторів філософії (кандидатів наук), задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, у середньому в 2 рази, однак на кінець 2022 року спостерігаємо значне зменшення цих дослідницьких кадрів.

Кількість дослідників Миколаївської області, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, має розбіжності за віковими групами.

Мал. 3.43. Динаміка дослідників Миколаївської області, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, за віковими групами, %

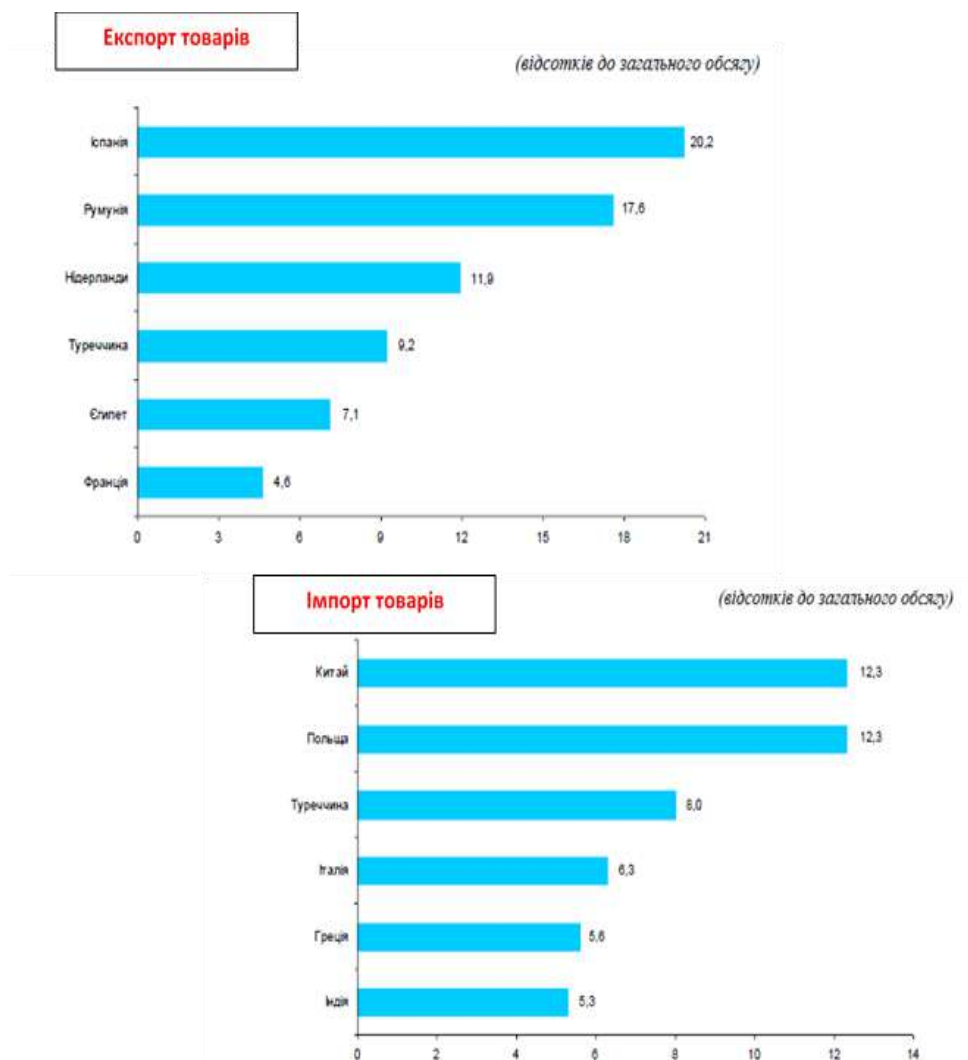
За період 2016-2022 років вдвічі знизилася категорія дослідників у віковій групі 25-34 років, та на 40% знизилася категорія дослідників у віковій групі до 25 років. Натомість спостерігається невелике зростання кількості дослідників в інших вікових категоріях, а у віковій категорії 60+ років відбулося збільшення кількості дослідників, задіяних у виконанні наукових досліджень і розробок, на 63,6%.

3.8.8. Міжнародне співробітництво та зовнішньоекономічна діяльність

Миколаївська область – експортно-орієнтований регіон із позитивним сальдо зовнішньої торгівлі (307 745,2 тис. дол. США за 9 місяців 2024 року).

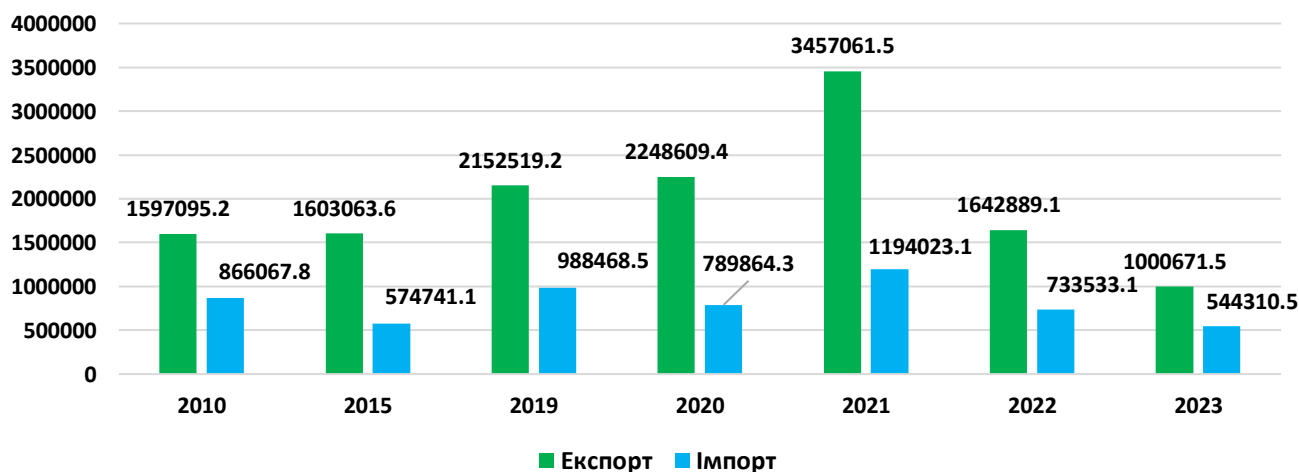
Міжнародне співробітництво не лише сприяє розширенню ринків збуту для місцевих виробників, але й забезпечує доступ до нових технологій, товарів та послуг, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності регіону.

Експорт товарів у 2023 році здійснювався здебільшого у такі країни, як Іспанія, Румунія, Нідерланди, Туреччина, Єгипет, Франція. Імпорт товарів у 2023 році здебільшого надходив з країн: Китаю, Польщі, Туреччини, Італії, Греції, Індії. Це основні міжнародні партнери Миколаївської області у 2023 році:

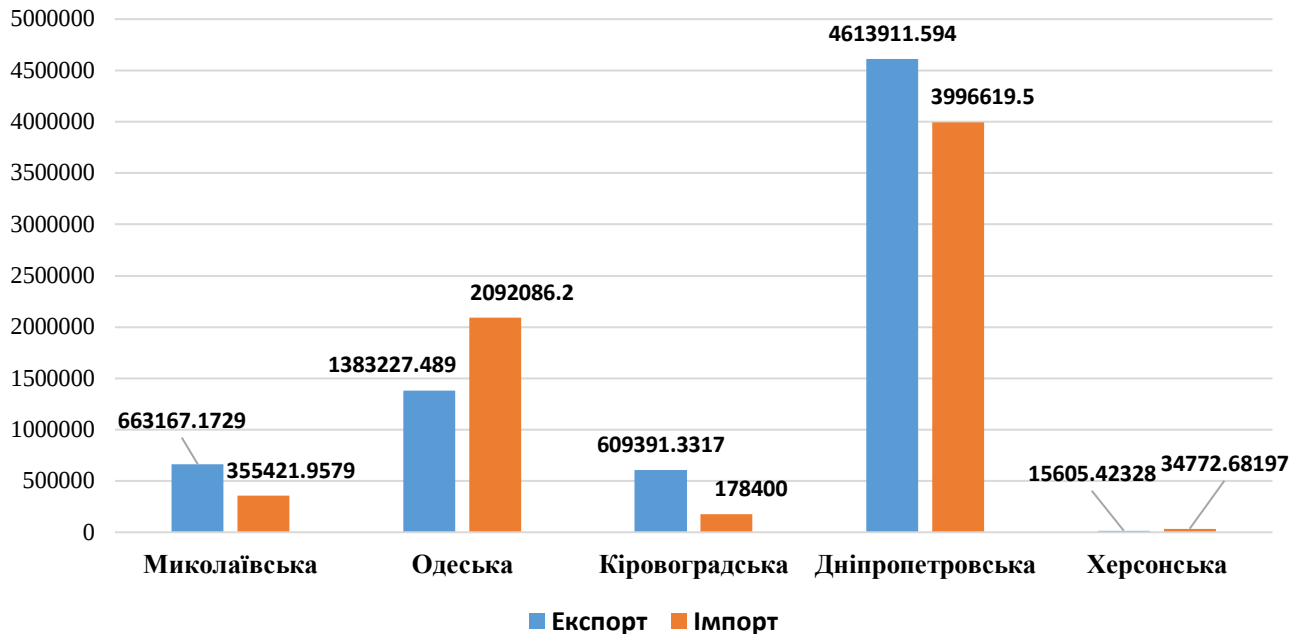
Мал. 3.44. Основні країни-партнери Миколаївської області у 2023 році

У 2022-2023 роках спостерігається значне падіння, порівняно з 2019 роком, обсягів як експорту, так і імпорту області через наслідки повномасштабного військового вторгнення в Україну. У 2023 році експорт склав 46,5%, а імпорт – 55,1% від відповідних показників 2019 року.

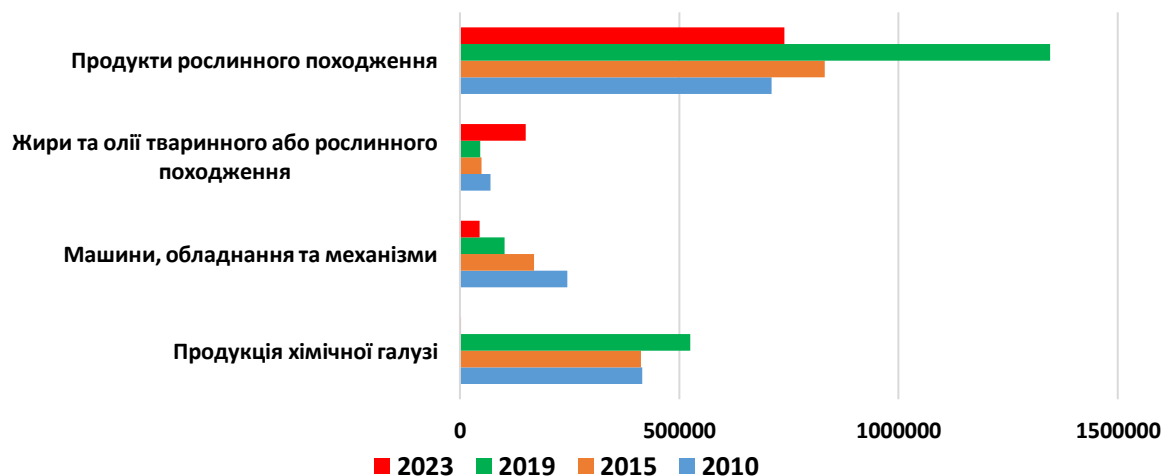
Мал. 3.45. Динаміка експорту та імпорту товарів Миколаївської області,
тис. дол. США

За 9 місяців 2024 року за показниками зовнішньої торгівлі Миколаївська область значно відстає від сусідніх Дніпропетровської та Одеської областей через пошкодження та руйнування територій та логістично-транспортної інфраструктури внаслідок повномасштабного військового вторгнення в Україну.

Мал. 3.46. Зовнішня торгівля товарами Миколаївської області та сусідніх регіонів за станом за 9-ти місяців 2024 року, тис. дол. США

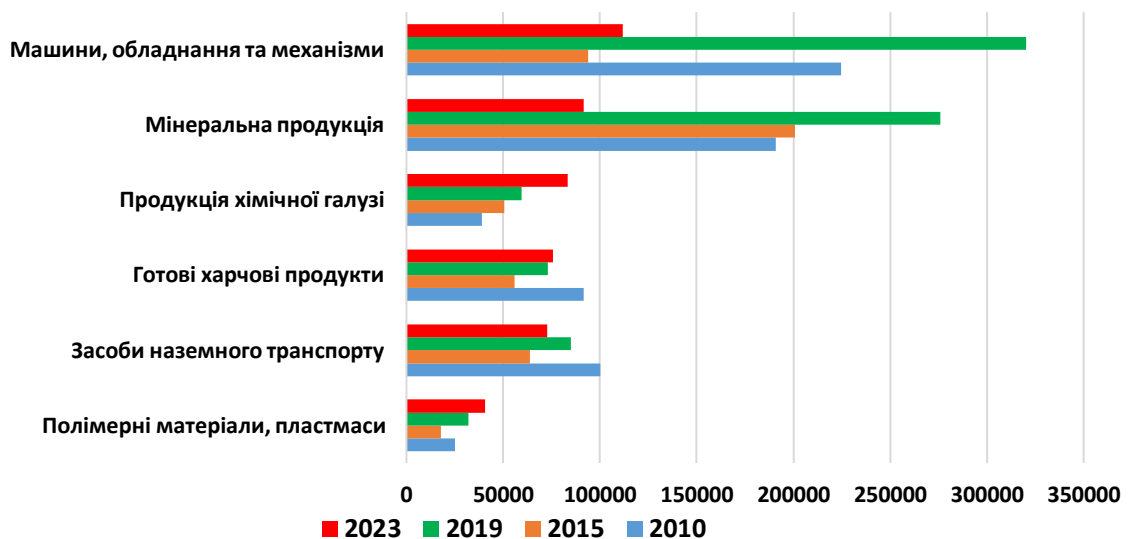
Спрямованість експорту Миколаївської області обумовлює спеціалізацію регіону на торгівлі зерновими культурами, насінням і плодами олійних рослин, машинами, обладнанням та механізмами; електротехнічним обладнанням і, до повномасштабного військового вторгнення в Україну, хімічною продукцією та пов'язаних з нею галузей промисловості.

Мал. 3.47. Динаміка товарної структури експорту товарів Миколаївської області, тис. дол. США

У 2023 році частка продуктів рослинного походження в загальному обсязі експорту склала 74%, жирів та олій тваринного або рослинного походження – 14,9%, машин, обладнання та механізмів; електротехнічного обладнання – 4,5%.

Найбільший обсяг імпоротної продукції, яка заходить в Миколаївську область, припадає на машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання, продукцію хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості, готові харчові продукти, засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби, полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них.

Мал. 3.48. Динаміка товарної структури імпорту товарів Миколаївської області, тис. дол. США

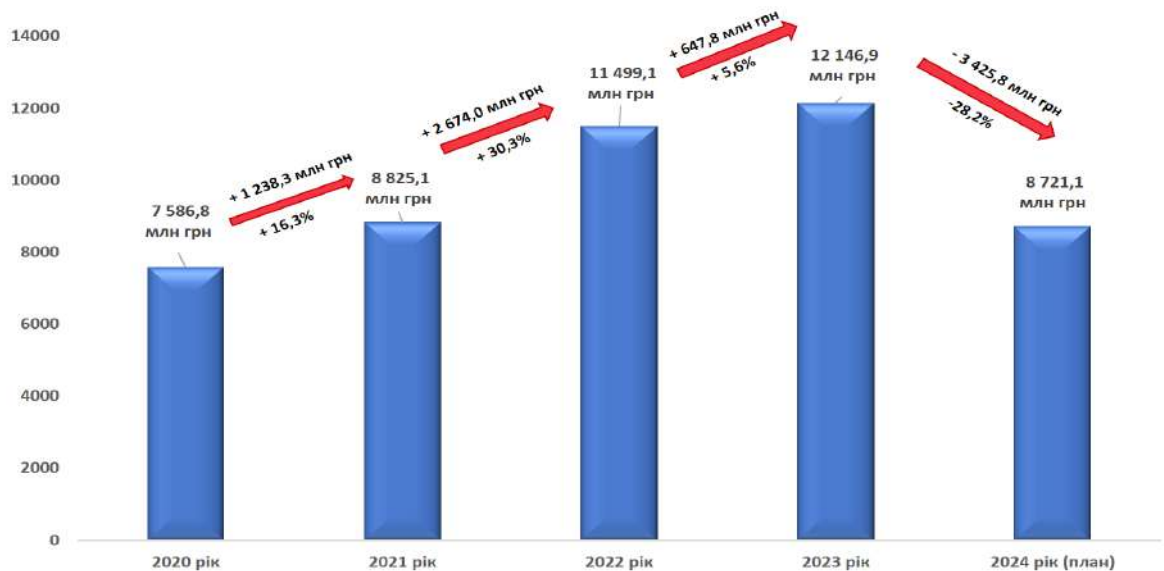
Переробна промисловість і транзитний потенціал Миколаївської області обумовлюють спеціалізацію регіону, в основному, на торгівлі зерном та олійними культурами. Така сировинна спрямованість експорту створює загрози для стійкого розвитку економіки області внаслідок залежності від світової кон'юнктури.

3.9. Фінансовий стан та бюджетна сфера

Планування та виконання місцевих бюджетів протягом останніх трьох років відбувалось у складних для держави умовах, головною причиною яких стало повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну. В умовах воєнного стану перед органами державної влади та місцевого самоврядування області надзвичайно важливим стало питання забезпечення оперативного, належного та безперервного виконання місцевих бюджетів.

Аналіз виконання місцевих бюджетів в області підтвердив, що рівень виконання планових показників за доходами та видатками безпосередньо залежить від стану ведення бойових дій на тій чи іншій території. Наразі Миколаївська область є регіоном, на території якого ведуться (велися) бойові дії

та є тимчасово окуповані території, що також впливає на надходження та видатки місцевих бюджетів. Виконання місцевих бюджетів області у 2024 році проходило в складних умовах. Проблемою для окремих територіальних громад залишалося питання щодо забезпечення достатніх обсягів надходжень податків і зборів до їх бюджетів для покриття потреби в коштах на відновлення роботи установ бюджетної сфери, проведення заходів по ліквідації наслідків військової агресії з боку російської федерації.

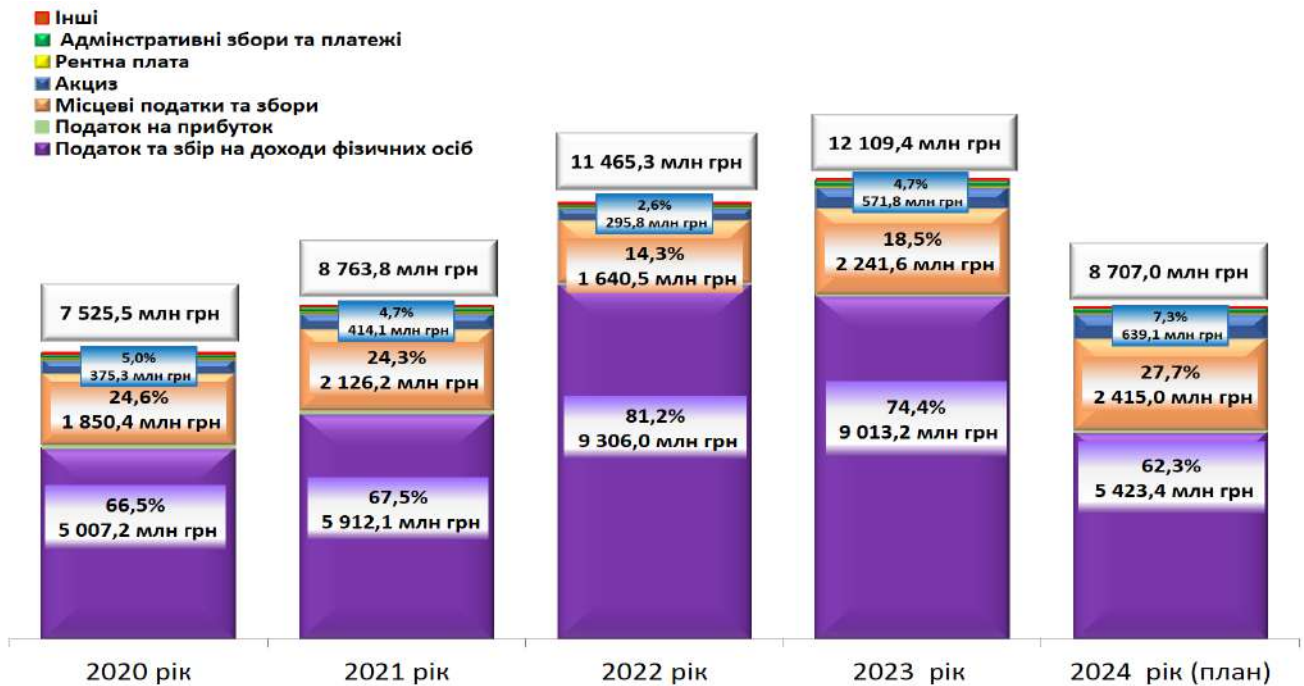
Мал. 3.49. Динаміка надходження податків і зборів до місцевих бюджетів Миколаївської області, млн грн.

Фактичні надходження податків і зборів до загального та спеціального фондів (без власних надходжень бюджетних установ) місцевих бюджетів області становили: за 2020 рік – 7 586,8 млн грн, за 2021 рік – 8 825,1 млн грн, на 16,3% більше ніж 2020 року; за 2022 рік – 11 499,1 млн грн, на 30,3% більше ніж 2021 року, за 2023 рік – 12 146,9 млн грн, що на 5,6% більше ніж 2022 року.

У цілому по Миколаївській області зведені показники надходжень у 2023 році (році воєнного стану) виконано (100,4%) та забезпечено приросту (5,6%) порівняно із 2022 роком. Стан місцевих бюджетів у 2023 році загалом можна охарактеризувати як позитивний.

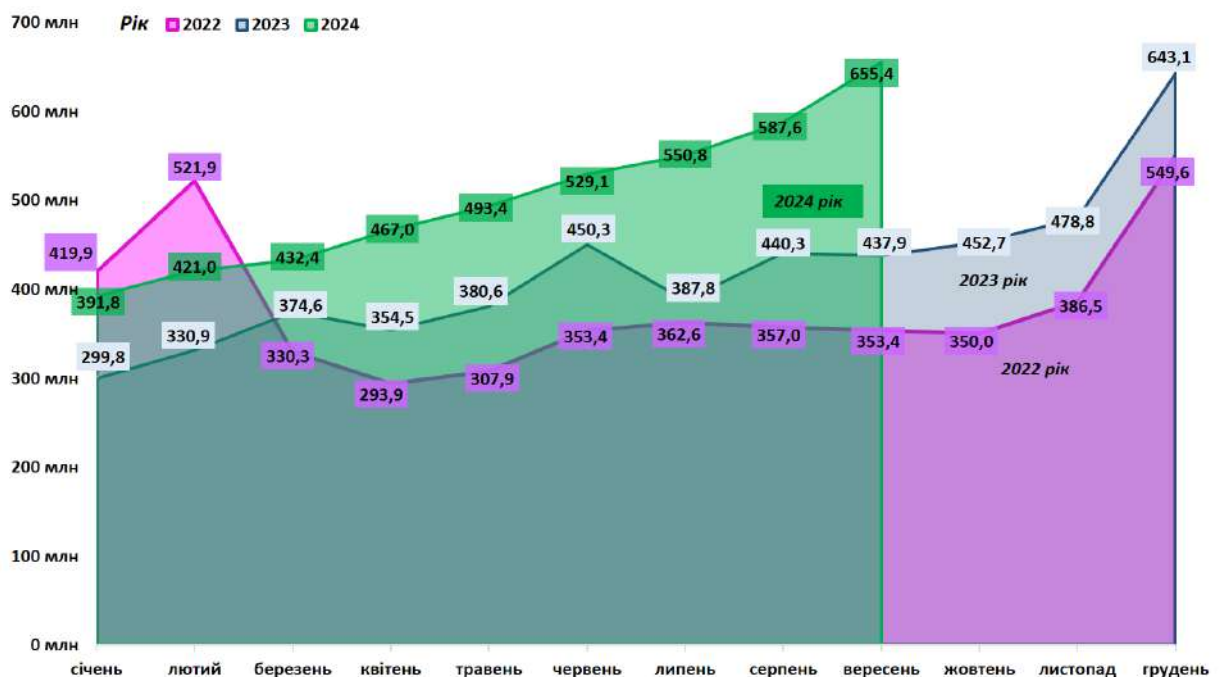
Основну частку власних доходів місцевих бюджетів у 2020-2023 роках становить податок на доходи фізичних осіб 66,5-74,4%. Ця частка зросла на 7,9%, починаючи з 2020 року. Значне зростання цього податку відбулося у 2022-2023 роках за рахунок надходження до місцевих бюджетів ПДФО від військовослужбовців.

Наступними за обсягом є місцеві податки та збори 18,5%, але варто відзначити, що їхня частка з 2020 року знизилась на 10,3% у 2022 році, у 2023 році на 6,1%. Помітними є також коливання надходжень акцизу, зниження на 0,3% у 2023 році порівняно з 2020 роком.

Мал. 3.50. Основні надходження загального фонду місцевих бюджетів у 2020-2024 роках

Зниження частки місцевих податків (плати за землю, податку на нерухоме майно відмінного від земельної ділянки, єдиного податку, акцизного податку) у загальному фонді відбувалося у більшості на територіях громад де велися (ведуться) бойові дії, внаслідок чого малий та середній бізнеси були релоковані, або ж зовсім припинені в даних регіонах. Натомість в регіонах, куди в значній мірі перемістились ВПО та куди релокувався бізнес, приріст значного податку значно вище показників минулого року.

Мал. 3.51. Динаміка надходжень ПДФО у місцеві бюджети Миколаївської області

Єдиним джерелом за рахунок якого в цілому по області забезпечено виконання доходів та досягнення значного приросту у 2022-2023 роках було ПДФО від військовослужбовців (питома вага у 2022 році становила 41,2% загального фонду, у 2023 році – 32,9%), надходження якого протягом 2022 року порівняно з 2021 роком збільшилися у 7,3 рази (у 2021 році надійшло 646,5 млн грн, у 2022 році 4719,6 млн грн, тобто + 4073,1 млн грн), у 2023 році до 2021 року у 6,2 раза (надійшло 3 982,0 млн грн, тобто + 3 335,5 млн грн).

Разом з тим, залишається вагомим ресурсом дохідної частини місцевих бюджетів (без ПДФО військовослужбовців), надходження якого збільшується в основному за рахунок відновлення/адаптації малого та середнього бізнесу, завдяки стійкості і винахідливості підприємців, які навіть у складні часи не готові закрити власну справу.

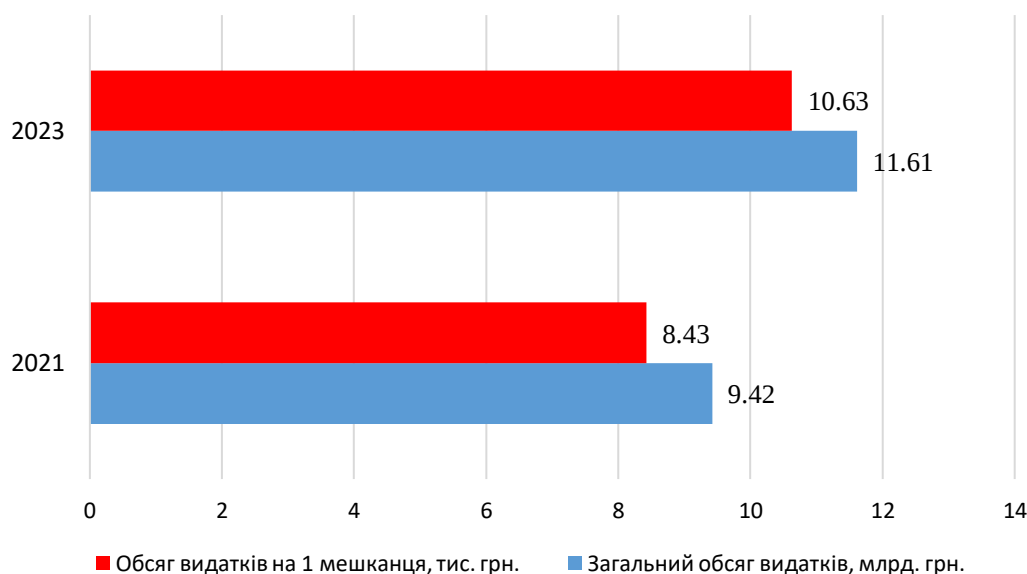
За підсумками 9 місяців 2024 року до бюджетів громад, на територіях яких велися бойові дії та були окупованими збройними формуваннями російської федерації і, як наслідок, зазнали у 2022-2023 роках критичного піку (дисбалансу) у бюджетній сфері, з релокації поступово повертається до роботи малий та середній бізнес, відновлюється агросектор і, відповідно, покращується фінансовий стан місцевих бюджетів.

Завдяки швидкій адаптації до воєнного стану підприємств та місцевого самоврядування, вдалося забезпечити збільшення доходів загального фонду місцевих бюджетів у порівнянні з першими 9 місяцями 2023 року. За рахунок цих ресурсів органи місцевого самоврядування мають можливість здійснювати фінансування першочергових потреб на місцевому рівні.

Видаткова частина місцевих бюджетів у 2022-2024 роках була спрямована на забезпечення безперебійного фінансування бюджетної сфери, здійснення заходів правового режиму воєнного стану. Протягом цього періоду була забезпечена в повному обсязі виплата заробітної плати працівникам бюджетних установ, інших соціальних виплат, оплата комунальних послуг і енергоносіїв, що споживаються бюджетними установами, реалізація заходів місцевих програм в реаліях сьогодення.

Значна увага приділялась питанню фінансування видатків на виконання завдань щодо відсічі збройної агресії, забезпечення недоторканності державного кордону та захисту держави, реалізації заходів територіальної оборони та захисту безпеки населення, які у 2022 році склали 818,6 млн грн, у 2023 році – 1 млрд 750,5 млн гривень.

Обсяг видатків Миколаївської області за трирічний період з 2021 до 2023 року зріс на 23%. Абсолютним лідером за видаткам є Миколаївська міська територіальна громада – 4,552 млрд грн. В той же час обсяг видатків із розрахунку на 1 мешканця області збільшився на 26%.

Мал. 3.52. Видатки загального фонду місцевих бюджетів Миколаївської області та видатки із розрахунку на 1 мешканця, 2021-2023 роки

Щодо структури видаткової частини місцевих бюджетів, то тут важливим є видатки на утримання інфраструктури та капітальні видатки. Отже, у 2023 році видатки на освіту склали 45,2% до загального обсягу видатків, що на 25% менше, ніж у 2021 році (60,3% до загального обсягу видатків).

Таблиця 3.17

Динаміка видатків загального фонду місцевих бюджетів Миколаївської області за структурою

	Загальні видатки, млрд грн.	Видатки на освіту, % до заг. обсягу	Видатки на спорт, % до заг. обсягу	Видатки на ЖКГ, % до заг. обсягу	Видатки на культуру, % до заг. обсягу	Інші видатки, % до заг. обсягу	Капітальні видатки, % до заг. обсягу
2021	9,42	60,3	2,4	12,2	3,6	10,1	11,4
2023	11,61	45,2	1,9	16,7	3	9,5	28,2

Джерелом фінансування довгострокових цілей місцевого економічного розвитку є капітальні видатки (без субвенцій з держбюджету). Капітальні видатки у 2023 році збільшилися у порівнянні з 2021 роком у 2,5 рази і склали 28,2% до загального обсягу видатків місцевих бюджетів Миколаївської області.

3.10. Територіальний розвиток регіону

Процес децентралізації в Україні розпочато у 2014 році з прийняттям Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (01.04.2014), закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (05.02.2015).

У 2015 році в Миколаївській області була створена 1 об'єднана територіальна громада, протягом 2016-2019 років – ще 42 громади, в одній з яких перші вибори не були призначені.

Всього в результаті добровільного об'єднання в Миколаївській області було створено 43 об'єднані територіальні громади, які об'єднали 150 із 313 місцевих рад: 4 міських, 9 селищних, 137 сільських, що охоплювало 54% території області. Після внесення змін до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» у грудні 2019 року базовий рівень адміністративно-територіального устрою Миколаївської області згідно з перспективним планом формування територій громад Миколаївської області, затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.04.2020 № 480-р, було сформовано з 52 спроможних територіальних громад, якими охоплено всю територію області.

Рис. 3.53. Карта адміністративно-територіального устрою Миколаївської області

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.06.2020 № 719-р визначено адміністративні центри цих громад та затверджено їх території.

Відповідно до прийнятої Верховною Радою України Постанови від 17.07.2020 № 807-IX «Про утворення та ліквідацію районів» у Миколаївській області утворено 4 райони у новому складі замість 19 (субрегіональний рівень): Баштанський (з адміністративним центром у місті Баштанка); Вознесенський район (з адміністративним центром у місті Вознесенськ); Миколаївський район (з адміністративним центром у місті Миколаїв); Первомайський район (з адміністративним центром у місті Первомайськ).

Наразі утворено 237 старостинських округів. Найбільшу кількість старостинських округів утворили Кривоозерська селищна ТГ – 15, Березнегуватська селищна ТГ – 11, Казанківська та Веселинівська селищні ТГ – по 10.

3.11. Стан громадської безпеки в області

Україна на сьогодні - держава, яка переживає наймасштабніші стратегічні ракетні бомбардування в новітній історії світу. В умовах війни, на території області постійно існує загроза нанесення ракетних ударів, застосування керованих боєзарядів, засобів масового ураження (хімічна, ядерна, біологічна зброя). І оперативне оповіщення населення про виникнення або загрозу виникнення ракетних ударів, інших надзвичайних ситуацій техногенного та воєнного характеру, своєчасне достовірне інформування про обстановку, яка складається, заходи, що вживаються для запобігання надзвичайним ситуаціям, та усунення їх наслідків, зменшення кількості постраждалого та загиблого населення є одним із основних завдань цивільного захисту.

Також в Миколаївській області має функціонувати 56 місцевих автоматизованих систем централізованого оповіщення (МАСЦО) з організацією автоматизованих робочих місць та встановленням кінцевих засобів оповіщення та інформування населення.

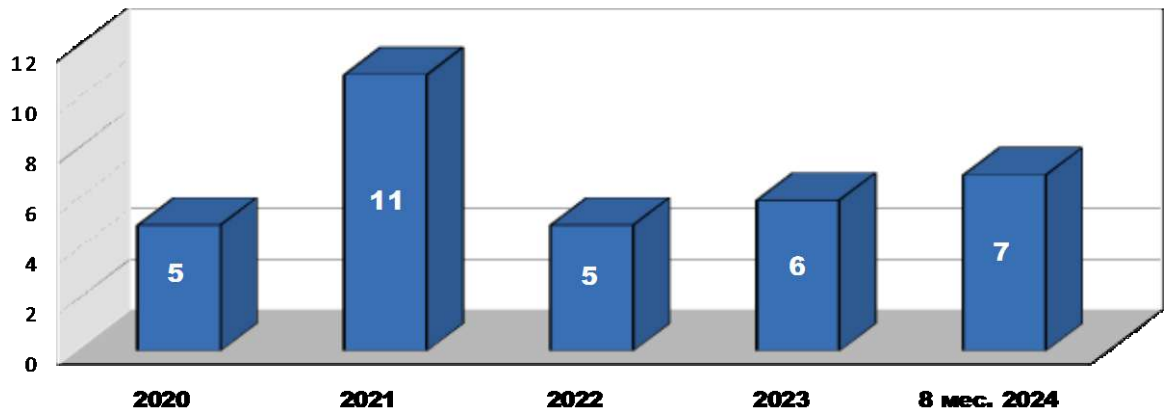
Миколаївська область має значне техногенне навантаження, яке обумовлено великою кількістю потенційно небезпечних об'єктів з високим ризиком від впровадження господарської діяльності у сфері техногенної та пожежної безпеки – 6 073 об'єкти, у тому числі 18 хімічно-небезпечних об'єктів.

За технічними та технологічними особливостями в області виділяється такий комплекс потенційно небезпечних виробництв, що є джерелами надзвичайних ситуацій техногенного характеру:

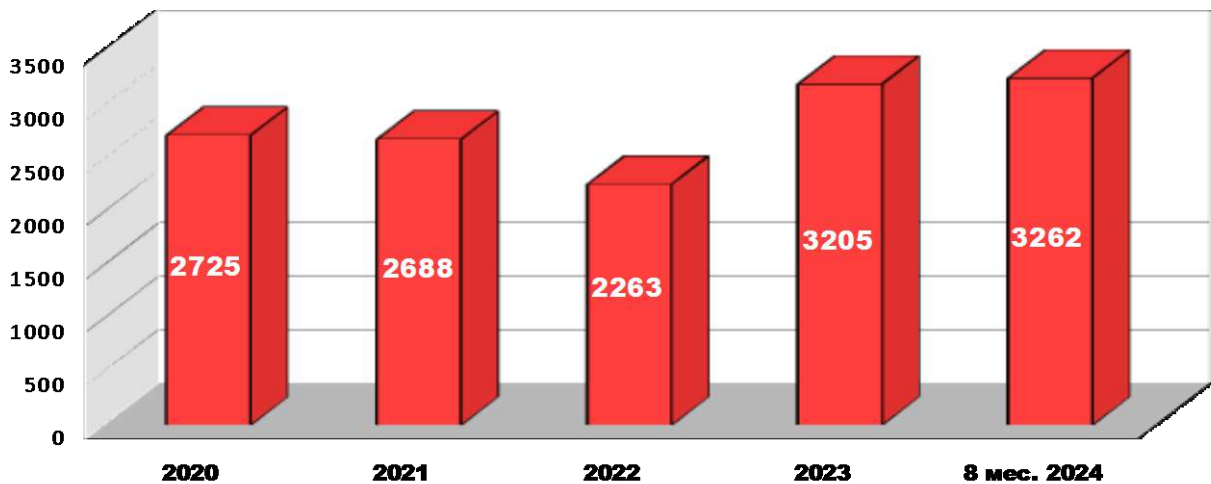
- промислові: підприємства атомної енергетики, кольорової металургії, машинобудування, у тому числі суднобудування;
- системи життєзабезпечення населення і забезпечення функціонування господарського комплексу: енергетики, водопостачання, газопостачання, транспорту (автомобільного, залізничного, трубопровідного).

Протягом 2020-2024 років в Миколаївській області виникло 34 надзвичайні ситуації, внаслідок яких загинуло 25 осіб, постраждало 36 осіб, тому числі:

- природного характеру – 23 НС;
- техногенного характеру – 10 НС;
- воєнного характеру – 1 НС.

Мал. 3.54. Динаміка виникнення надзвичайних ситуацій у Миколаївській області

Мал. 3.55. Динаміка виникнення пожеж у Миколаївській області

Одночасно, викликає занепокоєння стан протипожежного захисту населених пунктів області, зокрема об'єктів з масовим перебуванням людей (закладів освіти, культури, охорони здоров'я та соціальної сфери), на яких наявні порушення вимог пожежної безпеки, що можуть призвести до виникнення пожеж та швидкого поширення вогню, ускладнення своєчасного виявлення осередків пожеж. Протягом 2020-2024 років на території області виникло 14 143 пожежі (мал. 3.55), у яких загинуло 268 осіб, постраждало 225 осіб.

Область має постійну потребу у придбанні оснащення, систематичному поповненні та оновленні незнижувальних запасів матеріально-технічних і продовольчих ресурсів для проведення першочергових робіт під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, засобів радіаційного та хімічного захисту для регіональних спеціалізованих служб цивільного захисту, а також облаштування проміжних пунктів евакуації населення із зони радіаційного (хімічного) забруднення пунктами санітарної обробки (дезактивації).

Спостерігається неналежний рівень матеріального і фінансового забезпечення сил і засобів цивільного захисту.

Має місце недостатня розгалуженість системи оповіщення населення у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

Спостерігається недостатній рівень забезпечення протипожежного захисту населених пунктів області.

Недостатнє забезпечення населення та осіб, які залучаються для ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенних характеру засобами радіаційного та хімічного захисту.

Існує потреба у забезпеченні нарощування та оновлення фонду захисних споруд цивільного захисту шляхом будівництва, реконструкції, капітальних ремонтів та подальшого утримання захисних споруд.

Має місце засміченість території області, у тому числі і акваторії, вибухонебезпечними предметами у наслідок російської військової агресії.

Існує необхідність постійного проведення інформаційно-просвітницької роботи з населенням щодо попередження виникнення надзвичайних ситуацій та правил поведінки у разі їх виникнення.

3.12. Екологічний стан регіону

Стан ґрунтів

Миколаївська область є однією з провідних областей України за площею та біопродуктивним потенціалом земельного фонду. Згідно з інформацією Головного управління Держгеокадастру у Миколаївській області, за станом на 01.01.2024 року (за оперативними даними), земельний фонд області становив **2 458,5 тис. га**, з них 1 994,7 тис. га або **81,1%** займають **сільськогосподарські угіддя**, що свідчить про високий рівень сільськогосподарського освоєння земель.

Таблиця 3.18

Структура земельного фонду Миколаївської області за період 2021 - 2023 років

Категорії земель та види земельних угідь	2021 рік		2022 рік		2023 рік	
	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території
Види земельних угідь						
Загальна площа земель	2458,55	100	2458,55	100	2458,55	100
з них:						
Сільськогосподарські угіддя, з них:	1994,7	81,1	1994,7	81,1	1994,7	81,1
рілля	1703,7	69,3	1703,7	69,3	1703,7	69,3
перелogi	3,4	0,1	3,4	0,1	3,4	0,1
сіножаті та пасовища, парники, оранжереї, теплиці	254,2	10,3	254,2	10,3	254,2	10,3
багаторічні насадження	33,4	1,4	33,4	1,4	33,4	1,4

Категорії земель та види земельних угідь	2021 рік		2022 рік		2023 рік	
	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території	усього, тис. га	% до загальної площі території
Землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом, з них:	45,43	1,9	45,43	1,9	45,43	1,9
болота	19,4	0,8	19,1	0,8	19,1	0,8
Чагарникова рослинність природного походження						
Ліси та інші лісовкриті землі, з них:	134,34	5,5	134,37	5,5	134,37	5,5
земельні лісові ділянки, вкриті лісовою рослинністю	121,4	4,9	121,4	4,9	121,4	4,9
Інші землі	2,18	0,1	2,18	0,1	1,8	0,1
Води	125,8	5,1	125,8	5,1	125,8	5,1
Забудовані землі	156,1	6,3	156,1	6,3	156,1	6,3

Розораність сільськогосподарських угідь у розрізі районів Миколаївщини коливається від 60 до 85%.

Вміст у ґрунті органічної речовини, або гумусу, – найважливіший показник її родючості. Вміст гумусу в ґрунтах в середньому по Миколаївській області дорівнює 2,9%. Найбільша забезпеченість органічною речовиною спостерігається в північній і північно-західній частинах області, а саме у зоні розповсюдження чорноземів звичайних, де середній вміст гумусу знаходиться в межах 3,3 - 4,1 %. Останнім часом по області переважають ґрунти з підвищеним вмістом гумусу – їх частка становить близько 38,4 % та середній вміст – 22,2%.

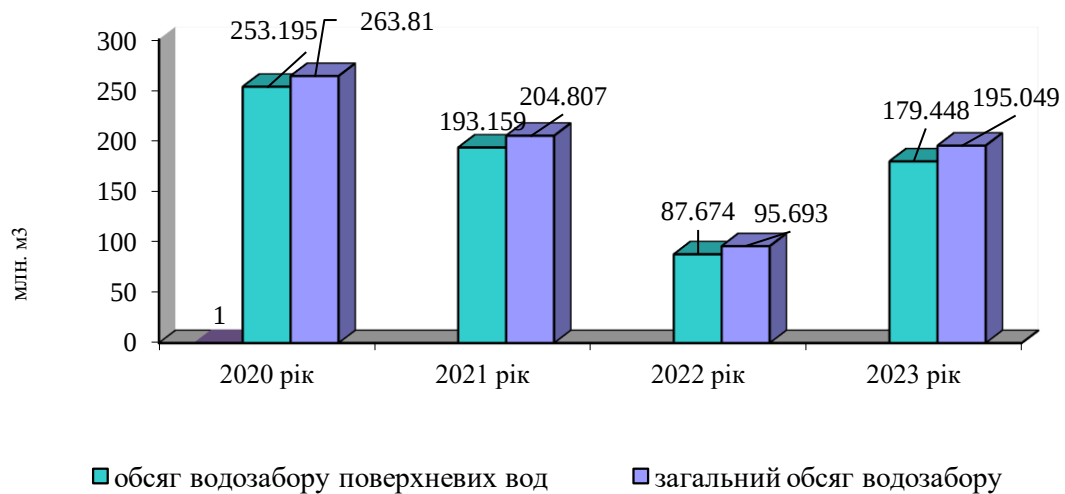
За оперативною інформацією Головного управління Держгеокадастру у Миколаївській області, за станом на 01.01.2024 року площа деградованих та малопродуктивних земель, що потребують консервації, становить 13934,8515 га.

Проблема ерозії ґрунтів є актуальною для Миколаївської області. Розгалужена мережа балок та наявність великих за площею систем зрошування обумовлюють розвиток водної ерозії ґрунтів. За оперативними даними Головного управління Держгеокадастру у Миколаївській області за станом на 01.01.2024 площа порушених земель по області становить 3 198,3596 га, у тому числі 13,9607 га порушено протягом 2023 року.

Стан поверхневих вод в області

Місцеві поверхневі водні ресурси області достатньо обмежені та залежать, головним чином, від стоку з інших регіонів. Загальний об'єм водозабору з поверхневих джерел 2023 року склав 179,448 млн м³, що є менше за об'єми

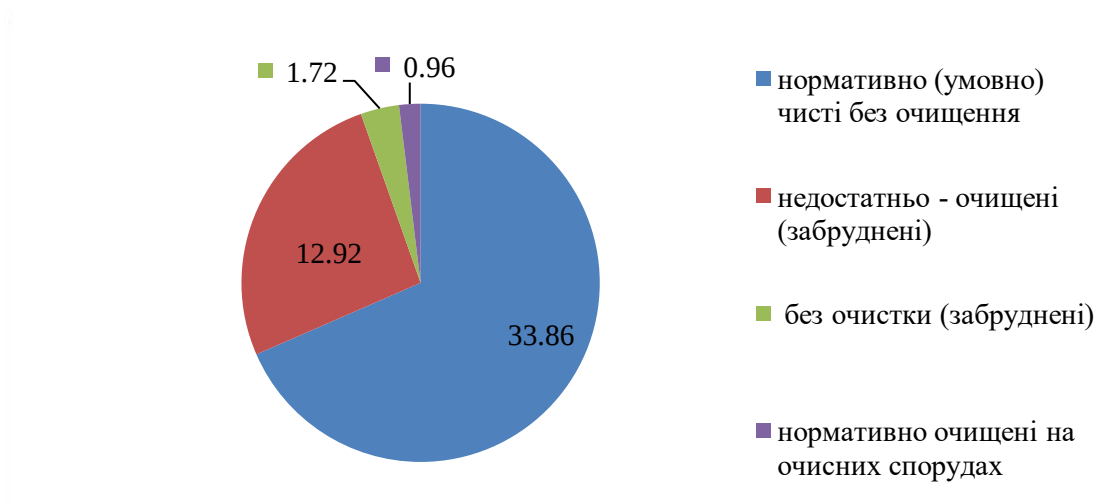
водозабору у довоєнні часи. Так, відповідні обсяги водозабору складали: 2021 року - 193,159 млн м³, 2020 року – 253,195 млн м³.

Мал. 3.56. Динаміка забору поверхневих вод по Миколаївській області

Галузі економіки в області, які найбільше споживають поверхневі води - це промисловість та енергетика. На їх потреби йде біля 50% від загального об'єму використаних вод. На другому та третьому місцях - сільське (зрошення) і комунальне господарства відповідно

Загальний обсяг скидів зворотних вод до поверхневих водних об'єктів області 2023 року склав 49,459 млн м³, що порівняно з минулим роком більше на 1,381 млн м³ (2,8%). Основними за обсягом, у загальному складі зворотних вод, є нормативно (умовно) чисті води без очистки, їх доля дорівнює 68,5%.

Мал. 3.57. Об'єми скидів зворотних вод до водних об'єктів області, відповідно до класифікації щодо їх якості, %

Якщо подивитись на розподіл обсягів скидів забруднених зворотних вод за сферами діяльності, то доля обсягу скидів даної категорії від підприємств

комунальної сфери значно переважає величину загального скиду забруднених вод від підприємств промисловості.

Стан атмосферного повітря

Внаслідок діяльності людини в атмосферу потрапляє значна кількість забруднюючих речовин, зокрема при спалюванні різних видів палива (для опалення, виробництва електроенергії, під час експлуатації транспортних засобів) та при роботі промислових підприємств.

На стан атмосферного повітря населених пунктів області значною мірою впливають викиди від роботи двигунів пересувних джерел забруднення, які домінують над викидами від стаціонарних джерел. Причиною цього є значне зростання кількості приватних транспортних засобів, незадовільний технічний стан автотранспорту, низька якість палива та відсутній дієвий контроль за ним.

За даними головного управління статистики в Миколаївській області у загальній кількості забруднюючих речовин стаціонарних джерел переважали викиди речовин у вигляді твердих суспендованих частинок 36,5%, метану 30,3% та оксиду вуглецю 13,5%.

Спостереження за станом атмосферного повітря у м. Миколаєві проводяться Миколаївським обласним центром з гідрометеорології у 4 пунктах спостереження. Протягом 2023 року перевищення максимально разових граничнодопустимих концентрацій (ГДК) спостерігались в атмосферному повітрі м. Миколаєва по формальдегіду та оксиду вуглецю. Максимальні значення середньомісячного вмісту формальдегіду фіксувалися у листопаді - вересні 2023 року (6,7-6,4 ГДК ср. доб відповідно).

РОЗДІЛ 4. ОБГРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ВИБОРУ

4.1. Сценарії розвитку Миколаївської області до 2027 року

Сценарне моделювання розвитку Миколаївської області на період до 2027 року нерозривно пов'язане з моделюванням динаміки подій в Україні і світі та відбувається в ситуації граничної невизначеності на підставі результатів соціально-економічного та порівняльного аналізу середовища.

Тому сценарії базуються на аналізі поточної ситуації, що склалася у 2022 - 2024 роках, враховують наслідки повномасштабної агресії проти України та їх вплив на подальший розвиток області (мінування територій, втрата економічного потенціалу, неможливість ведення бізнесу через постійні обстріли, порушення логістичних зв'язків, масштабні руйнування інфраструктури, міграція населення регіону тощо), орієнтовні макроекономічні прогнози та вплив зовнішніх і внутрішніх факторів, що визначені за результатами SWOT-аналізу.

З огляду на таку ситуацію можемо говорити про такі сценарії розвитку Миколаївської області до 2027 року.

Песимістичний сценарій.

Реалізується при погіршенні чинників впливу (*військова агресія проти України посилюється; погіршуються показники людської безпеки; відбувається руйнування інфраструктури і нові територіальні втрати; глибока економічна*

криза; втрата інвестиційної привабливості України для західних партнерів; масовий відтік населення за кордон, особливо молоді та працездатного населення; збільшення частки старшого вікового населення, що збільшує соціальне навантаження на органи державної влади та місцевого самоврядування).

Базові припущення – регіональний рівень.

Збільшення ролі суто військових питань (розбудова оборони, підготовка формувань ТрО, возведення укріплень, блокпостів та ін.).

Зростання безробіття та падіння рівня життя мешканців області.

Збільшення соціальних груп населення, що потребують допомоги.

Обмежені технічні можливості у поводженні зі специфічними відходами внаслідок бойових дій та руйнувань.

Доходи регіонального та місцевих бюджетів стрімко скорочуються до критичної межі.

Населення масово виїжджає за кордон, особливо молодь та працездатне населення.

Стрімко збільшується частка населення старшого віку, що ще збільшує соціальне навантаження на органи регіональної влади та місцевого самоврядування.

Зберігається тенденція до поступової руйнації інфраструктури.

За песимістичним сценарієм втілиться більшість зовнішніх загроз, визначених в SWOT-аналізі регіону, поглиблюючи слабкі сторони.

Оптимістичний сценарій.

Реалізується при покращенні чинників впливу (перемога України у війні, відновлення територіальної цілісності України, вступ України до НАТО або отримання гарантій безпеки; діють програми міжнародної технічної допомоги з відновлення інфраструктури, яка постраждала в наслідок збройної агресії РФ; в Україні проводяться демократичні вибори; починають активно працювати інвестори, вкладаючи значні інвестиції у відновлення поселень та інфраструктури; державний бюджет стабілізується, наповнюється і активно працює ДФРР; рішуче продовжуються реформи в контексті євроінтеграції)

Базові припущення – регіональний рівень.

Швидкими темпами відновлюється зруйнована інфраструктура і житло, у громадах відновлюються базові послуги, зростає економічна активність.

Здійснюються масштабні інфраструктурні проекти за участі державних та міжнародних програм відновлення та модернізації, за рахунок регіональних та національних інвестиційних проектів.

Завдяки активній діяльності в області міжнародних донорів та інвесторів економіка швидкими темпами відновлюється до довоєнного рівня і починає стрімко зростати. Відновлюються і розвиваються промисловість, зокрема сфери суднобудування, машинобудування та енергетики, та аграрний сектор.

Відбувається інтеграція регіону у світові ринки, збільшується частка експорту у секторах та галузях смартспеціалізації.

Попри велике значення базових галузей промисловості та сільського господарства, в прибережних районах розвивається сфера туризму та готельно-ресторанний бізнес. Родзинкою регіону стає виноградарство і виноробство.

Відновлює роботу аеропорт «Миколаїв», стаючи потужним транспортно-логістичним хабом для Півдня України.

Зростання ВРП відзначається від 4% до 6% на рік.

Активно впроваджуються проекти міжрегіонального співробітництва та взаємодії.

Покращується рівень надання освітніх, медичних, адміністративних, безпекових послуг.

В області розгортаються програми соціальної і психологічної реабілітації ветеранів, а також підтримки вразливих груп населення.

Молодь регіону пов'язує своє майбутнє з Миколаївщиною, спостерігається повільний природний приріст населення.

Відбудова житла та інфраструктури відбуваються в міру фінансування з державного і обласного бюджетів, бюджетів громад, частково – за кошти міжнародних донорів та інвесторів.

Миколаївська область стає привабливою для життя, праці та відпочинку.

Оптимістичний сценарій розвитку демонструє позитивну динаміку, що буде можлива за умови успішної реалізації Стратегії розвитку регіону шляхом повноцінного використання наявного потенціалу, підтримки сильних сторін області внутрішніми й зовнішніми можливостями.

Реалістичний сценарій.

Реалізується при незмінності чинників впливу (*активні воєнні дії продовжуються; війна переростає у тривалу фазу низької інтенсивності, з постійними провокаціями, терористичними атаками чи ракетними обстрілами; підтримка української економіки і соціальної сфери з боку міжнародних партнерів продовжується на попередньому рівні; Державна стратегія регіонального розвитку впроваджується в міру бюджетних можливостей і донорських фондів*).

Базові припущення – регіональний рівень:

Зусилля направлені на ліквідацію наслідків воєнних дій в Миколаївській області. Зруйновані будівлі, дороги, мости та інші об'єкти інфраструктури будуть відновлюватися протягом тривалого часу через брак фінансів, матеріалів та робочої сили. Певна кількість територій в області залишиться замінованою, що ускладнює відновлення сільського господарства та інших галузей економіки.

Динаміка ВРП регіону відстає від динаміки ВВП України внаслідок економічного занепаду через воєнні дії.

Іноземні інвестиції в економіку області незначні і не здатні суттєво наростити ВРП.

Бюджетне забезпечення тримається на рівні надання базових послуг населенню.

Стратегія розвитку області впроваджується в міру наповненості ДФРР та обласного бюджету, а також наявності донорських коштів.

Впізнаваність Миколаївської області на інвестиційних картах України та світу залишається незначною, але поступово підвищується.

Інвестиційний та підприємницький клімат без змін.

Рівень життя населення та соціальна сфера залишаються на середньорегіональному рівні. Молоді та кваліфіковані фахівці можуть виїжджати з регіону в пошуках кращих можливостей, що призведе до дефіциту кадрів та подальшого уповільнення економічного зростання.

Наслідки реалістичного сценарію для Миколаївської області:

Релокований бізнес поступово повертається в область. Половина вимушених емігрантів з-за кордону не повертається. Більшість ВПО залишаються в області.

Регіон розробляє і впроваджує систему заходів безпеки, зокрема будуються укриття в усіх об'єктах соціальної сфери, громадських будівлях. Об'єкти соціальної сфери поступово переводяться на автономне енергозабезпечення.

В області розгортаються програми соціальної і психологічної реабілітації ветеранів війни, а також підтримки вразливих груп населення.

Відбудова житла та інфраструктури відбуваються в міру фінансування з державного і обласного бюджетів, бюджетів громад, частково – за кошти міжнародних донорів та інвесторів.

Поступово відбувається відтворення людського капіталу та створення робочих місць.

Великі підприємства та малий і середній бізнес поступово виходять на довоєнні показники. Економіка області починає нарощувати ВРП.

Через недостатнє фінансування проєктів Стратегія розвитку області впроваджується частково, виконання деяких важливих проєктів відкладається на наступні операційні цикли. У рамках реалізації Стратегії розвитку області постійно вишукуються шляхи, можливості, ресурси, резерви для подолання вищезазначених викликів.

Реалізація реалістичного сценарію створить реальну можливість для поступального відновлення та подальшого динамічного розвитку області з урахуванням безпекових чинників. В умовах масштабного повоєнного відновлення країни передбачається нарощування економічного потенціалу регіону та досягнення рівня довоєнного періоду з одночасним істотним оновленням виробничих потужностей, упровадженням інноваційних технологій та нових технологічних видів продукції.

4.2. Стратегічне бачення Миколаївської області до 2027 року

За результатами активного обговорення пропозицій експертів робочою групою було сформульовано стратегічне бачення Миколаївської області на період до 2027 року включно.

Миколаївська область:

- *регіон стійкості, соціальної згуртованості і безпеки на Півдні України,*
- *регіон зростаючої багатогалузевої високотехнологічної економіки на основі інновацій,*
- *стратегічний продовольчий регіон країни,*

- енергетичний і транспортно-логістичний хаб Півдня,
- регіон високої якості життя людини та чистого відновлюваного довкілля, привабливий для туризму і оздоровлення

4.3. Аналіз SWOT/TOWS та основні висновки

Після вибору сценарію розвитку області та формулювання стратегічного бачення робочою групою було здійснено актуалізацію факторів SWOT. Було прийнято до уваги, що значна частина факторів зі стратегії, затвердженої у 2020 році, зберігає свою актуальність, однак, внаслідок повномасштабного вторгнення РФ в Україну 24.02.2022 та майже три роки активних воєнних дій виникли нові фактори впливу на траєкторію розвитку Миколаївської області, які були відображені в оновленій таблиці SWOT.

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Вихід до Чорного моря і приналежність до найбільших річкових басейнів країни (басейни р. Південний Буг, р. Дніпро та річок Причорномор'я)	1. Значні обсяги руйнувань і пошкоджень критичної, виробничої та соціальної інфраструктури області внаслідок воєнних дій
2. Наявність різногалузевої транспортної мережі (автомобільні, залізничні, водні, авіаційні шляхи)	2. Недостатнє забезпечення укриттями бюджетних установ і громадських закладів
3. Наявність морських портів та летовища "Миколаїв"	3. Недостатнє забезпечення бюджетних установ автономним енергопостачанням
4. Наявність потужного енергетичного комплексу	4. Високий рівень фізичного зносу основних фондів у реальному секторі економіки області (насамперед у суднобудуванні), застарілість технологій
5. Сприятливі природно-кліматичні умови для вирощування широкого кола сільськогосподарських культур	5. Низька впізнаваність та інвестиційна привабливість регіону
6. Наявність трудового потенціалу	6. Незначна частка виробництва з високою доданою вартістю
7. Наявність значних покладів нерудних будівельних корисних копалин (пісків, глин, суглинків, вапняків, гранітів)	7. Втрата населення внаслідок вимушеної еміграції за кордон та внутрішнього переміщення
8. Висока ступінь адаптації малого і середнього підприємництва до умов воєнного стану	8. Від'ємний природний приріст населення та депопуляція сільського населення
9. Унікальність окремої продукції, що виробляється, зокрема газових турбін та яхт «преміум» класу	9. Низький рівень вкладу підприємств в інновації, наукові дослідження і розробки
10. Наявність морського узбережжя, природно рекреаційних ресурсів (морські піщані пляжі, мальовничі ландшафти берегів річок)	10. Низька купівельна спроможність переважної частини населення

11. Реформована система місцевого самоврядування в особі 52 територіальних громад	11. Низька зайнятість населення у сільській місцевості, відсутність робочих місць у невеликих містах і селищах
12. Наявність розвиткових інституцій, зокрема, Агенції регіонального розвитку Миколаївської області	12. Низька забезпеченість медичними та педагогічними кадрами
	13. Технологічно і морально застаріла система управління з твердими побутовими відходами, недостатній рівень відновлення відходів
	14. Високий рівень тіньової зайнятості
	15. Недостатні обсяги будівництва, у т. ч. житла для ВПО
Можливості	Загрози
1. Міжнародна підтримка проєктів розвитку, у тому числі запровадження енергозберігаючих та високопродуктивних технологій	1. Критичні руйнування енергетичної інфраструктури, тривалі блек-аути
2. Виведення регіональної продукції на ринки ЄС через впровадження європейських стандартів якості	2. Руйнування Південноукраїнської АЕС
3. Зростання ролі України на світовому продовольчому ринку	3. Стрімкий економічний спад внаслідок воєнних дій
4. Активізація діяльності ДФРР	4. Перехід воєнних дій у довготривалу фазу, продовження ракетних обстрілів, погіршення безпекової ситуації в регіоні через географічну близькість до ЛБЗ
5. Розвиток європейської транспортної мережі TEN-10 по території України та інтеграція транспортно-логістичної інфраструктури регіону	5. Критичне зростання частки вразливих груп населення (ветерани війни, ВПО тощо)
6. Запровадження режиму вільної торгівлі з ЄС	6. Втрати кваліфікованих і висококваліфікованих кадрів
7. Доступ до Фондів ЄС	7. Деградація та зниження родючості ґрунтів, екологічні збитки від повномасштабної агресії РФ, втрата частини природних ресурсів
8. Зростання попиту на внутрішній туризм, в тому числі оздоровчий, сільський та зелений	8. Повний занепад вітчизняного суднобудування через відсутність державної підтримки та/або стратегічного інвестора
9. Впровадження державних програм підтримки прикладних наукових досліджень та інновацій	9. Техногенні катастрофи через наявність на території області об'єктів підвищеної небезпеки: магістрального аміакопроводу «Тольятті-Одеса» (166 км), ДП НАЕК «Енергоатом» ВП «Південноукраїнська АЕС»

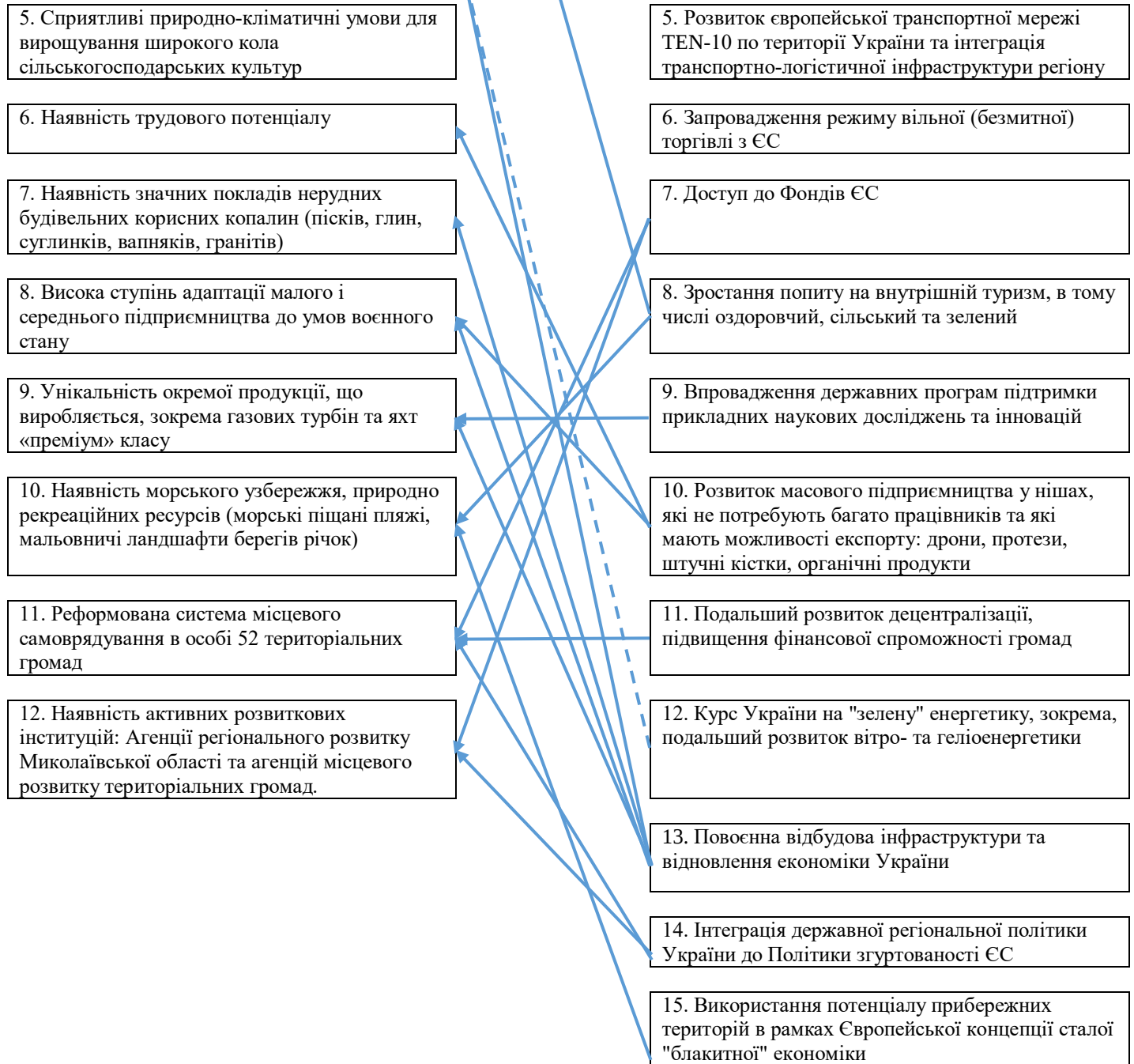
10. Розвиток масового підприємництва у нішах, які не потребують багато працівників та які мають можливості експорту: дрони, протези, штучні кістки, органічні продукти	10. Поширення небезпечних інфекційних захворювань, погіршення стану здоров'я населення
11. Подальший розвиток децентралізації, підвищення фінансової спроможності громад	11. Поглиблення демографічної кризи внаслідок війни
12. Курс України на "зелену" енергетику, зокрема, подальший розвиток вітро- та геліоенергетики	12. Забруднення територій, у т. ч. сільськогосподарських земель, вибухонебезпечними предметами внаслідок воєнних дій
13. Повоєнна відбудова інфраструктури та відновлення економіки України за принципом Build Back Better	13. Посилення конкуренції між регіонами за зовнішні ресурси
14. Зростання попиту на продовольчі товари на світовому ринку, у тому числі на органічну продукцію	14. Зростання рівня інвестиційного ризику країни
15. Інтеграція державної регіональної політики України до Політики згуртованості ЄС	15. Повне блокування роботи морських портів внаслідок воєнних дій
16. Використання потенціалу прибережних територій в рамках Європейської концепції сталої "блакитної" економіки	16. Продовження окупації частин територій громад області (Кінбурнська коса)

Аналіз SWOT/TOWS та основні висновки

З метою ідентифікації стратегічних цілей було сформовано матрицю SWOT/TOWS та проведено аналіз на виявлення взаємозв'язків між факторами в основних секторах «чистих» стратегій.

Сектор «Порівняльні переваги». Тип стратегії – агресивна, наступальна.

Сектор «Виклики». Тип стратегії – динамічна, конкурентна.

4. Високий рівень фізичного зносу основних фондів у реальному секторі економіки області (насамперед у суднобудуванні), застарілість технологій

4. Активізація діяльності ДФРР

5. Низька впізнаваність та інвестиційна привабливість регіону

5. Розвиток європейської транспортної мережі TEN-10 по території України та інтеграція транспортно-логістичної інфраструктури регіону

6. Незначна частка виробництв з високою доданою вартістю

6. Запровадження режиму вільної (безмитної) торгівлі з ЄС

7. Втрата населення внаслідок вимушеної еміграції за кордон та внутрішнього переміщення

7. Доступ до Фондів ЄС

8. Від'ємний природний приріст населення та депопуляція сільського населення

8. Зростання попиту на внутрішній туризм, в тому числі оздоровчий, сільський та зелений

9. Низький рівень вкладу підприємств в інновації, наукові дослідження і розробки

9. Впровадження державних програм підтримки прикладних наукових досліджень та інновацій

10. Низька купівельна спроможність переважної частини населення

10. Розвиток масового підприємництва у нішах, які не потребують багато працівників та які мають можливості експорту: дрони, протези, штучні кістки, органічні продукти

11. Низька зайнятість населення у сільській місцевості, відсутність робочих місць у невеликих містах і селищах

11. Подальший розвиток децентралізації, підвищення фінансової спроможності громад

12. Низька забезпеченість медичними та педагогічними кадрами

12. Курс України на "зелену" енергетику, зокрема, подальший розвиток вітро- та геліоенергетики

13. Технологічно і морально застаріла система управління з твердими побутовими відходами, недостатній рівень відновлення відходів

13. Повоєнна відбудова інфраструктури та відновлення економіки України за принципом Build Back Better

14. Високий рівень тіньової зайнятості

14. Інтеграція державної регіональної політики України до Політики згуртованості ЄС

15. Недостатні обсяги будівництва, у т. ч. житла для ВПО

15. Використання потенціалу прибережних територій в рамках Європейської концепції сталої "блакитної" економіки

Сектор «Ризики». Тип стратегії – оборонна.

Слабкі сторони

1. Значні обсяги руйнувань і пошкоджень критичної, виробничої та соціальної інфраструктури області внаслідок воєнних дій

2. Недостатнє забезпечення укриттями бюджетних установ і громадських закладів

3. Недостатнє забезпечення бюджетних установ автономним енергопостачанням

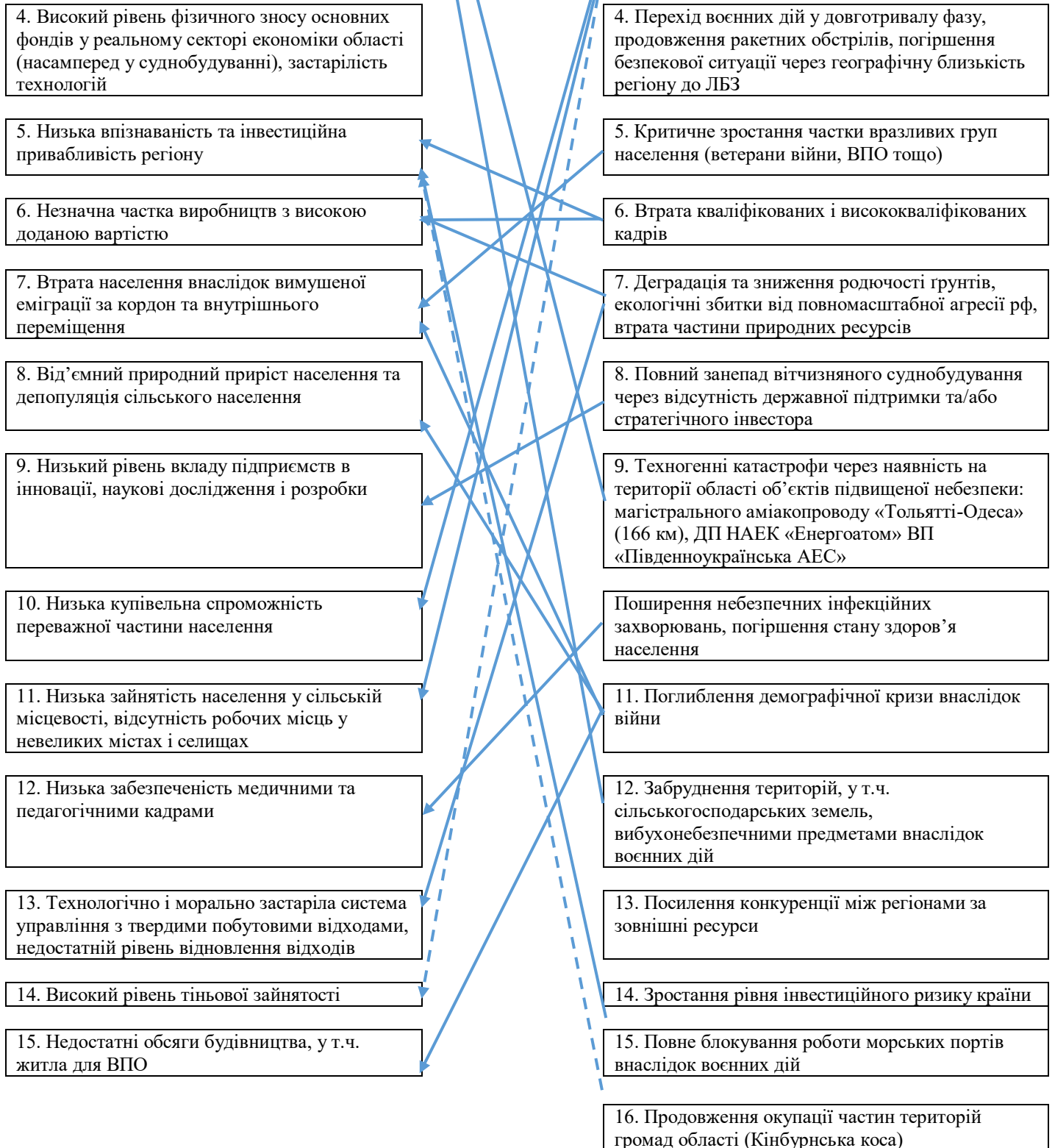
Підсилюють

Загрози

1. Критичні руйнування енергетичної інфраструктури, тривалі блек-аути

2. Руйнування Південноукраїнської АЕС

3. Стрімкий економічний спад внаслідок воєнних дій

Порівняльні переваги

В результаті побудови SWOT-матриці зв'язків між сильними сторонами та можливостями найбільшу підтримку через реалізацію сприятливих можливостей мають такі сторони:

Розвинений промисловий комплекс з унікальною продукцією

Промислова інфраструктура займає провідне місце у розвитку економіки області. Область забезпечує 2-2,5% загальнодержавного обсягу промислової

продукції. Важливою складовою промислової інфраструктури є наявність в області промислових підприємств та закладів вищої освіти, науково-дослідних інститутів та проектно-конструкторських бюро, які здійснюють науково-технічні розробки для потреб галузі, які готують фахівців різних спеціальностей, що промисловості надає поштовх поступовому відновленню.

З 2023 року підприємства промислового комплексу Миколаївщини поступово здійснювали відновлення виробничих процесів, ліквідацію руйнувань внаслідок обстрілів РФ, налагодження нових ринків збуту продукції, зокрема, відновленням виробничих потужностей відзначилися галузь виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів, машинобудівна галузь, металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, а також галузь суднобудування та судноремонту, що представлена такими відомими підприємствами, як ДП «Миколаївський суднобудівний завод», ТОВ «Суднобудівний завод «Океан», ТОВ СП «Нібулон», ТОВ «Верф «Чорноморські яхти». Конкурентною перевагою Миколаївщини у контексті SMART-спеціалізації (на відміну від інших регіонів) є наявність науково-технічної та виробничої бази для будівництва на експорт яхт «преміум» класу, малотоннажних суден, надання послуг з судноремонту, що в подальшому сприятиме створенню морського кластеру на півдні України.

Перспективні можливості створення транспортно-логістичного хабу

Географічне положення Миколаївської області, портів Бузько-Дніпровського морського транспортного вузла, близькість основних експортерів виробленої в Україні продукції, апробовані транзитні коридори, розвинута мережа водних, залізничних, автомобільних і авіаційних комунікацій створюють сприятливе середовище для транзитних вантажів.

Значні поклади нерудних корисних копалин

Розвинена сировинна база будівельних матеріалів представлена запасами: каменю будівельного, гранітів із широкою гамою кольорів і високих декоративних якостей, каменю пиляного, цементної сировини, глиняно-черепичної сировини, піску будівельного. Промислове значення мають також поклади вапняків, каоліну, дорожніх матеріалів. На території області знаходяться джерела мінеральних вод і лікувальні грязі.

Родючі ґрунти та сприятливі природно-кліматичні умови для промислового вирощування с/г продукції

Миколаївська область є однією з провідних областей України за площею та біопродуктивним потенціалом земельного фонду, який становить 2 458,5 тис. га, з них 81,1% займають сільськогосподарські угіддя, що свідчить про високий рівень сільськогосподарського освоєння земель. У північній частині області переважають звичайні чорноземи, на півдні вони змінюються південними чорноземами й темно-каштановими ґрунтами, слабкосолонцюватими й середньосолонцюватими чорноземами. Вміст гумусу в ґрунтах в середньому по області дорівнює 2,9%. Останнім часом по області

переважають ґрунти з підвищеним вмістом гумусу – їх частка становить близько 38,4% та середній вміст гумусу – 22,2%.

В межах області споруджено багато ставків та водосховищ. Річки і ставки використовуються в основному для зрошування сільськогосподарських рослин та рибництва. Малі водотоки і річки формують водні ресурси, гідрохімічний склад та якість води середніх і великих річок. Поверхневі водні об'єкти становлять 6,1% від усієї території області.

Клімат Миколаївщини - жарке літо та м'яка і малосніжна зима, дозволяє вирощувати на території області значні врожаї зернових і технічних культур та широкий спектр плодовоовочевих культур. Пріоритетними напрямками для подальшого розвитку вирощування сільгосппродукції є впровадження систем крапельного зрошення, розвиток органічного агровиробництва, впровадження у виробництво високопродуктивних сортів сільськогосподарських культур.

Рекреаційно-туристична індустрія

Миколаївщина справжня скарбниця туристичних ресурсів Північного Причорномор'я. Це каньйони Південного Бугу та його приток, національні природні парки та рекреаційні зони, об'єкти Смарагдової мережі, території, які відомі своїми мінеральними водами, рапою Бейкушського та Тилігульського лиманів. Широкі піщані пляжі протяжністю понад 70 км зумовили виникнення на Чорноморському узбережжі трьох розвинутих зон відпочинку - Коблеве, Рибаківка, Очаків. Наявність в області рекреаційних і природних лікувальних ресурсів – морського узбережжя протяжністю майже 140 км, джерел мінеральної води, покладів лікувальних грязей, туристичних маршрутів (пізнавальних, рекреаційних, гастрономічних, релігійних тощо), розвинутих етнотрадицій є матеріальною передумовою формування розвинутого курортно-рекреаційного комплексу.

Наявність сприятливих умов для нарощування потужностей альтернативної енергетики

Миколаївщина має невичерпні ресурси для розвитку альтернативної енергетики завдяки своєму географічному розташуванню. Наявність 300 сонячних днів на рік та вітропотенціалу у районах Чорноморського узбережжя області, який є одним з найвищих в Україні, поступаючись лише гірським районам Карпат та Криму, забезпечують належні умови для розвитку альтернативної енергетики. Зважаючи на це, за період 2019-2024 років в області спостерігається динамічний розвиток цього напрямку діяльності.

Зростаючий сегмент малого і середнього підприємництва з високою адаптивністю до умов воєнного стану

Незважаючи на те, що підприємництво в Україні тривалий час функціонує в умовах карантину, запровадження обмежувальних протиепідемічних заходів, гострої респіраторної хвороби COVID-19, збройної агресії російської федерації, у тому числі активними бойовими діями на території Миколаївської області, малий та середній бізнес відрізняється високою адаптивністю до виживання в складних умовах. Кількість зареєстрованих юридичних осіб та фізичних осіб-

підприємців у Миколаївській області суттєво зросла за період 2019-2024 років (на 7,5% та на 20% відповідно).

За окремими видами економічної діяльності найбільша кількість зареєстрованих юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців Миколаївської області спостерігається у сфері оптової та роздрібної торгівлі та наданні різноманітних послуг (54% від загальної кількості підприємців), найменша кількість зареєстрованих юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців Миколаївської області спостерігається у сфері будівництва (5% від загальної кількості підприємців).

Трудові ресурси

Незважаючи на загальнодержавні тенденції щодо зменшення чисельності (з різних причин) наявного населення, частка людей працездатного віку в Миколаївській області складає 53,3%. Рівень зайнятості населення віком 15 років і старше становив 49,8%.

Питома вага населення із професійною (професійно-технічною) освітою на Миколаївщині складає 39,8%, з вищою освітою – 32,5%.

Забезпечення регіону кваліфікованими кадрами здійснює мережа закладів вищої освіти, яка представлена 14-ю закладами, з них 4 - національних.

Крім того, підготовку кваліфікованих робітників для потреб економіки у Миколаївській області забезпечують 24 заклади професійної (професійно-технічної) освіти, з них: 3 професійних коледжі, 1 центр професійної освіти, 3 вищих професійних училища, 15 професійних ліцеїв (та 2 філії), 1 професійно-технічне училище, 1 навчальний центр при кримінально-виконавчих установах закритого типу.

Серед важливих зовнішніх чинників ефективного використання потенціалу вищої і професійної освіти є доступ закладів до міжнародних проєктів та програм, успішне впровадження національної освітньої реформи, налагодження тісної взаємодії з підприємствами для підвищення якості підготовки спеціалістів, затребуваних на ринку праці.

Вищими навчальними закладами Миколаївщини здійснюється активна робота, як з підготовки унікальних спеціалістів, так і науково-дослідницька робота, що також істотно може підтримати цю сильну сторону.

За підтримки таких потенційних факторів як зростання попиту на продовольчі товари на світовому ринку, у тому числі на органічну продукцію, виведення регіональної продукції на ринки ЄС через впровадження європейських стандартів якості, запровадження режиму вільної (безмитної) торгівлі з ЄС, потужний енергетичний комплекс, розвиток масового підприємництва у нішах, які відкриваються у зв'язку з воєнними і післявоєнними викликами (дрони, протези, штучні кістки тощо), повоєнна відбудова інфраструктури та відновлення економіки України за принципом Build Back Better позиціонують Миколаївську область як **регіон стійкого економічного зростання багатогалузевої економіки 5- та 6-го технологічних укладів та стратегічний продовольчий регіон країни. Додатково регіон позиціонує себе**

як транзитний та транспортно-логістичний хаб українського Півдня і оздоровчо та туристично приваблива територія.

Виклики

В результаті побудови зв'язків між слабкими сторонами та можливостями у SWOT-матриці, можемо виділити кілька груп слабких сторін Миколаївської області, а також можливостей, що можуть їх компенсувати:

Виклики, спричинені війною. Безпекові загрози.

Мова йде про продовження масових ракетних і дронівих ударів, як по інфраструктурі та цивільному населенню, в результаті чого зберігаються загрози життю та здоров'ю мешканців області та руйнування інфраструктури та житла.

Внаслідок військової агресії РФ в Миколаївській області зруйновано 10 закладів дошкільної освіти, 17 закладів загальної середньої освіти, 22 об'єкта транспортної інфраструктури, 10 закладів охорони здоров'я; пошкоджено 12 755 житлових будинків, 12 закладів професійно-технічної освіти, 101 заклад дошкільної освіти, 126 закладів загальної середньої освіти, 5 закладів вищої освіти, 10 закладів фахової передвищої освіти, 154 заклади охорони здоров'я, 237 об'єктів культурної інфраструктури, 1 251 об'єкт системи розподілу електроенергії, водогін «Дніпро-Миколаїв». В окупації знаходяться три населених пункти Очаківської міської територіальної громади.

Найгірша ситуація з втратою значної частини населення внаслідок вбивства людей, вимушеної еміграції та внутрішнього переміщення населення.

На жаль, поки тривають воєнні дії, жодна можливість не спроможна покращити цей стан. Однак, можна, і навіть необхідно, покращити безпекову ситуацію для захисту населення від ракетних атак та їх наслідків використання можливостей, зокрема через активізацію діяльності ДФРР, міжнародну підтримку проєктів розвитку, у тому числі запровадження енергозберігаючих та високопродуктивних технологій, доступу до Фондів ЄС, що дозволить розбудувати безпекову інфраструктуру в територіальних громадах, і, в першу чергу, в бюджетних установах, громадських закладах тощо. Лише таким чином, Миколаївська область може стати **регіоном стійкості, соціальної згуртованості і безпеки.**

Структурна криза в економіці регіону

Мова йде про високий рівень фізичного зносу основних фондів у реальному секторі економіки області, застарілість технологій, незначну частку виробництв з високою доданою вартістю, низький рівень вкладу підприємств у інновації, наукові дослідження, розробки тощо, переважання виробництв 3-го та 4-го технологічних укладів. Як наслідок, регіон має низьку конкурентоспроможність, навіть у порівнянні з сусідніми Одеською та Дніпропетровською областями, про що свідчить проведений соціально-економічний аналіз; низьку впізнаваність та інвестиційну привабливість.

Подолати ці проблеми і перевести економіку на 5-й і 6-й технологічні уклади в короткому часі важко, однак у стратегічній перспективі це може і повинно відбутися, якщо спрацюють фактори, пов'язані з євроінтеграцією, а саме: виведення регіональної продукції на ринки ЄС через впровадження

європейських стандартів якості, зростання попиту на продовольчі товари на світовому ринку, у тому числі на органічну продукцію, впровадження державних програм підтримки прикладних наукових досліджень та інновацій, відбудова інфраструктури та відновлення економіки України за принципом Build Back Better – успішне використання цих потенційних факторів визначить область як **регіон стійкого економічного зростання багатогалузевої економіки 5- та 6-го технологічних укладів та стратегічний продовольчий регіон країни.**

Погіршення якості життя населення

Ця група слабких сторін включає соціальну та екологічну сфери, недостатню залученість мешканців області до публічних процесів, відсутність відчуття власної відповідальності за розвиток своєї громади та, як наслідок, обмежені можливості для реалізації потреб та інтересів населення. На практиці це проявляється у низькій купівельній спроможності переважної частини населення, низькій зайнятості населення у сільській місцевості, відсутності робочих місць у невеликих містах і селищах; низькій забезпеченості медичними та педагогічними кадрами; недостатніх обсягах будівництва, у т. ч. житла для ВПО; високому рівні зношеності основних фондів житлово-комунального господарства; технологічно і морально застарілій системі управління з твердими побутовими відходами, недостатньому рівні відновлення відходів; проблемі забруднення вод в Миколаївській області; недовірі до місцевої влади.

Потенційними компенсаторами тут можуть стати можливості як розвиток масового підприємництва у нішах, які відкриваються у зв'язку з воєнними і післявоєнними викликами (дрони, протези, штучні кістки тощо), подальший розвиток децентралізації, підвищення фінансової спроможності громад та ін. Додатково, з використанням таких можливостей як курс України на «зелену» енергетику, зокрема, подальший розвиток вітро- та геліоенергетики, використання потенціалу прибережних територій в рамках Європейської концепції сталої «блакитної» економіки Миколаївська область у стратегії свого розвитку може визначити як одну зі стратегічних цілей **регіон високої якості життя людини, край чистого відновлюваного довкілля, привабливий для туризму та оздоровлення.**

Ризики

В результаті побудови SWOT-матриці зв'язків між загрозами та слабкими сторонами можна з'ясувати, на які слабкі сторони об'єкта аналізу можуть найбільше вплинути негативні зовнішні фактори (загрози):

Загрози, пов'язані з війною

Поглиблення демографічної кризи, яка може вплинути на продовження і зростання вимушеної еміграції та внутрішнього переміщення населення області, в той самий час частка ВПО на території області буде коливатися в обидва боки (в'їзд-виїзд) в залежності від безпекової ситуації. А також критичним ризиком є загроза переходу воєнних дій у довготривалу фазу, хоч і зниженої інтенсивності, однак з продовженням спорадичних ракетних обстрілів території, а відтак – подальшим руйнуванням критичної та соціальної інфраструктури і збереженням

складної безпекової ситуації в регіоні загалом внаслідок географічної близькості до ЛБЗ.

Адекватною відповіддю регіону на ці загрози може бути **підвищення стійкості, соціальної згуртованості та рівня безпеки** як для об'єктів інфраструктури, так і для мешканців. За умови переходу бойових дій у фазу низької інтенсивності, аж до припинення вогню, в країні та регіоні може відбуватися поступове відновлення зруйнованої та/або пошкодженої інфраструктури і повернення частини населення.

Загроза поглиблення економічної кризи. Тривала відсутність розвитку

Критичний стан економіки, що може бути поглиблений втратою кваліфікованих та висококваліфікованих працівників, деградацією та зниженням родючості ґрунтів, забрудненням території вибухонебезпечними предметами, зростанням рівня інвестиційного ризику країни і регіону, повним блокуванням роботи морських портів, подальшою окупацією частини територій громад області тощо, становить суттєву загрозу для Миколаївської області.

Інтенсивність цієї загрози напряду залежить від сценарію, за яким розгортатимуться події найближчими місяцями. У випадку реалізації сценарію «війни (а, точніше, протистояння) з рф на довгі роки» країна і Миколаївська область отримають перепочинок і шанс на поступове відновлення економіки.

Іноземні інвестиції в розвиток промисловий і аграрний сектори стимулюватимуть створення виробництв з високою доданою вартістю, розвиток інновацій, створення нових робочих місць з високим рівнем заробітної плати, підвищення купівельної спроможності населення і, таким чином, поступове перетворення Миколаївської області на **регіон зростаючої багатогалузевої високотехнологічної економіки на основі інновацій і стратегічний продовольчий регіон країни**.

Екологічні збитки внаслідок воєнних дій

Високими є ризики, пов'язані із екологічними збитками внаслідок воєнних дій, поширенням небезпечних інфекційних захворювань, погіршенням стану здоров'я населення, які підсилюються факторами низької забезпеченості медичними та педагогічними кадрами, технологічно і морально застарілою системою управління з твердими побутовими відходами, недостатнім рівнем відновлення відходів.

Потенційними цілями протидії цим загрозам повинні стати покращання середовища життя мешканців, підвищення рівня екологічної безпеки, загальне підвищення якості життя, що дасть можливість позиціонувати Миколаївську область як **регіон високої якості життя людини, край чистого відновлюваного довкілля, привабливий для туризму та оздоровлення**.

РОЗДІЛ 5. СТРАТЕГІЧНІ ТА ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ

Виходячи з висновків соціально-економічного аналізу та SWOT/TOWS аналізу, виводимо таку структуру цілей для стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року.

СЦ	ОЦ	Завдання
1. Стійкість, соціальна згуртованість і безпека	1.1. Підвищення рівня безпеки критичної і соціальної інфраструктури	1.1.1. Відбудова/реконструкція зруйнованих/пошкоджених критично важливих об'єктів соціальної інфраструктури та житла
		1.1.2. Створення безпечних умов в закладах соціальної сфери (зкладах професійної освіти, школах та дошкільних установах, закладах охорони здоров'я тощо)
		1.1.3. Забезпечення енергетичної незалежності об'єктів соціальної інфраструктури та громадських будівель
		1.1.4. Розвиток децентралізованої електрогенерації, в т. ч. вітро- та геліогенерації, будівництво малих гідроелектростанцій тощо
		1.1.5. Забезпечення стійкості телекомунікаційної мережі області та безперервності доступу організацій та громадян до мережі Інтернет
		1.1.6. Відновлення та розвиток підприємств харчової та переробної промисловості, створення умов для виробництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції для забезпечення стійкого постачання продовольства
	1.2. Підсилення соціальної згуртованості	1.2.1. Розширення фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб
		1.2.2. Сприяння зайнятості внутрішньо переміщених осіб у приймаючих громадах
		1.2.3. Розвиток системи надання соціальних послуг та психологічна допомога соціально незахищеним категоріям населення
		1.2.4. Реінтеграція ветеранів війни до цивільного життя
		1.2.5. Створення умов і гарантій для соціалізації та інтеграції молоді в суспільні процеси та формування і реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності
		1.2.6. Створення безбар'єрного простору
		1.2.7. Інтеграція цифрових комунікацій у суспільне життя
		1.2.8. Впровадження інструментів громадської участі
	1.3. Розвиток людського капіталу в умовах сучасних викликів	1.3.1. Повернення на виробництво працездатних пенсіонерів та набору на виробництва молодих людей віком від 18 до 25 років, які не мобілізуються у ЗСУ, залучення жінок до освоєння традиційно чоловічих професій

		1.3.2. Перепрофілювання частини закладів професійної освіти на підготовку/перепідготовку спеціалістів для виробництва/ремонту озброєнь, будівництва укриттів, відбудови/ремонту зруйнованих об'єктів тощо
2. Стійке економічне зростання багатогалузевої економіки	2.1. Диверсифікація економіки регіону	2.1.1. Розвиток пріоритетних галузей
		2.1.2. Індустріальна диверсифікація
		2.1.3. Розвиток кліматично орієнтованого сільського господарства
	2.2. Створення сприятливого інвестиційного клімату та залучення інвестицій	2.2.1. Підвищення рівня впізнаваності та інвестиційної привабливості області
		2.2.2. Формування портфелю інвестиційних пропозицій
		2.2.3. Промоція регіону
	2.3. Розвиток партнерств	2.3.1. Стимулювання міжрегіонального та міжмуніципального співробітництва
		2.3.2. Активізація міжнародної співпраці (міст, громад асоціацій тощо)
	2.4. Підтримка розвитку малого та середнього підприємництва	2.4.1. Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва
		2.4.2. Розвиток системи інформаційної та консультаційної підтримки МСП щодо участі у державних і регіональних програмах
		2.4.3. Розвиток підприємництва у нішах, які відкриваються в умовах воєнного та післявоєнного часу
	2.5. Розвиток туристичної та курортної індустрії	2.5.1. Створення і популяризація туристичних продуктів
		2.5.2. Розвиток туристичної та курортної інфраструктури
		2.5.3. Підготовка кадрів для туристичної індустрії
3. Висока якість життя людини та ефективне багаторівневерядування	3.1. Відновлення і розвиток інженерної інфраструктури і комунальних послуг	3.1.1. Забезпечення населення якісним водопостачанням і водовідведенням
		3.1.2. Підвищення енергоефективності у комунальній сфері та житловому фонді
		3.1.3. Впровадження сучасних технологій управління ТПВ
		3.1.4. Розширення міжрегіональної та внутрішньорегіональної транспортної доступності
	3.2. Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади	3.2.1. Розроблення /оновлення планувальних документів (стратегічних та програмних) на регіональному та місцевому рівнях
		3.2.2. Інтеграція цифрових технологій урядування
		3.2.3. Запровадження оновленої системи управління публічними інвестиціями та синхронізація з національною системою планування з урахуванням територіально орієнтованого підходу
	3.3. Вдосконалення системи надання адміністративних,	3.3.1. Вдосконалення мережі ЦНАП
		3.3.2. Розвиток мережі навчальних закладів дошкільної і середньої освіти з урахуванням демографічної ситуації

	соціальних і культурних послуг	3.3.3. Розвиток систем первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медицини
		3.3.4. Популяризація здорового способу життя
		3.3.5. Розвиток мережі культурно-мистецьких закладів та створення умов для творчого самовираження
		3.3.6. Сприяння збереженню та розвитку етнічної та культурної самобутності національних меншин (спільнот)
	3.4. Відновлення та збереження навколишнього природного середовища	3.4.1. Відновлення та збереження особливо цінних природних територій та біорізноманіття
		3.4.2. Відновлення водності водних об'єктів та охорони і захисту лісів у лісовому фонді
		3.4.3. Екологічна освіта населення
4. Економіка на основі інноваційного та високотехнологічного розвитку у сферах смартспеціалізації	4.1. Створення нових наукомістких виробництв та продуктів	4.1.1. Розробка інвестиційних пропозицій на створення високотехнологічних виробництв у сферах, визначених смарт-спеціалізацією
	4.2. Забезпечення потреби у висококваліфікованих кадрах для розвитку інноваційних виробництв	4.2.1. Сприяння розвитку висококваліфікованого кадрового потенціалу у сферах смартспеціалізації

5.1. СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 1. Стійкість, соціальна згуртованість та безпека

Неспровоковане широкомасштабне вторгнення 24 лютого 2022 року військ РФ в Україну, затяжна російсько-українська війна, яка триває вже майже 3 роки, та тимчасова окупація частини території України призвели до катастрофічних демографічних, економічних, соціальних, екологічних та інших наслідків для України.

Демографічна і соціальна криза.

За даними Держстату, чисельність наявного населення України на дату проведення Всеукраїнського перепису населення (5 грудня 2001 року) становила 48,5 млн осіб. За оцінкою Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи Національної академії наук (нині Інститут демографії та проблем якості життя Національної академії наук), на 1 січня 2022 року чисельність населення України становила 42 млн осіб, на липень 2024 року - 35,8 млн осіб, у тому числі на територіях, на яких органи державної влади здійснюють свої повноваження у повному обсязі, - 31,1 млн осіб.

Основний вплив населення з України складають вимушені емігранти або біженці. За станом на грудень 2024 року, за даними УВКБ ООН, тільки в Європі перебуває близько 6,25 мільйона українських біженців. Другий чинник демографічних диспропорцій – це внутрішньо переміщені особи (ВПО). Згідно з оцінками Міжнародної організації з міграції (МОМ), фактична чисельність внутрішньо переміщених осіб (ВПО) в Україні складає приблизно 3,5 мільйона

осіб. З них у Миколаївській області за станом на квітень 2024 року – 141 тис. осіб. Водночас, 203,4 тис. мешканців Миколаївської області перемістилися в інші регіони України. Породжені цими обставинами виклики для регіону – це соціальна згуртованість регіональної спільноти, інтеграція ВПО та інших вразливих груп населення у суспільство, їх матеріальна і психологічна підтримка, зокрема, забезпечення житлом та робочими місцями.

Безпека.

Миколаївська область розташована на півдні України та межує з чотирма областями (на заході - з Одеською, на півночі - з Кіровоградською, на сході та північному сході – з Дніпропетровською, на південному сході - з Херсонською). На сьогодні Миколаївщину віднесено до регіонів, на території яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією.

Нині окупованими лишається 4% території області - Кінбурнська коса. Ця обставина неабияк ускладнює життя мешканцям населених пунктів узбережжя Миколаївщини (зокрема Очаківської та Куцурубської громад), оскільки вони постійно потерпають від мінометних та артилерійських обстрілів росіян, які окопалися на Кінбурні.

Миколаївщина лишається однією з найбільш замінованих областей. Зараженими вибухонебезпечними предметами є 24,585 тис. км², а на розмінування, за приблизними оцінками, знадобиться 236,5 млн доларів.

Миколаївська область - одна з найбільш пошкоджених внаслідок російської військової агресії. За станом на 26 лютого 2024 року в області зруйновано 1 2748 об'єктів цивільної інфраструктури. Значних ушкоджень зазнають об'єкти критичної, зокрема, енергетичної, інфраструктури через постійні ракетні обстріли та атаки безпілотників, що спричиняє регулярні блек-аути. Все це катастрофічно погіршує безпекову ситуацію в регіоні.

Стратегічна ціль 1 має на меті забезпечити стійкість Миколаївської області перед небезпеками та загрозами, які виникають через безпосередню близькість регіону до лінії фронту та невизначеність щодо перебігу військових дій і сценаріїв тривалості війни. Досягнення стратегічної цілі передбачається через реалізацію таких оперативних цілей:

Стратегічна ціль 1. Стійкість, соціальна згуртованість і безпека		
<i>Оперативна ціль 1.1.</i>	<i>Оперативна ціль 1.2.</i>	<i>Оперативна ціль 1.3.</i>
Підвищення рівня безпеки критичної і соціальної інфраструктури	Підсилення соціальної згуртованості	Розвиток людського капіталу в умовах сучасних викликів

Оперативна ціль 1.1.

Підвищення рівня безпеки критичної і соціальної інфраструктури

Спрямована на забезпечення стійкості Миколаївської області до різних видів загроз, як природних (наприклад, повені, шторми), техногенних (аварії на підприємствах), так і військових. Оперативна ціль 1.1. передбачає комплекс

заходів, спрямованих на захист життєво важливих об'єктів, систем та мереж, необхідних для функціонування регіону.

Важливість реалізації оперативної цілі 1.1. обумовлена чотирма факторами для відновлення та подальшого розвитку регіону: 1) захист населення (безпечна інфраструктура є запорукою збереження житла та здоров'я мешканців області); 2) стійкість економіки (безперебійна робота критичної інфраструктури забезпечує стабільне функціонування підприємств та організацій); 3) підвищення інвестиційної привабливості (безпечний регіон є більш привабливим для інвесторів); 4) зміцнення обороноздатності (захищена інфраструктура сприяє загальній безпеці країни).

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
1.1.1. Відбудова/реконструкція зруйнованих/пошкоджених критично важливих об'єктів соціальної інфраструктури та житла	«Тверді» проєкти відбудови/реконструкції/ремонту найважливіших об'єктів
1.1.2. Створення безпечних умов в закладах соціальної сфери (закладах професійної освіти, школах та дошкільних установах, закладах охорони здоров'я тощо)	Будівництво/облаштування укриттів в ПТУ, школах, дитячих садках, медичних закладах. Облаштування сонячних станцій на лікарнях для автономного електрозабезпечення
1.1.3. Забезпечення енергетичної незалежності об'єктів соціальної інфраструктури та громадських будівель	Заміна застарілих котелень на нові з когенераційними установками. Встановлення сонячних станцій. Закупівля генераторів
1.1.4. Розвиток децентралізованої електрогенерації, в т. ч. вітро- та геліогенерації, будівництво малих гідроелектростанцій тощо	Будівництво малих об'єктів альтернативної енергетики (публічні та приватні інвестиції)
1.1.5. Забезпечення стійкості телекомунікаційної мережі області та безперервності доступу організацій та громадян до мережі Інтернет	Розвиток та модернізація інфраструктури зв'язку. Забезпечення резервних каналів зв'язку. Захист та кібербезпека телекомунікаційної мережі. Створення системи аварійного зв'язку
1.1.6. Забезпечення відновлення та розвитку підприємств харчової та переробної промисловості, створення умов для виробництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції	Будівництво та модернізація сучасних об'єктів інфраструктури виробництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції, впровадження інноваційних технологій в агропромислове виробництво

для забезпечення стійкого постачання продовольства	Залучення допомоги, у т. ч. міжнародної фінансової та технічної, для розвитку сільськогосподарських кооперативів, фермерських, сімейних фермерських господарств. Популяризація продукції місцевих виробників шляхом проведення ярмаркових заходів та підтримка їх участі в міжнародних заходах. Формування запасів продовольчих товарів для забезпечення населення регіону
--	--

Очікувані результати:

відновлена критична інфраструктура;
діти шкільного і дошкільного віку забезпечені очним навчанням;
пацієнти лікарень безпечно перебувають у лікарняних закладах;
отримано додаткові обсяги електрогенерації від малих об'єктів альтернативної енергетики;
об'єкти соціальної інфраструктури та громадські будівлі забезпечені незалежним електропостачанням;
забезпечено стійкість в телекомунікаційних мережах;
населення регіону надійно забезпечено продовольством, мається можливість його збереження.

Індикатори:

- кількість відновлених об'єктів критичної інфраструктури, %;
- кількість шкіл та дошкільних установ, забезпечених укриттями та автономним електропостачанням, одиниць;
- кількість дітей шкільного та дошкільного віку, забезпечених очним навчанням, осіб;
- кількість лікарень, забезпечених укриттями та автономним електропостачанням, одиниць;
- кількість пацієнтів лікарень, які перебувають в безпечних умовах в лікарняних закладах, осіб;
- кількість введених об'єктів малої енергетики на альтернативних джерелах, одиниць;
- обсяги введеної потужності енергогенерації від об'єктів малої енергетики, МВт;
- зростання виробництва валової продукції сільського господарства в усіх категоріях господарств, %.

Підвищення рівня безпеки критичної та соціальної інфраструктури є одним з пріоритетних завдань для Миколаївської області. Реалізація цієї оперативної цілі дозволить створити безпечне та стабільне середовище для життя та розвитку регіону.

Оперативна ціль 1.2.

Підсилення соціальної згуртованості

Спрямована на створення в Миколаївській області сприятливого середовища для взаємодії різних соціальних груп, підвищення рівня довіри між громадянами, органами влади та організаціями громадянського суспільства. Соціальна згуртованість є важливим фактором для стабільності та розвитку Миколаївської області, особливо в умовах сучасних викликів.

Важливість реалізації оперативної цілі 1.2. обумовлена чотирма факторами для відновлення та подальшого розвитку регіону: 1) стійкість до криз (згуртована громада краще протистоїть зовнішнім загрозам та внутрішнім конфліктам); 2) ефективне вирішення нагальних проблем територій і громад області (спільні зусилля допомагають швидше та ефективніше вирішувати соціальні проблеми); 3) розвиток громадянського суспільства (активна участь громадян у житті області сприяє демократичним перетворенням), створення умов для самореалізації молоді в різних сферах діяльності; 4) поліпшення якості життя (соціальна згуртованість створює комфортні умови для життя та розвитку кожного мешканця області).

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
1.2.1. Розширення фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб	Будівництво/реконструкція/ ремонт/ перепрофілювання житлових приміщень для потреб внутрішньо переміщених осіб. Придбання житла у комунальну власність для потреб внутрішньо переміщених осіб. Зміцнення матеріально-технічної бази місць тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб
1.2.2. Сприяння зайнятості внутрішньо переміщених осіб у приймаючих громадах	Забезпечення технікою, обладнанням іншими матеріально-технічними ресурсами просторів для соціальної адаптації та психологічної підтримки для соціально незахищених категорій населення, ветеранських просторів. Створення просторів для діалогу, спеціальних служб психологічної підтримки, проведення семінарів, зустрічей, заходів з питань професійної адаптації, сприяння працевлаштуванню внутрішньо переміщених осіб, ветеранів війни та інших соціально незахищених категорій населення
1.2.3. Розвиток системи надання соціальних послуг та психологічна допомога соціально незахищеним категоріям населення	Будівництво/реконструкція/ремонт/перепрофілювання приміщень для роботи надавачів соціальних послуг. Зміцнення матеріально-технічної бази надавачів соціальних послуг, установ соціального захисту населення області. Розвиток мережі надавачів соціальних послуг в області.

	Створення спеціалізованих сервісів для осіб, що постраждали від домашнього насильства/насильства за ознакою статі
1.2.4. Реінтеграція ветеранів війни до цивільного життя	Забезпечення технікою, обладнанням іншими матеріально-технічними ресурсами просторів для соціальної адаптації та психологічної підтримки для соціально незахищених категорій населення, ветеранських просторів. Створення просторів для діалогу, спеціальних служб психологічної підтримки, проведення семінарів, зустрічей, заходів з питань професійної адаптації, сприяння працевлаштуванню внутрішньо переміщених осіб, ветеранів війни та інших соціально незахищених категорій населення. Забезпечення безперешкодного доступу до інформації про доступні засоби соціальної підтримки. Сприяння ветеранському бізнесу. Розвиток ветеранського спорту. Створення ветеранських хабів. Реалізація Політики Героїв (меморіалізації війни)
1.2.5. Створення умов і гарантій для соціалізації та інтеграції молоді в суспільні процеси та формування і реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності	Сприяння розвитку і самореалізації молоді, інтеграції її у суспільне життя, з урахуванням гендерної рівності. Забезпечення функціонування Молодіжної ради при Миколаївській обласній військовій адміністрації та регіонального молодіжного центру. Проведення Базового Тренінгу «Молодіжний працівник». Забезпечення здійснення моніторингу закладів сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності. Підтримка молоді та формування національної ідентичності: організація і проведення заходів, спрямованих на формування активної життєвої позиції, утвердження української національної та громадянської ідентичності
1.2.6. Створення безбар'єрного простору	Створення безбар'єрного середовища для всіх груп населення в територіальних громадах області за всіма напрямками безбар'єрності. Забезпечення безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю. Виконання органами місцевого самоврядування, юридичними особами (управителями об'єктів), які надають послуги населенню, рекомендацій щодо забезпечення безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю.

	Створення безбар'єрних маршрутів, доступність транспорту та транспортної інфраструктури, житлових будинків, споруд цивільного захисту, закладів охорони здоров'я, ЦНАПів, закладів освіти, закладів соціального захисту, будівель та приміщень органів місцевого самоврядування та державної влади, об'єктів благоустрою, спортивних комплексів, закладів культури, молодіжних центрів тощо
1.2.7. Інтеграція цифрових комунікацій у суспільне життя	Розвиток та підвищення рівня цифрової грамотності населення. Розвиток цифрової інфраструктури для громадян та бізнесу
1.2.8. Впровадження інструментів громадської участі	Розвиток суспільного діалогу та громадянської активності. Поширення інформації про інструменти партисипації

Очікувані результати:

Внутрішньо переміщені особи забезпечені тимчасовим житлом;
створено фонди житла соціального/тимчасового призначення для внутрішньо переміщених осіб в громадах;
розвиток мережі місць тимчасового проживання для внутрішньо переміщених осіб;
інтеграція внутрішньо переміщених осіб у приймаючі громади шляхом сприяння їх професійній адаптації та зайнятості;
розвиток мережі просторів соціальної адаптації, психологічної підтримки для соціально незахищених категорій населення;
розвиток мережі спеціалізованих сервісів для осіб, що постраждали від домашнього насильства, насильства за ознакою статі, сприяння поверненню постраждалих в умовах воєнного стану осіб до нормального життя;
забезпечення соціальної і психологічної підтримки цивільного населення, що постраждало внаслідок воєнних дій;
охоплення соціально незахищених категорій населення різними видами державних соціальних допомог;
збільшення чисельності фахівців із супроводу ветеранів та демобілізованих осіб, що працюють в громадах;
забезпечення соціальної і психологічної підтримки ветеранів війни та членів їхніх сімей;
розширення мережі ветеранських просторів;
забезпечення супроводу ветеранів та демобілізованих осіб в процесі переходу від військового до цивільного життя;
забезпечення житлом ветеранів війни та членів їх сімей;
забезпечення осіб з інвалідністю внаслідок війни технічними засобами реабілітації;
забезпечення професійної адаптації, професійної перекваліфікації, сприяння зайнятості ветеранів війни;

сприяння розвитку власного бізнесу ветеранами війни та членами їхніх сімей;

знижено ризик соціальних конфліктів та підвищено рівень соціальної згуртованості;

розширено мережу надавачів соціальних послуг;

розширено мережу служб перевезення осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю;

запроваджено нові інноваційні соціальні послуги;

забезпечено високий рівень надання соціальних послуг різним категоріям населення;

забезпечено максимальне охоплення соціальними послугами потребуючого населення;

зміцнено матеріально-технічну базу надавачів соціальних послуг;

залучено молодь до процесів прийняття рішень;

вжито заходів щодо формування і утвердження української національної та громадянської ідентичності, оборонної свідомості, громадянської стійкості у населення регіону;

вжито заходів щодо створення безбар'єрного середовища для всіх груп населення в територіальних громадах області за всіма напрямками безбар'єрності;

реалізовано проєкти із створення безбар'єрного простору у різних сферах суспільного життя;

забезпечення доступу до всіх типів об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю;

вжито заходів щодо сприяння підвищенню цифрової грамотності населення області;

реалізовано проєкти (програми) щодо розширення доступу до Інтернету в сільських громадах;

залучено громадян до процесу обговорення, оцінки нових політик та проєктів з метою покращення рівня державних послуг та розробки більш орієнтованих на реальні проблеми громадян політик.

Індикатори:

- чисельність внутрішньо переміщених осіб, узятих на облік, тис. осіб;
- кількість створених місць для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб, місць;
- кількість ліжко-місць в місцях тимчасового проживання для внутрішньо переміщених осіб, ліжко-місць;
- чисельність внутрішньо переміщених осіб, що проживають у інтернатних закладах для осіб похилого віку та осіб з інвалідністю, осіб;
- чисельність внутрішньо переміщених осіб, що проживають в житлових приміщеннях соціального/тимчасового призначення, осіб;
- кількість житлових об'єктів соціального/тимчасового призначення, об'єктів;
- кількість відремонтованих об'єктів комунальної власності (гуртожитків, ЗДО, ЗСО) для житлових потреб внутрішньо переміщених осіб, об'єктів;

- чисельність зареєстрованих безробітних з числа внутрішньо переміщених осіб, осіб;
- чисельність працевлаштованих внутрішньо переміщених осіб, осіб;
- чисельність внутрішньо переміщених осіб, що пройшли професійне навчання, отримали ваучер на навчання, осіб;
- чисельність внутрішньо переміщених осіб, що отримали мікрогранти на відкриття/ розвиток власного бізнесу, осіб;
- чисельність внутрішньо переміщених осіб, залучених до виконання суспільно корисних робіт в рамках проєкту «Армія відновлення», осіб;
- чисельність внутрішньо переміщених осіб, охоплених профорієнтаційними заходами, одиниць;
- кількість створених просторів для соціально незахищених категорій населення, об'єктів;
- загальна чисельність осіб, що отримали послуги у просторах за рік, осіб
- кількість проведених заходів (семінари, тренінги, зустрічі) в просторах за рік, одиниць;
- кількість спеціалізованих сервісів для осіб, що постраждали від домашнього насильства, насильства за ознакою статі, одиниць;
- чисельність осіб, охоплених послугами спеціалізованих сервісів для осіб, що постраждали від домашнього насильства, насильства за ознакою статі, за рік, осіб;
- чисельність осіб, що отримали статус осіб, постраждалих від торгівлі людьми, осіб;
- кількість наданих спеціалізованими сервісами послуг, од.;
- чисельність соціально незахищених осіб, охоплених державними соціальними допомогами, тис. осіб;
- кількість місцевих програм підтримки ветеранів, од.;
- кількість ветеранських просторів, одиниць;
- чисельність ветеранів війни та членів їх сімей, що отримали послуги у ветеранських просторах, осіб;
- чисельність фахівців із супроводу ветеранів та демобілізованих осіб, осіб;
- кількість наданих фахівцями із супроводу ветеранів та демобілізованих осіб послуг, одиниць;
- чисельність осіб з інвалідністю внаслідок війни, забезпечених технічними засобами реабілітації, осіб;
- чисельність ветеранів війни, що отримали пільгові кредити за програмою «Е-Оселя», осіб;
- чисельність ветеранів війни та військовослужбовців, що отримали компенсацію з державного та місцевих бюджетів на придбання житла, осіб;
- чисельність ветеранів війни, охоплених профорієнтаційними послугами, осіб;
- чисельність ветеранів війни та членів їхніх сімей, що отримали грант на відкриття/розвиток власного бізнесу, осіб;

- чисельність ветеранів війни, охоплених професійним навчанням та перекваліфікацією, осіб;
- кількість надавачів соціальних послуг в області, одиниць;
- кількість наданих соціальних послуг населенню за рік, тис. послуг;
- відсоток охоплення соціальними послугами потребуючого населення, %;
- кількість служб перевезення осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю, одиниць;
- кількість наданих службами перевезення послуг, одиниць;
- кількість запроваджених інноваційних соціальних послуг, одиниць;
- створення реабілітаційних відділень та центрів ментального здоров'я у над кластерних та кластерних багатопрофільних лікарнях, кількість закладів,
- збільшення відсотку об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю, які є безбар'єрними та частково безбар'єрними відповідно до вимог, встановлених Порядком проведення моніторингу та оцінки ступеня безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю, затвердженим постановою КМУ від 26 травня 2021 р. № 537, %;
- кількості кваліфікованих молодіжних працівників, одиниць;
- кількість залучених до занять фізичною культурою і спортом ветеранів, одиниць.

Реалізація оперативної цілі 1.2. дозволить створити в Миколаївській області атмосферу взаєморозуміння, співпраці та підтримки між різними групами громадян, а також між громадянами й інституціями. Соціальна згуртованість сьогодення має особливе значення для розуміння того, як різні верстви населення справляються з викликами, та яким чином зміцнюється стійкість суспільства.

Оперативна ціль 1.3.

Розвиток людського капіталу в умовах сучасних викликів

Спрямована на підвищення освітньо-культурного рівня, навичок та компетенцій, покращення здоров'я та продуктивності населення Миколаївської області, особливо в умовах, коли регіон знаходиться на лінії фронту. Розвиток людського капіталу є ключовим фактором для відновлення, розвитку та процвітання регіону.

Важливість реалізації оперативної цілі 1.3. обумовлена п'ятьма факторами для відновлення та подальшого розвитку регіону: 1) економічний розвиток регіону (людський капітал є основним ресурсом для відновлення пошкодженої інфраструктури та розвитку нових галузей економіки); 2) конкурентоспроможність (високий рівень освіти та навичок дозволить мешканцям області успішно конкурувати на ринку праці); 3) соціальна мобільність (розвиток людського капіталу сприяє соціальній мобільності та зниженню рівня бідності); 4) інноваційний розвиток (освічені люди є рушійною силою інноваційних процесів); 5) соціальна стабільність (інвестиції в здоров'я продовжують життя та покращують його якість, що дозволяє людям довше працювати та навчатися; а здорове населення – це більш стабільне суспільство, яке менш схильне до соціальних потрясінь).

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
1.3.1. Повернення на виробництво працездатних пенсіонерів та набору на виробництва молодих людей віком від 18 до 25 років, які не мобілізовуються у ЗСУ, залучення жінок до освоєння традиційно чоловічих професій	Курси перекваліфікації, профорієнтаційні зустрічі, стажування на підприємствах. Соціальні програми, спрямовані на підтримку здоров'я, особливо важливі для вразливих груп населення
1.3.2. Перепрофілювання частини закладів професійної освіти на підготовку/перепідготовку спеціалістів для виробництва/ремонту озброєнь, будівництва укриттів, відбудови/ремонту зруйнованих об'єктів тощо	Створення навчальних програм/курсів «Інженерна майстерня для оборонної галузі» (навчання спеціалістів із ремонту бронетехніки, військових автомобілів та іншого обладнання). Створення лабораторій для тестування та сертифікації відновленого обладнання. Практика студентів на підприємствах і будовах

Очікувані результати:

часткове зростання обсягів виробництва за рахунок додаткової робочої сили;

часткова стабілізація ринку праці через поповнення робочої сили;

збільшено обсяги податкових надходжень у місцеві бюджети та державний бюджет;

розширено професійний потенціал;

зростання доходів жінок та їхньої економічної незалежності;

забезпечено потреби у кваліфікованих фахівцях для виконання термінових завдань у сферах оборони та відновлення;

підсилено безперебійне виробництво та ремонт озброєнь, а також будівництво фортифікаційних споруд.

Індикатори:

- загальна кількість людей, які пройшли курси перекваліфікації, осіб;
- кількість учасників, які працевлаштувалися за новою спеціальністю, осіб;
- загальна кількість стажерів, які взяли участь у стажуванні на підприємстві, осіб;
- відсоток стажерів, які отримали роботу після стажування, %;
- кількість підприємств, які беруть участь у програмі стажування, одиниць;
- кількість створених навчальних програм / курсів перекваліфікації для виконання термінових завдань у сферах оборони та відновлення;
- кількість викладачів, які пройшли перекваліфікацію, осіб;
- кількість студентів, що пройшли виробничу практику на підприємствах і будовах, осіб.

Розвиток людського капіталу є стратегічним пріоритетом для Миколаївської області. Реалізація цієї оперативної цілі дозволить створити сприятливі умови для розвитку регіону та забезпечити його стабільне майбутнє.

5.2. СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2. Стійке економічне зростання багатогалузевої економіки

Обсяг валового регіонального продукту області демонструє стабільне зростання і за підсумком 2021 року становив 124 162 млн грн. Внесок області у національну економіку становить 2,3%.

Миколаївщина є регіоном з багатогалузевою економікою і ключову роль у структурі ВДВ традиційно відіграють: сільське господарство (21,9%) та переробна промисловість (21,1%). Однак тип економіки регіону останнім часом змінюється у напрямку збільшення у структурі ВДВ частки сфери послуг: сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство (25,5% у ВРП); державне управління й оборона (11,5%); оптова та роздрібна торгівля (11%); переробна промисловість (10,9%).

Експортні поставки регіону є більш сировинно-спрямованими, що створює загрозу для стійкого розвитку регіональної економіки, а імпорт є більш збалансованим та, за виключенням мінеральних руд і готових харчових продуктів, носить інвестиційний характер: продукція машинобудування, обладнання, транспортні засоби тощо.

Промислова інфраструктура займає провідне місце у розвитку економіки області. Область забезпечує 2-2,5% загальнодержавного обсягу промислової продукції. Однак, у виробництві переважають застарілі технології і відносно невелика частка продукції випускається з доданою вартістю.

У структурі промисловості традиційно домінує переробна промисловість. У структурі реалізованої промислової продукції протягом 2019-2023 років відбулася суттєва зміна через збройну агресію РФ, зокрема, частка галузі «виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів» зменшилася у 2,5 рази, «металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім виробництва машин та устаткування» – у 5,8 рази, «машинобудування» - у 3,6 рази. Проте у період 2023-2024 років, з урахуванням стабілізації ситуації на території Миколаївської області, сталося зростання індексу промислової продукції протягом 2023 року (до 119,5%) та першого півріччя 2024 року (до 122,9%). Галузь виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів, машинобудівна галузь та галузь металургійного виробництва, виробництва готових металевих виробів відзначилися відновленням виробничих потужностей.

Додаткові можливості щодо розвитку економіки регіону та створення нових робочих місць пов'язані з економічною диверсифікацією, створенням сприятливого інвестиційного клімату, розвитком партнерств, підтримкою малого та середнього бізнесу, а також із значним потенціалом внутрішнього туризму.

Досягнення стратегічної цілі передбачається через реалізацію таких оперативних цілей:

Стратегічна ціль 2. Стійке економічне зростання багатогалузевої економіки				
<i>Оперативна ціль 2.1.</i>	<i>Оперативна ціль 2.2.</i>	<i>Оперативна ціль 2.3.</i>	<i>Оперативна ціль 2.4.</i>	<i>Оперативна ціль 2.5.</i>
Диверсифікація економіки регіону	Створення сприятливого інвестиційного клімату та залучення інвестицій	Розвиток партнерств	Підтримка розвитку малого та середнього підприємництва	Розвиток туристичної та курортної індустрії

Оперативна ціль 2.1.

Диверсифікація економіки регіону

Спрямована на розвиток нових секторів економіки Миколаївської області. Для регіону, традиційно орієнтованому на промисловість та суднобудування, а в останні роки на сировинну орієнтацію агропромислового комплексу, це означає розширення спектру економічної діяльності, зменшення залежності від кон'юнктури світових ринків та підвищення стійкості регіону до економічних криз.

Важливість реалізації оперативної цілі 2.1. обумовлена чотирма факторами для відновлення та подальшого розвитку регіону: 1) зменшення ризиків (залежність від однієї чи кількох галузей робить регіон вразливим до зовнішніх шоків, таких як падіння цін на сировину, зміна попиту на продукцію або геополітичні конфлікти. Диверсифікація допомагає розподілити ризики і зробити економіку більш стійкою); 2) створення нових робочих місць (розвиток нових галузей економіки створює нові робочі місця з різним рівнем кваліфікації, що дозволяє задовольнити потреби місцевого населення); 3) підвищення конкурентоспроможності (диверсифікація економіки дозволяє регіону стати більш конкурентоспроможним на світовому ринку, залучати інвестиції та розвивати нові технології); 4) соціальний розвиток (розвиток різних секторів економіки сприяє соціальному розвитку регіону, покращує якість життя населення та зменшує соціальну нерівність).

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
2.1.1. Розвиток пріоритетних галузей	Створення та підтримка індустріальних (екоіндустріальних) парків для підтримки стартапів, розвиток сонячної та вітрової енергетики, інтеграція інновацій у традиційну галузь через автоматизацію виробництва та цифрові технології

2.1.2. Індустріальна диверсифікація	Впровадження нових технологій у вже існуючі підприємства для збільшення їхньої продуктивності та асортименту продукції. Впровадження автоматизації у виробничі процеси для підвищення ефективності. Створення на базі застарілих промислових об'єктах підприємств галузі «блакитної» та «зеленої економіки». Розвиток промислових підприємств переробної, енергетичної, транспортної та аграрної галузі
2.1.3. Розвиток кліматично орієнтованого сільського господарства	Реконструкція систем зрошення: пошук альтернативних джерел водопостачання (артезіанські свердловини, водопостачання з Південного Бугу). Впровадження сучасних агротехнологій: використання систем крапельного зрошення та посухостійких культур. Додана вартість у сільському господарстві: перехід від сировинної продукції до виробництва готових продуктів (переробка зернових, олійних культур). Сільськогосподарські кооперативи: залучення місцевих виробників для підвищення конкурентоспроможності на зовнішніх ринках

Очікувані результати:

створено нові робочі місця;
 збільшено обсяги виробництва та підвищено валовий регіональний продукт;
 збільшено обсяги експорту, обсяги залучених інвестицій;
 впроваджено нові технології, підвищено продуктивність праці;
 ревіталізовано старі промислові зони (простори);
 створено виробництва військово-промислового комплексу та харчової промисловості;
 підвищено рівень доходів населення.

Індикатори:

- кількість створених індустріальних парків, одиниць;
- кількість компаній-резидентів парку, одиниць;
- кількість робочих місць, створених резидентами парку, місць;
- загальний обсяг інвестицій, залучених резидентами парку;
- частка кількості інноваційно активних промислових підприємств у загальній кількості промислових підприємств, %;
- індекс промислової продукції, % до попереднього року;
- індекс споживчих цін, %;

- загальна встановлена потужність сонячних та вітрових електростанцій, МВт або ГВт;
- кількість електроенергії, виробленої сонячними та вітровими електростанціями за певний період, кВт-год;
- відсоток електроенергії, що виробляється з відновлюваних джерел, %;
- загальний обсяг інвестицій у розвиток сонячної та вітрової енергетики, грн;
- кількість робочих місць, створених у галузі відновлюваної енергетики, місць;
- кількість проведених заходів комунікації з представниками промислових підприємств щодо розвитку, відбудови та модернізації підприємств на рік, шт.;
- обсяг реалізованої промислової продукції з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів, млн грн;
- індекс сільськогосподарської продукції, %;
- площа зрошувальних земель, га;
- кількість реконструйованих систем зрошення, одиниць;
- кількість вирощених зернових, олійних культур та іншої сільськогосподарської продукції, т;
- частка сільськогосподарської продукції з високою доданою вартістю у загальному обсязі с/г продукції, %;
- загальний обсяг виробленої продукції (зерно, овочі, фрукти, м'ясо, молоко тощо) сільськогосподарськими кооперативами, т.

Диверсифікація економіки Миколаївської області є стратегічно важливим завданням для забезпечення сталого розвитку регіону. Реалізація цієї оперативної цілі дозволить створити більш стійку та динамічну економіку, яка зможе успішно розвиватися в умовах глобальної конкуренції.

Оперативна ціль 2.2.

Створення сприятливого інвестиційного клімату та залучення інвестицій

Спрямована на перетворення Миколаївської області на привабливий регіон для інвестування, як вітчизняного, так і закордонного бізнесу. Створення сприятливого інвестиційного клімату передбачає комплекс заходів, спрямованих на зниження ризиків для інвесторів, спрощення адміністративних процедур, забезпечення прозорості та передбачуваності умов ведення бізнесу.

Важливість реалізації оперативної цілі 2.2. обумовлена чотирма факторами для відновлення та подальшого розвитку регіону: 1) економічне зростання (інвестиції є рушійною силою економічного розвитку, вони створюють нові робочі місця, підвищують продуктивність праці та сприяють технологічному оновленню); 2) підвищення рівня життя населення (залучення інвестицій дозволяє покращити інфраструктуру, соціальні послуги та якість життя населення); 3) прискорення диверсифікації економіки (інвестиції в нові галузі економіки допомагають диверсифікувати економіку регіону та знизити залежність від традиційних секторів); 4) міжнародна інтеграція (залучення

іноземних інвестицій сприяє інтеграції регіону в світову економіку та відкриває нові можливості для співпраці з міжнародними компаніями).

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
2.2.1. Підвищення рівня впізнаваності та інвестиційної привабливості області	Підтримка інвестиційного порталу області: інтерактивна база даних про об'єкти для інвестицій (земельні ділянки, підприємства, інфраструктурні проєкти)
2.2.2. Формування портфелю інвестиційних пропозицій	Інвестиційні пакети для пріоритетних галузей: формування портфелю інвестиційних пропозицій шляхом внесення інвестиційних проєктів до Єдиної цифрової інтегрованої інформаційно-аналітичної системи управління процесом відбудови об'єктів нерухомого майна, будівництва та інфраструктури і їх розповсюдження серед потенційних інвесторів
2.2.3. Промоція регіону	Проведення інвестиційних форумів, виставок та презентацій на національному й міжнародному рівнях. Брендинг: розробка ідентичності регіону як інноваційного, екологічно чистого та перспективного для бізнесу. Організація регіональних і міжнародних заходів для презентації проєктів потенційним інвесторам. Співпраця з бізнес-асоціаціями, торговими палатами, міжнародними організаціями. Використання соціальних мереж, інвестиційних платформ, реклами для просування портфелю. Розробка промоматеріалів: відеопрезентацій, буклетів, аналітичних звітів

Очікувані результати:

активний інвестиційний портал області, який оновлюється щомісяця;
створено інвестиційні пакети для пріоритетних галузей економіки;
збільшено обсяги прямих іноземних інвестицій та внутрішніх інвестицій;
збільшено кількість робочих місць, зокрема, в пріоритетних секторах економіки;
збільшено кількість згадок про область у медіа та соціальних мережах;
розроблено бренд регіону як інноваційного, екологічно чистого та перспективного для бізнесу;
підвищено рейтинг кредитоспроможності області.

Індикатори:

- абсолютний обсяг ПП за рік, дол.;
- темпи зростання ПП у порівнянні з попереднім роком, %;
- частка ПП у валовому регіональному продукті, %;
- кількість створених робочих місць з іноземними інвестиціями, одиниць;

- кількість підприємств, створених з іноземними інвестиціями у нових галузях, одиниць;
- обсяги експорту продукції нових галузей, дол.;
- ринкова частка регіональної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках, %;
- збільшення податкових надходжень до місцевих бюджетів, %/рік;
- кількість проведених інвестиційних форумів, кількість учасників у виставках і презентаціях;
- кількість розміщених промоційних матеріалів на інвестиційних платформах, одиниць;
- кількість внесених інвестиційних проєктів до Єдиної цифрової інтегрованої інформаційно-аналітичної системи управління процесом відбудови об'єктів нерухомого майна, будівництва та інфраструктури.

Створення сприятливого інвестиційного клімату є одним з найважливіших завдань для розвитку Миколаївської області. Реалізація цієї оперативної цілі дозволить перетворити регіон на потужний економічний центр півдня України.

Оперативна ціль 2.3.

Розвиток партнерств

Спрямована на сприяння ефективнішому вирішенню нагальних проблем територій та громад Миколаївської області, мобілізацію ресурсів та посилення впливу регіону на національному та міжнародному рівнях. Партнерства можуть бути різноманітними: між державними органами та органами місцевого самоврядування, бізнесом, громадськими організаціями, науковими установами та міжнародними партнерами.

Важливість реалізації оперативної цілі 2.3. обумовлена п'ятьма факторами для відновлення та подальшого розвитку регіону: 1) синергія зусиль (об'єднання зусиль різних суб'єктів дозволяє досягати кращих результатів, ніж кожен окремо); 2) мобілізація ресурсів (партнерства забезпечують доступ до фінансових, людських та інших ресурсів); 3) посилення впливу (спільні дії дозволяють регіону мати більший вплив на прийняття рішень на різних рівнях); 4) інновації (партнерства стимулюють обмін знаннями та досвідом, що сприяє розвитку інновацій, у т. ч. інституційних); 5) міжнародна інтеграція (партнерства з міжнародними організаціями та компаніями сприяють інтеграції регіону в глобальні процеси).

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
2.3.1. Стимулювання міжрегіонального та міжмуніципального співробітництва	Створення спільних проєктів: реалізація проєктів для покращення транспортної інфраструктури в малих містах і сільських районах, щоб забезпечити рівний доступ до економічних можливостей для всіх громад. Розробка спільних програм для побудови резервних джерел живлення (генераторів, сонячних панелей,

	аккумуляторних систем) для важливих соціальних об'єктів (лікарень, шкіл, адміністративних будівель). Спільні проекти з будівництва або модернізації водоочисних і водовідвідних споруд для забезпечення чистого водопостачання та належного очищення стічних вод для кількох територіальних громад області. Будівництво та експлуатація спільних сміттєпереробних підприємств або сміттєсортувальних станцій для кількох громад. Створення спільних медичних закладів та центрів для надання соціальних послуг для обслуговування мешканців кількох громад
2.3.2. Активізація міжнародної співпраці (міст, громад, асоціацій тощо)	Формування пропозицій проєктів міжнародного територіального співробітництва, у т. ч. реалізованих у рамках договорів, та проєкти міжнародної технічної допомоги Укладання договорів щодо реалізації спільних проєктів

Очікувані результати:

реалізовано спільні міжрегіональні проєкти, спрямованих на вирішення актуальних проблем регіону, зокрема на подолання наслідків руйнування Каховської ГЕС;

реалізовано проєкти міжмуніципального співробітництва (спільні транспортні маршрути, модернізації комунальної інфраструктури, вирішення проблеми ТПВ тощо);

проведено спільні заходи, семінари та конференції для обміну досвідом та знаннями між представниками різних громад;

покращено атмосферу довіри та взаєморозуміння між представниками різних громад;

підвищено рівень впізнаваності Миколаївської області на міжнародній арені;

укладено міжрегіональні договори з муніципалітетами та регіонами інших країн;

реалізовано проєкти міжнародного територіального співробітництва, у т. ч. реалізовані у рамках договорів, та проєкти міжнародної технічної допомоги;

укладання договорів щодо реалізації спільних проєктів;

підвищено ефективність використання державних коштів;

збільшено обсяги податкових надходжень до місцевих та державного бюджету за рахунок зростання економічної активності.

Індикатори:

- кількість проєктів (МТД), зокрема на подолання наслідків руйнування Каховської ГЕС, одиниць;
- пасажиропотік на міжмуніципальних транспортних маршрутах, %;

- кількість запущених нових приміських та міжміських внутрішньо обласних (міжмуніципальних транспортних) автобусних маршрутів, одиниць;
- кількість населених пунктів, які обслуговуються новими маршрутами, одиниць;
- загальний обсяг відходів на регіональних центрах сортування, т;
- відсоток відходів для рециклінгу, %;
- кількість створених спільних промислових кластерів, одиниць;
- кількість створених спільних центрів для обслуговування доріг та комунальних потреб, одиниць;
- загальна кількість профілів Миколаївської області на різних міжнародних платформах (соціальні мережі, туристичні портали, бізнес-каталоги тощо), одиниць;
- кількість спільних міжнародних проєктів в області, одиниць;
- кількість проєктів в контексті подолання наслідків воєнних дій в області, одиниць;
- кількість договорів про співробітництво територіальних громад (міжмуніципальне співробітництво), одиниць, %;
- кількість укладених міжрегіональних договорів з муніципалітетами та регіонами інших країн, одиниць;
- кількість реалізованих проєктів міжнародного територіального співробітництва, у т. ч. реалізовані у рамках договорів та проєкти міжнародної технічної допомоги, одиниць.

Оперативна ціль 2.4.

Підтримка розвитку малого та середнього підприємництва

Спрямована на створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу в Миколаївській області в умовах війни, перспективах повоєнного відновлення та євроінтеграційного руху.

Важливість реалізації оперативної цілі 2.4. обумовлена чотирма факторами для відновлення та подальшого розвитку регіону: 1) створення робочих місць (малий і середній бізнес є основним джерелом нових робочих місць, особливо для молоді); 2) інноваційний розвиток (малий і середній бізнес часто є лідерами в розробці нових продуктів і технологій); 3) соціальна стабільність (розвиток малого і середнього підприємництва сприяє зниженню рівня безробіття та підвищенню добробуту населення); 4) податкові надходження (малий і середній бізнес є важливим джерелом податкових надходжень до місцевих бюджетів).

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
2.4.1. Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва	Бізнес-центри, бізнес-інкубатори та акселератори: підтримка стартапів через менторство, навчання. Коворкінги: простори для роботи, обміну ідеями та співпраці між підприємцями. Технопарки та інноваційні центри: місця для досліджень, розробки нових продуктів і технологій.

	Науково-дослідні установи: підтримка підприємців у розробці інноваційних рішень
2.4.2. Розвиток системи інформаційної та консультаційної підтримки МСП щодо участі у державних і регіональних програмах	Веб-сторінки, регулярні зустрічі влади і бізнесу, освітні програми: курси та тренінги підвищення кваліфікації підприємців
2.4.3. Розвиток підприємництва у нішах, які відкриваються в умовах воєнного та післявоєнного часу	Фінансова підтримка новостворених або перепрофільованих підприємств з виробництва дронів, протезів, штучних кісток, органічних продуктів тощо. Створення сільськогосподарського виробництва на основі розвитку фермерства та стимулювання розвитку сільськогосподарських товаровиробників органічної продукції

Очікувані результати:

створено нові підприємства в секторі МСП, зокрема в нішах, які відкриваються в умовах воєнного та післявоєнного часу;
 підвищено обсяги виробництва в секторі МСП;
 створено нові робочі місця у МСП;
 збільшено обсяги податкових надходжень від діяльності малого і середнього бізнесу;
 залучено інвестиції у МСП, як внутрішніх, так і зовнішніх;
 забезпечено підтримку діяльності інфраструктури підтримки підприємництва;
 підвищено рівень обізнаності підприємців про доступні державні та регіональні програми, їхні умови та вимоги;
 покращено доступ до фінансування МСП для розвитку свого бізнесу.

Індикатори:

- кількість підтриманих стартапів за рік, одиниць;
- кількість створених робочих місць компаніями-резидентами бізнес-центрів, інкубаторів, технопарків та науково-дослідних установ, одиниць;
- сумарний обсяг інвестицій, залучених стартапами, що отримали підтримку, грн;
- відсоток стартапів, які продовжили свою діяльність після закінчення програми інкубації/акселерації, %;
- кількість конференцій, воркшопів, нетворкінг-заходів тощо в області за рік;
- кількість спільних проєктів науково-дослідних установ з підприємствами, одиниць;
- кількість унікальних відвідувачів на веб-сторінках регіону за рік;
- кількість зустрічей влади і бізнесу за рік, одиниць;
- кількість спільних проєктів, які були реалізовані після зустрічей влади і бізнесу;

- обсяги залучених інвестицій у підприємства в нішах, які відкриваються в умовах воєнного та післявоєнного часу;
- кількість діючих суб'єктів середнього підприємництва у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення;
- кількість діючих суб'єктів малого підприємництва (з урахуванням мікропідприємництва) у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення;
- кількість новостворених суб'єктів господарювання (фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб), одиниць;
- кількість освітніх заходів, тренінгів, вебінарів, семінарів, консультацій тощо, проведених для підприємців за рік, одиниць;
- кількість суб'єктів господарювання, які отримали фінансову підтримку за місцевими та регіональними програмами, одиниць.

Підтримка розвитку малого та середнього підприємництва є одним з ключових факторів успішного розвитку Миколаївської області. Реалізація цієї оперативної цілі дозволить створити сприятливі умови для підприємництва, сприяти диверсифікації економіки та підвищити добробут населення.

Оперативна ціль 2.5.

Розвиток туристичної та курортної індустрії

Спрямована на відтворення рекреацій Миколаївської області у популярний туристичний напрямок, що приваблює як внутрішніх, так і іноземних туристів.

Важливість реалізації оперативної цілі 2.5. обумовлена чотирма факторами для відновлення та подальшого розвитку регіону: 1) економічне зростання (туризм є одним з найшвидших секторів економіки, який може принести значні доходи до місцевого бюджету); 2) створення робочих місць (розвиток туристичної інфраструктури та послуг потребує великої кількості робочих рук); 3) збереження культурної спадщини (туризм стимулює збереження історико-культурних пам'яток та етнотрадицій області, а також розвиток місцевих ремесел); 4) поліпшення іміджу регіону (розвиток туризму сприяє підвищенню престижу Миколаївської області як привабливого місця для відпочинку та інвестицій).

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
2.5.1. Створення і популяризація туристичних продуктів	Створення баз даних про природні, культурні та історичні об'єкти. Культурний туризм: створення тематичних екскурсій, пов'язаних із багатою історією регіону, наприклад, відвідування фортеці Ольвія, популяризація культурної спадщини через фестивалі та етнографічні заходи. Екотуризм: розвиток туристичних маршрутів регіону з акцентом на її унікальну природу, організація активного відпочинку, зокрема прогулянок на байдарках, велосипедних маршрутів.

	Курортно-оздоровчий туризм: використання природних ресурсів, таких як мінеральні води й грязі, для розвитку санаторіїв, створення програм лікувального та оздоровчого туризму. Інтеграція культурної спадщини, місцевих традицій і ремесел у туристичні маршрути. Просування туристичних продуктів через цифрові платформи та маркетингові кампанії
2.5.2. Розвиток туристичної та курортної інфраструктури	Збереження та відновлення узбережжя: інженерні рішення для боротьби з ерозією та екологічне відновлення узбережжя. Поліпшення транспортної доступності: ремонт і модернізація доріг, які ведуть до туристичних об'єктів, створення нових маршрутів залізничного та автобусного сполучення до курортних зон, розвиток річкового транспорту для доступу до узбережжя Чорного моря. Інфраструктура для відпочинку: реконструкція та модернізація готелів, кемпінгів і баз відпочинку, забезпечення зон відпочинку інфраструктурою (душі, туалети, прокат спортивного обладнання), благоустрій пляжів, створення зон відпочинку та розваг. Посилення охорони публічного порядку та відпочинку туристів
2.5.3. Підготовка кадрів для туристичної індустрії	Навчання персоналу: розвиток освітніх програм «Туризм і рекреація» у вищих і середніх спеціальних навчальних закладах, курси для працівників у сфері обслуговування, підготовка екскурсіводів і фахівців із готельно-ресторанної справи

Очікувані результати:

створено базу даних про природні, культурні та історичні об'єкти;
 створено тематичні маршрути (культурно-історичні, екологічні, гастрономічні тощо);
 покращено туристичну та курортну інфраструктуру;
 збільшено туристичний потік до регіону;
 підвищено обсяги туристичного збору;
 диверсифіковано туристичні продукти регіону;
 створено нові робочі місця (готельний бізнес, транспорт, харчування тощо);
 покращено якість туристичних послуг.

Індикатори:

- кількість туристів, які відвідали регіон, осіб;
- темпи зростання кількості туристів за роками, %;

- середня тривалість перебування туристів, дні;
- середні витрати туриста за поїздку, грн;
- сума надходжень туристичного збору до місцевих бюджетів області, тис. грн;
- кількість створених робочих місць у туристичній галузі, одиниць;
- частка зайнятості в туристичній галузі у загальній зайнятості регіону, %;
- кількість студентів, які навчаються за спеціальностями, що відповідають сучасним вимогам туристичного ринку, осіб;
- кількість нових спеціальностей або спеціалізацій, які відповідають сучасним вимогам туристичного ринку, одиниць;
- кількість учасників представників області у міжнародних проєктах, спрямованих на розвиток освіти в галузі туризму.

Реалізація цієї оперативної цілі дозволить перетворити Миколаївську область на популярний туристичний центр.

5.3. СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 3. Висока якість життя людини та ефективне багаторівневе врядування

Пріоритетним напрямом майбутнього розвитку регіону в соціальному вимірі буде розвиток людського капіталу та підвищення якості життя мешканців області. Повномасштабна війна внесла значні корективи в життя Миколаївської області. Руйнування інфраструктури, вимушена міграція населення, економічні труднощі створюють значні виклики для забезпечення високої якості життя. Однак, саме в таких умовах ця ціль стає ще більш актуальною, оскільки свідчить про прагнення регіону до відновлення та розвитку, незважаючи на всі труднощі.

Людський капітал Миколаївщини може стати у сучасних умовах драйвером розбудови економіки, але низька якість життя через нерозвиненість суспільних інститутів створюватиме умови з поглиблення таких проблем, як зниження індексу людського розвитку і, відповідно, подальшого послаблення конкурентоспроможності регіону, погіршення вікової структури населення внаслідок зростання кількості населення похилого віку, погіршення співвідношення між працездатним і непрацездатним населенням, зростання трудової міграції, погіршення здоров'я громадян та зниження якості освіти, що призведе до браку кваліфікованого людського капіталу в усіх сферах економіки регіону.

Саме тому система цілей і завдань у цій сфері охоплює діяльність у різних сферах соціально-економічного життя мешканців області, серед яких: відновлення і розвиток інженерної інфраструктури і комунальних послуг, а також вдосконалення системи надання адміністративних і соціальних і культурних послуг.

Визначальним чинником розвитку регіону у перспективі стане інтегрованість мешканців у процеси прийняття рішень щодо розвитку їх територіальних громад та регіону загалом. Перенесення акцентування цілей стратегічного планування на розвиток людського потенціалу має привернути

увагу до якості життя як індикатора конкурентоспроможності регіону і стане поштовхом до стимулювання ділової активності та залучення інвестицій.

Забезпечення високої якості життя людини в умовах війни є складним завданням, але воно цілком досяжне за умови консолідації зусиль усіх зацікавлених сторін. Реалізація цієї стратегічної цілі не тільки дозволить відновити регіон, але й зробить його більш стійким до майбутніх викликів. Досягнення стратегічної цілі передбачається через реалізацію таких оперативних цілей:

Стратегічна ціль 3. Висока якість життя людини та ефективне багаторівневе врядування			
<i>Оперативна ціль 3.1.</i>	<i>Оперативна ціль 3.2.</i>	<i>Оперативна ціль 3.3.</i>	<i>Оперативна ціль 3.4.</i>
Відновлення і розвиток інженерної інфраструктури і комунальних послуг	Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади	Вдосконалення системи надання адміністративних, соціальних і культурних послуг	Відновлення та збереження навколишнього природного середовища

Оперативна ціль 3.1.

Відновлення і розвиток інженерної інфраструктури і комунальних послуг

Спрямована не просто на відновлення зруйнованого, а створення більш сучасної, надійної та енергоефективної інфраструктури, яка забезпечить комфортні умови життя для населення та сприятиме економічному розвитку регіону.

Важливість реалізації оперативної цілі 3.1. обумовлена чотирма факторами для відновлення та подальшого розвитку регіону: 1) забезпечення життєдіяльності (інфраструктура – це основа для нормального функціонування будь-якого населеного пункту. Відновлення водопостачання, електроенергії, каналізації, опалення є першочерговим завданням для забезпечення життєдіяльності людей); 2) економічне зростання (розвинена інфраструктура приваблює інвестиції, сприяє розвитку бізнесу та створює нові робочі місця); 3) підвищення якості життя людини (сучасна інфраструктура забезпечує комфортні умови життя, покращує здоров'я населення та сприяє соціальному розвитку); 4) екологічна безпека (модернізація інфраструктури дозволяє знизити негативний вплив на довкілля).

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
3.1.1. Забезпечення населення якісним водопостачанням і водовідведенням	Реконструкція і модернізація водогонів, артезіанських свердловин, очисних споруд. Установки доочищення питної води.
3.1.2. Підвищення енергоефективності у	Впровадження системи енергоменеджменту в громадах, термомодернізація будівель, модернізація котелень

комунальній сфері та житловому фонді	
3.1.3. Впровадження сучасних технологій управління ТПВ	Організація системи роздільного збору ТПВ у громадах, сміттесортувальні лінії, створення регіональної системи сміттєпереробних заводів, вторинна переробка ТПВ, у т. ч. непридатних та заборонених до застосування хімічних засобів захисту рослин
3.1.4. Розширення міжрегіональної і внутрішньорегіональної транспортної доступності	Вжиття заходів щодо залучення коштів для будівництва/ремонту/реконструкції транспортної інфраструктури, її подальшого ефективного управління, експлуатації та обслуговування. Будівництво і реконструкція доріг. Розвиток залізничного сполучення. Модернізація залізничної інфраструктури. Розвиток внутрішніх водних шляхів. Відновлення роботи та модернізація портів (портової інфраструктури). Сприяння розвитку пасажирських та вантажних перевезень водним транспортом. Відновлення та розвиток авіаційного сполучення. Забезпечення належного стану транспортного сполучення територій

Очікувані результати:

- забезпечено питною водою проблемні території;
- забезпечено водовідведення в населених пунктах з централізованим водопостачанням;
- покращено загальний рівень здоров'я населення, зменшено кількість захворювань, пов'язаних зі споживанням неякісної води;
- підвищено загальний рівень комфорту в житловому секторі;
- впроваджено систему енергоменеджменту в громадах;
- модернізовано котельні систем опалення та переведено на альтернативні види палива;
- термомодернізовано будівлі соціальної сфери;
- зменшено рівень витрат споживачів на опалення та гарячу воду, завдяки енергоефективним заходам;
- зменшено витрати комунальних підприємств на енергоносії;
- впроваджено систему роздільного збирання ТПВ у громадах;
- розроблено регіональну схему сміттєпереробних заводів;
- розроблено проекти будівництва сміттєпереробних заводів в рамках регіональної схеми;
- зменшено негативний вплив на довкілля;
- покращено транспортну доступність регіону;
- реконструйовано критичні ділянки доріг міжрегіонального та внутрішньорегіонального сполучення;

приведено стан автомобільних доріг до сучасних технічних вимог;
 модернізовано основні залізничні магістралі;
 відновлено судноплавство на основних водних маршрутах регіону;
 реконструйовано порти, причали і вантажні термінали.

Індикатори:

- протяжність збудованих, реконструйованих та відремонтованих водопровідних та каналізаційних мереж, км;
- кількість впроваджених станцій (установок) доочищення питної води (з наростаючим підсумком), одиниць;
- кількість артезіанських свердловин, очисних споруд, одиниць;
- рівень доступу населення до питної води, %;
- скорочення споживання природного газу та електроенергії в комунальній теплоенергетиці та житловому фонді, %;
- кількість нових підприємств з переробки відходів, одиниць;
- частка територіальних громад, які впровадили систему роздільного збирання, %;
- обсяг викидів шкідливих речовин в атмосферу, м³;
- обсяг скидів стічних вод, м³;
- частка територіальних громад, які впровадили систему роздільного збору, %;
- кількість робочих місць у сфері переробки відходів, місць;
- обсяг відходів, які йдуть на рециклінг, т;
- протяжність реконструйованих доріг, км;
- збільшення обсягу вантажних перевезень підприємствами транспорту, млн т.

Відновлення і розвиток інженерної інфраструктури і комунальних послуг є стратегічно важливим завданням для Миколаївської області. Реалізація цієї оперативної цілі дозволить створити сучасний і комфортний регіон, який зможе успішно розвиватися в майбутньому.

Оперативна ціль 3.2.

Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади

Інституційна спроможність органів публічної влади у децентралізованій системі управління передбачає якісне надання послуг з урахуванням таких елементів, як повноваження, ресурси, взаємодія органів публічної влади та громадян.

Спрямована на створення ефективної системи надання послуг населенню, яка б задовольняла його потреби та відповідала сучасним стандартам.

Важливість реалізації оперативної цілі 3.2. обумовлена такими факторами для відновлення та подальшого розвитку регіону: 1) покращення якості життя (ефективна система надання послуг сприяє підвищенню якості життя населення, задовольняючи його потреби в освіті, охороні здоров'я, соціальному захисті та інших сферах); 2) можливість залучення додаткових коштів для реалізації

місцевих проєктів з розвитку та відновлення; 3) відкрита та прозора робота органів місцевого самоврядування; 4) підвищення довіри до влади (прозорість і доступність послуг підвищують довіру населення до влади).

Стратегічне планування є одним з найважливіших аспектів інституційної спроможності органів публічної влади, який формує підґрунтя для ефективного використання ресурсів та потенціалу, упровадження інноваційних підходів та смарттехнологій, навчання та вдосконалення, управління співпрацею та конкурентності; відповідності місцевої політики очікуванням жителів громади.

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
3.2.1. Розроблення / оновлення планувальних документів (стратегічних та програмних) на регіональному та місцевому рівнях	Розробка/оновлення стратегій розвитку громад області, планів заходів з їх реалізації, програм економічного і соціального розвитку, програм комплексного відновлення територій, планів відновлення та розвитку області та територіальних громад в контексті воєнного стану. Розробка/оновлення статутів територіальних громад (до 01 січня 2027 року)
3.2.2. Інтеграція цифрових технологій у врядування	Розробка мобільних застосунків для спрощення взаємодії громадян із владою. Інтеграція систем «розумних міст» (Smart Cities) у роботу місцевих органів влади. Забезпечення кібербезпеки в діяльності органів врядування
3.2.3. Запровадження оновленої системи управління публічними інвестиціями та синхронізація з національною системою планування з урахуванням територіально орієнтовного підходу	Впровадження механізмів управління публічними інвестиціями в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування відповідно до Плану заходів з реалізації Дорожньої карти реформування управління публічними інвестиціями на 2024-2028 роки

Очікувані результати:

затверджено документи стратегічного планування та реалізації регіональної політики з урахуванням пріоритетів щодо відновлення та розвитку регіону і територій, що постраждали внаслідок збройної агресії рф;

затверджено статuti територіальних громад з урахуванням приписів Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо народовладдя на рівні місцевого самоврядування»;

впроваджено мобільні додатки такі, як, наприклад: «Smart Problem» (ямковий ремонт, неприбране сміття, зламані вуличні ліхтарі, надсилання фото/відео з геолокацією для реєстрації проблеми), «Місцева демократія» (інформація про громадські слухання та можливість брати участь у них онлайн, календар місцевих подій і засідань) тощо;

наповнення Єдиної цифрової інтегрованої інформаційно-аналітичної системи управління процесом відбудови об'єктів нерухомого майна, будівництва та інфраструктури (екосистема DREAM) актуальними публічними інвестиційними проєктами, що відповідають стратегічним документам регіону та громад;

залучення коштів на реалізацію публічних інвестиційних проєктів регіону за рахунок державного та місцевих бюджетів, та інших джерел не заборонених законодавством;

впроваджено елементи Smart Cities у м. Миколаєві та районних центрах.

Індикатори:

- кількість територіальних громад області, в яких затверджено стратегії розвитку, одиниць;
- кількість територіальних громад області, в яких затверджено статuti територіальних громад, одиниць;
- частка територіальних громад, які мають затверджену містобудівну документацію на всю територію територіальної громади, %;
- кількість діючих додатків електронного врядування, одиниць;
- кількість активних користувачів додатками, осіб;
- кількість впроваджених проєктів системи Smart Cities.

Реалізація цієї оперативної цілі дозволить створити комфортне середовище для життя і роботи, підвищити якість життя населення Миколаївської області та зміцнити довіру до влади.

Стратегії розвитку є основою регіонального відновлення. Це ключові планувальні документи і головний орієнтир для розвитку регіону та громад на найближчі роки. Охоплення процесом стратегічного планування всіх територіальних громад області (визначення стратегічних цілей, розроблення планів заходів, підготовка переліку ключових проєктів, показників та інструментів моніторингу) з урахуванням воєнних викликів та шляхів їх подолання, реалізації державної політики у сфері європейської інтеграції, регіонально орієнтованої політики з урахуванням соціальних, просторових, безпекових, екологічних та економічних особливостей територій є вкрай важливим завданням.

Затвердження статутів територіальних громад сприятиме розвитку громадянського суспільства та участі жителів в процесах прийняття рішень на місцевому рівні, ефективному витрачання ресурсів територіальних громад.

Оперативна ціль 3.3.

Вдосконалення системи надання адміністративних, соціальних і культурних послуг

Спрямована на створення ефективної системи надання послуг населенню, яка б задовольняла його потреби та відповідала сучасним стандартам.

Важливість реалізації оперативної цілі 3.2. обумовлена чотирма факторами для відновлення та подальшого розвитку регіону: 1) покращення якості життя (ефективна система надання послуг сприяє підвищенню якості життя населення,

задовольняючи його потреби в освіті, охороні здоров'я, соціальному захисті та інших сферах); 2) зручність для громадян (спрощення процедур отримання послуг економить час громадян, роблячи взаємодію з державними органами більш приємною); 3) розвиток бізнесу (ефективна система адміністративних послуг сприяє розвитку бізнесу, знижуючи адміністративний тиск на підприємців); 4) підвищення довіри до влади (прозорість і доступність послуг підвищують довіру населення до влади).

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
3.3.1. Вдосконалення мережі ЦНАП	Розширення мережі ЦНАП у громадах. Модернізація діючих ЦНАП
3.3.2. Розвиток мережі навчальних закладів дошкільної і середньої освіти з урахуванням демографічної ситуації	Оптимізація мережі закладів дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти в контексті демографічних викликів. Забезпечення навчальних закладів сучасною мультимедійною технікою. Розвиток інклюзивного освітнього середовища. Створення Військового ліцею в Миколаївській області на базі Горохівської філії Надбужького професійного аграрного ліцею
3.3.3. Розвиток систем первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медицини	Будівництво, реконструкція, реставрація, капітальний ремонт закладів охорони здоров'я, вдосконалення матеріально-технічної бази екстреної (швидкої) медичної допомоги. Розвиток телемедицини. Розвиток напрямків надання допомог, що пов'язані із травмами війни (лікування політравм, психологічна допомога, реабілітація тощо).
3.3.4. Популяризація здорового способу життя	Розвиток системи фізичної культури і спорту. Будівництво/реконструкція/модернізація/капітальний ремонт палаців спорту, стадіонів, басейнів. Забезпечення функціонування спортивних закладів. Проведення інформаційних кампаній щодо пропаганди здорового способу життя та спортивних заходів «Спорт для всіх». Розвиток олімпійських та неолімпійських видів спорту. Розвиток паралімпійських та дефлімпійських видів спорту. Підтримка спортсменів та тренерів Миколаївщини. Розвиток спорту для осіб з інвалідністю та масового спорту.

	Розвиток спорту вищих досягнень, дитячо-юнацького та резервного спорту. Забезпечення дітей в закладах освіти безпечним, повноцінним харчуванням
3.3.5. Розвиток мережі культурно-мистецьких закладів та створення умов для творчого самовираження	Будівництво/реконструкція/капітальний ремонт/модернізація культурно-мистецьких закладів. Створення мультикультурних просторів. Модернізація та інформатизація бібліотек, розширення бібліотечних послуг на основі інформаційно-комунікаційних технологій
3.3.6. Сприяння збереженню та розвитку етнічної та культурної самобутності національних меншин (спільнот)	Підтримка культурологічних та просвітницьких заходів, організованих громадськими об'єднаннями національних меншин (спільнот) в рамках обласної Цільової національно-культурної програми підтримки та сприяння розвитку національних меншин (спільнот) Миколаївської області на 2025-2027 роки

Очікувані результати:

підвищено рівень зручності та доступності адміністративних послуг;
 скорочено час на отримання адміністративних послуг;
 оптимізовано мережу закладів дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти;
 покращено матеріально-технічну базу закладів освіти, охорони здоров'я та культури;
 популяризація занять спортом та фізичною культурою серед широких верств населення;
 залучення до занять фізичною культурою і спортом ветеранів бойових дій;
 популяризація олімпійських та неолімпійських видів спорту;
 збереження та розбудова спортивної інфраструктури та розвиток дитячо-юнацького спорту;
 створено мультикультурні простори;
 підвищено якість освітніх, медичних, соціальних, культурних послуг;
 створено Військовий ліцей на базі Горохівської філії Надбужького професійного аграрного ліцею та забезпечено його діяльність;
 підвищено рівень задоволеності громадян якістю надання послуг;
 формування і утвердження української національної та громадянської ідентичності, оборонної свідомості, громадянської стійкості у населення регіону;
 збільшено кількість кваліфікованих молодіжних працівників.

Індикатори:

- кількість ЦНАП області та їх географічна доступність, одиниць;
- кількість адміністративних послуг, які надаються, одиниць;
- кількість віддалених сервісів (мобільні пункти прийому документів тощо), одиниць;

- частка послуг, що надаються в електронному вигляді, %;
- рівень кадрового забезпечення шкіл, лікарень, закладів культури, спортивної інфраструктури, %;
- кількість кваліфікованих фахівців у цих сферах, осіб;
- популяризація занять спортом та фізичною культурою серед широких верств населення, кількість населення;
- залучення до занять фізичною культурою і спортом ветеранів бойових дій, осіб;
- популяризація олімпійських та неолімпійських видів спорту, кількість змагань;
- збереження та розбудова спортивної інфраструктури та розвиток дитячо-юнацького спорту, кількість закладів;
- витрати на одного учня/пацієнта, грн;
- рівень задоволення мешканців освітніми, медичними та культурними послугами (за результатами соціологічних опитувань);
- кількість закладів дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти в результаті оптимізація мережі, одиниць;
- кількість навчальних закладів області, що забезпечені сучасною мультимедійною технікою, одиниць;
- кількість інклюзивних освітніх закладів, одиниць;
- кількість випускників Військового ліцею щорічно, осіб;
- кількість реконструйованих та реставрованих закладів охорони здоров'я, одиниць;
- кількість медичних закладів в області, що надають телемедичні послуги, одиниць;
- частка населення, яке скористалося телемедичними послугами, %;
- загальна кількість осіб, які звернулися за медичною допомогою, що пов'язана із травмами війни, та отримали її, осіб;
- кількість реконструйованих та реставрованих закладів фізкультури і спорту, одиниць;
- кількість проведених інформаційних заходів щодо пропаганди здорового способу життя та спортивних заходів «Спорт для всіх», одиниць;
- кількість реконструйованих та реставрованих культурно-мистецьких закладів, одиниць;
- кількість нових мультикультурних просторів, одиниць;
- загальна кількість людей, які відвідують мультикультурний простір за рік, осіб;
- кількість реконструйованих та реставрованих бібліотек, одиниць;
- кількість записів електронного каталогу, осіб;
- кількість масових заходів для відвідувачів бібліотек за рік, одиниць;
- кількість учасників заходів в бібліотеках за рік, осіб;

- кількість заходів в рамках обласної Цільової національно-культурної програми підтримки та сприяння розвитку національних меншин (спільнот) Миколаївської області на 2025-2027 роки, одиниць;
- Кількість охоплених заняттями спортом та фізичною культурою серед широких верств населення, одиниць;
- Популяризація олімпійських та неолімпійських видів спорту, визнаних в Україні, які є пріоритетними для Миколаївської області, кількість проведених змагань, одиниць.

Реалізація цієї оперативної цілі дозволить створити комфортне середовище для життя і роботи, підвищити якість життя населення Миколаївської області та зміцнити довіру до влади.

Оперативна ціль 3.4.

Відновлення та збереження навколишнього природного середовища

Спрямована на мінімізацію негативного впливу на довкілля, зумовленого як військовими діями, так і загальною господарською діяльністю, та забезпечення сталого розвитку регіону. Збереження природи є невід'ємною частиною відновлення та розвитку Миколаївщини, адже здорове довкілля – це основа для якісного життя людей.

Важливість реалізації оперативної цілі 3.4. обумовлена чотирма факторами для відновлення та подальшого розвитку регіону: 1) екологічна безпека (здоров'я населення безпосередньо залежить від стану навколишнього середовища. Забруднення повітря, води та ґрунтів призводить до поширення захворювань.); 2) стійкість регіону (здорові екосистеми допомагають області краще протистояти наслідкам кліматичних змін та інших природних катаклізмів); 3) економічний розвиток (збереження природи сприяє розвитку екологічного туризму, сільського господарства та інших галузей економіки); 4) міжнародний імідж (дбайливе ставлення до довкілля підвищує міжнародний імідж регіону).

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
3.4.1. Відновлення та збереження особливо цінних природних територій та біорізноманіття	Створення природоохоронних об'єктів, розвиток та збереження природно-заповідних територій та об'єктів, у тому числі регіональних ландшафтних парків. Збереження, відновлення та картування видової різноманітності флори та фауни регіону. Розбудова мережі еколого-освітніх центрів. Розвиток мережі сучасних станцій з моніторингу довкілля
3.4.2. Відновлення водності водних об'єктів та охорони і захисту лісів у лісовому фонді	Створення нових штучних водойм для забезпечення потреб населення та сільського господарства. Розвиток мережі артезіанських свердловин і насосних станцій. Розчищення та врегулювання русел річок, розчищення водойм (озер, ставків). Формування і

	оздоровлення лісів. Відтворення, охорона і захист лісів
3.4.3. Екологічна освіта населення	Освітні еко-програми в школах, екологічні акції, втілення в громадах проєктів за принципом «зеленого відновлення». Розбудова мережі еколого-освітніх центрів

Очікувані результати:

- зменшено рівень забруднення повітря, води та ґрунту;
- відновлено пошкоджені екосистеми;
- відновлено водність водних об'єктів;
- розширено площі зелених насаджень;
- підвищено рівень екологічної свідомості населення.

Індикатори:

- площа відновлених природно-заповідних територій, га;
- поверхня водних об'єктів з відновленою водністю, км²;
- загальна площа висаджених рослин, км²;
- кількість створених штучних водойм, одиниць;
- площа розчищених русел річок, км²;
- концентрація забруднюючих речовин у повітрі, воді та ґрунті (порівняно з нормативними значеннями), мг/ м³;
- площа відновлених лісів, га;
- кількість проведених екологічних заходів (акції, конференції, семінари), одиниць.

5.4. СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 4. Економіка на основі інноваційного та високотехнологічного розвитку у сферах смартспеціалізації

Стратегічним пріоритетом розвитку економіки Миколаївської області до 2027 року є розвиток інноваційно орієнтованих секторів економіки, які нададуть поштовх для розвитку інших сфер, а також сприятимуть реалізації експортного потенціалу ключових секторів економіки, модернізації та техніко-технологічному переоснащенню промислових підприємств, розвитку наукомістких, енерго- та екологоефективних і високотехнологічних промислових виробництв із зростаючою економічною та соціальною віддачею,

Смартспеціалізація передбачає не стільки стимулювання інновацій, скільки активізацію довгострокових структурних змін в економіці регіону з орієнтацією на перспективу, тобто формування такої політики, яка дозволить регіону зайняти ніші на глобальних ринках.

Обґрунтована смартспеціалізація регіону за рахунок цілеспрямованої підтримки інноваційного розвитку визначеного кола пріоритетних напрямів здатна достатньо швидко активізувати якісні структурні економічні трансформації та підвищити конкурентоспроможність економіки регіону у національному та глобальному просторі. Також імплементація принципів смарт-спеціалізації при виборі пріоритетних сфер економічної діяльності в регіоні

відкриває можливості залучення коштів європейських фондів для стимулювання розвитку обраних сфер.

Оцінюючи науково-дослідний та інноваційний потенціал області в розрізі видів та підвидів економічної діяльності, враховуючи потенціал суміжних галузей визначено, що основу для смартспеціалізації в перспективі можуть сформувати такі **види економічної діяльності**: водний транспорт (КВЕД 50); виробництво, передача та розподілення електроенергії (КВЕД 35.1); аквакультура (КВЕД 03); сільське господарство, та надання пов'язаних із ними послуг (КВЕД 01); перероблення та консервування фруктів і овочів (КВЕД 10.3); виробництво молочних продуктів (КВЕД 10.5); виробництво машин і устаткування загального призначення (КВЕД 28.1); ремонт і технічне обслуговування готових металевих виробів, машин і устаткування (КВЕД 33.1).

Напрями реалізації смартспеціалізації є актуальними для досягнення цілей сталого розвитку, сприяючи переходу до ресурсозберігаючої економіки, створюючи конкурентні переваги на внутрішніх та зовнішніх ринках; підтримуючи структурні зміни, пропонуючи нові та кращі робочі місця та соціальні інновації. Смартспеціалізація дає можливість розблокувати регіональний потенціал для структурних і технологічних змін, а також промислової модернізації на інноваційних засадах.

Стратегічна ціль 4. Економіка на основі інноваційного та високотехнологічного розвитку у сферах смартспеціалізації	
<i>Оперативна ціль 4.1.</i>	<i>Оперативна ціль 4.2.</i>
Створення нових наукомістких виробництв та продуктів	Забезпечення потреби у висококваліфікованих кадрах для розвитку інноваційних виробництв

Оперативна ціль 4.1.

Створення нових наукомістких виробництв та продуктів

Спрямована на перетворення Миколаївської області в регіон, який спеціалізується на виробництві високотехнологічної продукції, що базується на наукових дослідженнях та розробках. Це передбачає створення нових підприємств, які б використовували інноваційні технології та виробляли конкурентоспроможну продукцію з високою доданою вартістю.

Наявність природних ресурсів, ринків збуту та інфраструктури зумовлює характерну спеціалізацію промислового виробництва кожного регіону України. До кола інноваційно-активних підприємств області входять підприємства машинобудування, енергетики, добувної та харчової промисловості.

Очікується, що поліпшення умов для наукової та інноваційної діяльності сприятиме виробництву нових (інноваційних) видів конкурентоспроможної продукції як для вітчизняних, так і зарубіжних ринків, що призведе до збільшення обсягів реалізації інноваційної продукції, в т. ч. на експорт, та сприятиме економічному процвітання області.

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
4.1.1. Розробка інвестиційних пропозицій на створення високотехнологічних виробництв у сферах, визначених смарт-спеціалізацією	Випуск нових видів конкурентоспроможної продукції, у тому числі з використанням наукових розробок. Впровадження новітніх технологій у розвиток виробництва та переробки продукції. Створення навколо малих міст технологічних циклів з переробки плодоовочевої продукції та технічних культур.

Очікувані результати:

розроблено та впроваджено у виробництво нові види конкурентоспроможної продукції;

збільшено обсяги видатків на наукові дослідження та розробки;

збільшено обсяг внутрішніх і зовнішніх інвестицій в секторах смарт-спеціалізації;

впроваджено нові технології для модернізації економіки;

створено нові робочі місця в результаті запровадження смартспеціалізації в регіоні;

підвищено роль наукових, науково-дослідних установ та освітніх закладів в інноваційному розвитку регіону;

активізовано науково-технологічне співробітництво з іншими регіонами та країнами.

Індикатори:

- обсяги фінансування наукових досліджень і розробок (НДДКР) з різних джерел (державного бюджету, бізнесу, міжнародних організацій), грн;
- частка витрат на НДДКР у валовому регіональному продукті, %;
- обсяг прямих іноземних інвестицій у секторах смартспеціалізації, дол.;
- обсяг внутрішніх інвестицій у секторах смартспеціалізації, млн грн;
- кількість інвестиційних проєктів у секторах смартспеціалізації, одиниць;
- частка кількості промислових підприємств, що впроваджували інновації (продукцію та/або технологічні процеси) у загальній кількості промислових підприємств, %;
- кількість патентів, отриманих науковими установами, одиниць;
- обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) підприємств, млрд грн.

Створення нових наукомістких виробництв є ключовим фактором для забезпечення сталого розвитку Миколаївської області.

Оперативна ціль 4.2.

Забезпечення потреби у висококваліфікованих кадрах для розвитку інноваційних виробництв

Кадровий потенціал є одним з ключових елементів інноваційного розвитку, тому йому необхідно приділяти окрему увагу, особливо в контексті

впровадження смартспеціалізації. Лише людина здатна генерувати та втілити нові ідеї у життя.

Необхідною умовою продуктивності кадрового потенціалу є високий рівень інноваційної культури. Вона характеризує рівень освітньої, загальнокультурної і соціально-психологічної підготовки особистості та суспільства в цілому до сприйняття і творчого втілення в життя ідеї розвитку економіки країни на інноваційних засадах. Важливим у контексті побудови інноваційної культури є створення умов для самореалізації творчої людини, починаючи зі школи, закладів професійно-технічної та вищої освіти, з подальшою трансформацією в успішного інноватора, дослідника, підприємця тощо.

Освіта є невід'ємним компонентом регіональної інноваційної політики. Через фінансову та іміджеву непрестижність інноваційної діяльності стало проблемою залучення молодих талановитих кадрів у наукову сферу.

Очікується, що поліпшення умов для роботи науковців та інноваторів в області призведе до нарощення кадрового потенціалу, активізації винахідницької діяльності в вищих навчальних закладах та міжнародного науково-технічного співробітництва, що створить умови для впровадження смартспеціалізації в області.

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
4.2.1. Сприяння розвитку висококваліфікованого кадрового потенціалу у сферах смартспеціалізації	Створення навчальних центрів для підготовки кадрів у галузях, що відповідають пріоритетам смартспеціалізації (ІТ, агротехнології, екологічні технології тощо.) Програми дуальної освіти (партнерство між навчальними закладами та підприємствами для підготовки фахівців з практичними навичками, стажування студентів на підприємствах сфери смартспеціалізації). Створення курсів для школярів і студентів, які популяризують сфери науки, техніки, інженерії та математики.

Очікувані результати:

- збільшено кількість наукових досліджень і розробок;
- підвищено рівень залученості студентської молоді до наукової та інноваційної діяльності;
- активізовано міжнародне наукове та інноваційне співробітництва;
- підвищено рейтинги вищих навчальних закладів в частині наукової та інноваційної діяльності.

Індикатори:

- кількість науковців, залучених до НДДКР, осіб;
- динаміка зростання кількості науковців за роками, %;
- частка науковців з науковими ступенями та званнями, %;

- кількість студентських наукових робіт, що подаються на конкурси, одиниць;
- кількість студентських стартапів, одиниць;
- кількість укладених міжнародних договорів про співробітництво в галузі науки і технологій, одиниць;
- кількість спільних наукових проєктів з іноземними партнерами, одиниць;
- позиції вищих навчальних закладів у національних і міжнародних рейтингах, місце;
- кількість отриманих грантів, одиниць;
- кількість технопарків, інкубаторів, акселераторів, одиниць.

ПЕРСПЕКТИВИ СМАРТСПЕЦІАЛІЗАЦІЇ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Транспортно-логістичний хаб з розвинутою портовою інфраструктурою

Реалізація ідей «блакитної економіки»

Інноваційний розвиток промисловості

Інноваційний агропромисловий комплекс

Альтернативна енергетика

РОЗДІЛ 6. СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ І ОЦІНЮВАННЯ

Впровадження Стратегії буде забезпечуватись шляхом партнерства, координації та об'єднання зусиль усіх зацікавлених сторін: органів влади різного рівня, міжнародних інституцій, громадськості, бізнесу та буде спрямована на досягнення стратегічних та оперативних цілей Стратегії та, у кінцевому підсумку, стратегічного бачення регіону на період до 2027 року.

Регіональна Стратегія реалізується двома етапами шляхом розроблення та виконання планів заходів.

У рамках другого етапу передбачається розроблення та виконання плану заходів на відповідний період, що передбачатиме: середньострокові організаційні, правові та інші заходи, необхідні для реалізації Стратегії; строки здійснення заходів та визначення відповідальних за їх здійснення; індикатори оцінювання здійснення заходів та їх цільові значення; індикативні обсяги і джерела фінансування; регіональні програми розвитку, спрямовані на вирішення інвестиційних завдань Стратегії.

Також інструментами реалізації Стратегії є стратегії розвитку територіальних громад та плани заходів з їх реалізації, обласні цільові і комплексні програми, програми економічного і соціального розвитку, програми комплексного відновлення, плани відновлення та розвитку області та територіальних громад, інші програми та проекти регіонального розвитку, при розробленні яких будуть враховуватись положення регіональної Стратегії.

Плани заходів з реалізації Стратегії є обов'язковими для врахування під час підготовки (коригування) відповідних місцевих бюджетів. Проведення моніторингу реалізації регіональної Стратегії та виконання Плану заходів здійснюється Миколаївською обласною державною (військовою) адміністрацією відповідно до порядку, визначеного постановою Кабінету Міністрів України від 04 серпня 2023 року № 816 «Деякі питання розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів», зокрема шляхом: відстеження, вимірювання та аналізу відхилення показників фактичних результатів від цільових (проміжних) індикаторів досягнення цілей, визначених регіональною Стратегією (додаток); порівняння фактично отриманих значень індикаторів здійснення заходів та їх значень, визначених Планом заходів.

Оцінювання реалізації регіональної Стратегії та виконання Плану заходів здійснюється за результатами виконання першого та другого етапів реалізації регіональної стратегії розвитку (внутрішнє оцінювання) та після завершення реалізації регіональної стратегії розвитку (зовнішнє оцінювання) шляхом оцінювання індикаторів досягнення цілей, результативності, ефективності та впливу виконання регіональної Стратегії на розвиток області та територіальних громад згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 15 березня 2024 року № 305 «Деякі питання проведення моніторингу та оцінювання державної регіональної політики».

Відповідальними за реалізацію Стратегії є: Миколаївська обласна державна (військова) адміністрація, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого

самоврядування. Також до реалізації Стратегії будуть залучені Агенція регіонального розвитку Миколаївської області, громадські організації, суб'єкти підприємництва, представники заінтересованих сторін.

Перелік індикаторів досягнення цілей Стратегії, які найбільше підходять для потреб моніторингу, наведено нижче.

*Перелік індикаторів для оцінки досягнення цілей Стратегії розвитку
Миколаївської області на період до 2027 року включно*

I. Індикатори, рекомендовані Міністерством розвитку громад та територій України:

№	Назва показника	Значення індикатора		
		базове (01.01.2024)	проміжне (01.01.2026)	цільове (01.01.2028)
1.	Валовий регіональний продукт у розрахунку на одну особу, млн гривень	Ураховуючи ситуацію, що склалася у зв'язку з військовою агресією росії проти України актуальна статистична інформація буде у наявності після завершення терміну для подання статистичної та фінансової звітності, встановленого Законом України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни»		
2.	Чисельність наявного населення (за оцінкою), тис. осіб	На період дії воєнного стану або стану війни в Україні, а також протягом трьох місяців після його завершення, органами державної статистики призупинено розрахунки чисельності населення, зважаючи на відсутність у повному обсязі адміністративних даних щодо природного та міграційних рухів. Формування та поширення офіційної державної статистичної інформації щодо демографічних показників буде поновлено після отримання всіма регіонами України адміністративних даних у повному обсязі.		
3.	Наявний дохід населення у розрахунку на одну особу, гривень	Ураховуючи ситуацію, що склалася у зв'язку з військовою агресією росії проти України актуальна статистична інформація буде у наявності після завершення терміну для подання статистичної та фінансової звітності, встановленого Законом України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни»		
4.	Індекс промислової продукції, відсотків до попереднього року			
5.	Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) підприємств, млн гривень	Відповідно до плану державних статистичних спостережень термін оприлюднення даних за 2024 рік – 13 жовтня 2025 року.		
6.	Індекс сільськогосподарської продукції, відсотків до попереднього року	Відповідно до плану державних статистичних спостережень термін оприлюднення остаточних даних за 2024 рік – 30 травня 2025 року.		
7.	Обсяг продукції сільського господарства у постійних цінах, млн гривень			

8.	Індекс будівельної продукції, відсотків до попереднього року	Ураховуючи ситуацію, що склалася у зв'язку з військовою агресією росії проти України актуальна статистична інформація буде у наявності після завершення терміну для подання статистичної та фінансової звітності, встановленого Законом України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни».
9.	Індекс споживчих цін, відсотків до грудня попереднього року	грудень 2024 року до грудня 2023 року - 113,3
10.	Кількість діючих суб'єктів середнього підприємництва у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення, одиниць	Показник не розраховується з 2022 року у зв'язку з відсутністю інформації щодо чисельності населення.
11.	Кількість діючих суб'єктів малого підприємництва (з урахуванням мікропідприємництва) у розрахунку на 10 тис. осіб наявного населення, одиниць	Показник не розраховується з 2022 року у зв'язку з відсутністю інформації щодо чисельності населення.
12.	Обсяг капітальних інвестицій у розрахунку на одну особу населення, гривень	Показник не розраховується з 2022 року у зв'язку з відсутністю інформації щодо чисельності населення.
13.	Частка кількості інноваційно активних промислових підприємств у загальній кількості промислових підприємств, відсотків	Ураховуючи ситуацію, що склалася у зв'язку з військовою агресією росії проти України актуальна статистична інформація буде у наявності після завершення терміну для подання статистичної та фінансової звітності, встановленого Законом України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни»
14.	Темп зростання (зменшення) доходів загального фонду місцевих бюджетів (без трансфертів), відсотків до попереднього року	Зазначені показники застосовуються при оцінці отриманих фактичних результатів відповідного звітного періоду. Наприклад: для визначення рівня досягнення (рейтингу) серед територіальних громад області.
15.	Доходи загального фонду місцевих бюджетів (без трансфертів) у розрахунку на одну особу населення, тис. гривень	
16.	Видатки місцевих бюджетів (загальний та спеціальний фонд) у розрахунку на одну	

	особу населення, тис. гривень			
17.	Частка видатків бюджету розвитку у видатках місцевого бюджету (загальний та спеціальний фонд), відсотків			
18.	Індекс цифрової трансформації регіонів, одиниць	—	—	—
19.	Рівень автоматизації центрів надання адміністративних послуг, відсотків	33	50	100
20.	Рівень покриття інтернет-зв'язком, відсотків	-	97	100
21.	Рівень покриття мобільним зв'язком, відсотків	-	97	100
22.	Частка населення, що має доступ до мобільного широкосмугового доступу до Інтернету із швидкістю не менше 2 Мбіт/с, відсотків	-	98	100
23.	Рівень безробіття населення у віці 15-70 років (за методологією Міжнародної організації праці), відсотків до робочої сили відповідного віку	Основним джерелом отримання показника є обстеження робочої сили, яке у зв'язку з військовою агресією росії проти України не проводиться органами державної статистики через неможливість відвідування домогосподарств. Зважаючи на це, інформація за 2022, 2023 роки не формувалася, за 2024 рік формуватися не буде.		
24.	Рівень зайнятості населення у віці 15-70 років, відсотків до всього населення відповідного віку			
25.	Індекс реальної заробітної плати, відсотків до відповідного періоду попереднього року	Ураховуючи ситуацію, що склалася у зв'язку з військовою агресією росії проти України актуальна статистична інформація буде у наявності після завершення терміну для подання статистичної та фінансової звітності, встановленого Законом України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни».		
26.	Заборгованість з виплати заробітної плати, відсотків до фонду оплати праці за останній місяць звітного року			

27.	Кількість внутрішньо переміщених осіб, узятих на облік, тис. осіб	129	114	107
28.	Частка територіальних громад, які мають затверджену містобудівну документацію на всю територію територіальної громади, відсотків	0	20	100
29.	Обсяг перевезених вантажів авто-мобільним транспортом, відсотків до попереднього року	-	10	10
30.	Загальна площа житлових будівель, прийнятих в експлуатацію у розрахунку на 1 тис. осіб населення, м ²	З урахуванням прийнятих в експлуатацію житлових будівель відповідно до встановленого Порядку (наказ Мінрегіону від 03.07.2018 № 158 (зі змінами)), дач та садових будинків. У розрахунку використано дані про чисельність середнього постійного населення за 2021 рік. Відповідно до плану державних статистичних спостережень термін оприлюднення даних за 2024 рік – 28 лютого 2025 року.		
31.	Кількість викидів забруднюючих речовин і парникових газів від стаціонарних джерел забруднення, тис. тонн	Відповідно до плану державних статистичних спостережень за 2024 рік термін оприлюднення даних – 26 травня 2025 року.		
32.	Кількість викидів забруднюючих речовин і парникових газів від пересувних джерел забруднення, тис. тонн	Інформація за 2022, 2023 роки буде оприлюднена після завершення встановленого Законом України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» терміну для подання статистичної та фінансової звітності.		
33.	Співвідношення наявної кількості місць у закладах дошкільної освіти до фактичної чисельності вихованців, охоплених закладами дошкільної освіти, відсотків	68	70	75
34.	Частка дітей сільської місцевості, для яких організовано підвезення шкільними автобусами до місця навчання і додому, відсотків до загальної кількості учнів, які того потребують	89	95	100

35.	Частка закладів освіти, у яких створено безпечні умови для навчання та праці (облаштовані укриттями), відсотків	60	80	100
36.	Загальний коефіцієнт народжуваності, на 1 тис. осіб наявного населення	Показник не розраховується з 2022 року у зв'язку з відсутністю в повному обсязі адміністративних даних Міністерства юстиції України. Формування та поширення офіційної державної статистичної інформації щодо демографічних показників буде поновлено після отримання всіма регіонами України адміністративних даних у повному обсязі.		
37.	Загальний коефіцієнт смертності, на 1 тис. осіб наявного населення			
38.	Забезпеченість лікарями на 10 тис. населення, коефіцієнт	24,9	29,0	50,0

II. Ключові індикатори, які найкраще забезпечують моніторинг очікуваних результатів відповідно до визначених цілей та завдань Стратегії:

Назва оперативної цілі Стратегії	Назва завдання	Найменування індикатора	Одиниця виміру індикатора	Значення індикатора		
				базове (01.01.2024)	проміжне (01.01.2026)	цільове (01.01.2028)
1.1. Підвищення рівня безпеки критичної і соціальної інфраструктури	1.1.1. Відбудова/реконструкція зруйнованих/пошкоджених критично важливих об'єктів соціальної інфраструктури та житла	Відсоток відбудови/реконструкції зруйнованих/пошкоджених закладів охорони здоров'я	%	55	70	100
		Відсоток відновлених об'єктів до зруйнованих	%	37,31 базове (01.01.2025)	60	100
	1.1.2. Створення безпечних умов в закладах соціальної сфери (закладах професійної освіти, школах та дошкільних установах, закладах охорони здоров'я тощо)	Кількість шкіл та дошкільних установ, забезпечених укритами	одиниць	468	516	564
		Відсоток закладів охорони здоров'я, які забезпечені захисними спорудами цивільного захисту	%	80	90	100
	1.1.3. Забезпечення енергетичної незалежності об'єктів соціальної інфраструктури та громадських будівель	Відсоток енергетичної автономності закладів охорони здоров'я	%	30	56	100
		Кількість шкіл та дошкільних установ, забезпечених автономним електропостачанням	одиниць	602	652	702
		Кількість введених об'єктів: - сонячної генерації	одиниць	13	55	70
			одиниць	189	215	223

		- альтернативної теплової генерації (з наростаючим підсумком)				
	1.1.4.Розвиток децентралізованої електрогенерації, в т.ч. вітро- та геліогенерації, будівництво малих гідроелектростанцій тощо	Обсяги введеної потужності електрогенерації від об'єктів малої енергетики, приєднаних до систем розподілу електроенергії (з наростаючим підсумком)	МВт	801,81	820,0	840,0
1.2. Підсилення соціальної згуртованості	1.2.1. Розширення фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб	Кількість створених місць для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб	одиниць	5	7	10
		Кількість ліжко-місць в місцях тимчасового проживання для внутрішньо переміщених осіб	ліжко-місць	315	400	600
		Кількість житлових об'єктів соціального/тимчасового призначення	об'єктів	100	120	140
	1.2.2. Сприяння зайнятості внутрішньо переміщених осіб у приймаючих громадах	Чисельність зареєстрованих безробітних з числа внутрішньо переміщених осіб	осіб	1 400	2 700	3 000
		Чисельність працевлаштованих внутрішньо переміщених осіб	осіб	307	700	1 000
	1.2.3. Розвиток системи надання соціальних послуг та психологічна допомога соціально незахищеним категоріям населення	Створення реабілітаційних відділень та центрів ментального здоров'я у над кластерних та кластерних багатoproфільних лікарнях	кількість закладів охорони здоров'я	2	5	9
		Кількість створених просторів для соціально незахищених категорій населення	об'єктів	7	10	15

		Кількість спеціалізованих сервісів для осіб, що постраждали від домашнього насильства, насильства за ознакою статі	одиниць	30	40	45
		Чисельність соціально незахищених осіб, охоплених державними соціальними допомогами	тис. осіб	48	46	46
		Кількість надавачів соціальних послуг в області	одиниць	37	63	70
		Кількість наданих соціальних послуг населенню за рік	тис. послуг	118	130	150
	1.2.4. Реінтеграція ветеранів війни до цивільного життя	Кількість ветеранських просторів	одиниць	6	12	20
		Чисельність фахівців із супроводу ветеранів та демобілізованих осіб	осіб	12	44	52
		Чисельність ветеранів війни, охоплених профорієнтаційними послугами	осіб	120	500	1 000
		Чисельність ветеранів війни та членів їхніх сімей, що отримали грант на відкриття/розвиток власного бізнесу	осіб	4	15	15
2.1. Диверсифікація економіки регіону	2.1.1. Розвиток пріоритетних галузей	Кількість створених індустріальних парків	одиниць	1	3	6
		Кількість компаній-резидентів парку	одиниць	0	10	30
		Кількість робочих місць, створених резидентами парку	місць	0	150	400
	2.1.2. Індустріальна диверсифікація	Частка кількості інноваційно активних промислових	відсотки	-	-	-

		підприємств у загальній кількості промислових підприємств				
		Індекс промислової продукції	відсотків до попереднього року	119,5	120,5	121,5
		Індекс споживчих цін	відсотків до грудня попереднього року	5,4	5,0	4,0
		Кількість проведених заходів комунікації з представниками промислових підприємств щодо розвитку, відбудови та модернізації підприємств на рік	шт.	6	10	12
		Обсяг реалізованої промислової продукції з виробництва харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	млн грн	13 032,3	13 292,9	13 558,8
	2.1.3. Розвиток кліматично орієнтованого сільського господарства	Індекс сільськогосподарської продукції	відсоток до попереднього року	84,5 (01.01.2025)	102,5	105,0
2.2. Створення сприятливого інвестиційного клімату та залучення інвестицій	2.2.1. Підвищення рівня впізнаваності та інвестиційної привабливості області	Кількість розміщених промоційних матеріалів на інвестиційних платформах	одиниць	125	200	300
	2.2.2. Формування портфелю інвестиційних пропозицій	Кількість внесених інвестиційних проєктів до Єдиної цифрової інтегрованої інформаційно-аналітичної системи управління процесом відбудови об'єктів нерухомого	одиниць	52	500	550

		майна, будівництва та інфраструктури				
	2.2.3. Промоція регіону	Кількість проведених інвестиційних форумів, участь у виставках і презентаціях	кількість заходів	5	8	10
2.3. Розвиток партнерств	2.3.1. Стимулювання міжрегіонального та міжмуніципального співробітництва	Кількість запущених нових приміських та міжміських внутрішньо обласних (міжмуніципальних транспортних) автобусних маршрутів, одиниць	одиниць	-	10	15
		Пасажиропотік на приміських та міжміських внутрішньо обласних (міжмуніципальних транспортних) автобусних маршрутах	відсоток до попереднього року	-	15	15
		Кількість населених пунктів, які обслуговуються новими маршрутами, одиниць	одиниць	-	15	20
		Кількість договорів про співробітництво територіальних громад (міжмуніципальне співробітництво)	од.	11	18	24
		Кількість укладених міжрегіональних договорів з муніципалітетами та регіонами інших країн.	кількість договорів	16	10	18
	2.3.2. Активізація міжнародної співпраці (міст, громад асоціацій тощо)	Кількість реалізованих проєктів міжнародного територіального співробітництва, у тому числі реалізовані у рамках договорів та проєкти міжнародної технічної допомоги	од.	72	83	91

2.4. Підтримка розвитку малого та середнього підприємництва	2.4.1. Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва	Кількість новостворених суб'єктів господарювання (фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб)	одиниць	8 887	9 100	9 300
		Кількість зустрічей влади і бізнесу за рік	одиниць	15	20	25
	2.4.2. Розвиток системи інформаційної та консультаційної підтримки МСП щодо участі у державних і регіональних програмах	Кількість освітніх заходів, тренінгів, вебінарів, семінарів, консультацій тощо, проведених для підприємців за рік	одиниць	250	300	350
	2.4.3. Розвиток підприємництва у нішах, які відкриваються в умовах воєнного та післявоєнного часу	Кількість суб'єктів господарювання, які отримали фінансову підтримку за місцевими та регіональними програмами	одиниць	28	30	35
2.5. Розвиток туристичної та курортної індустрії	2.5.1. Створення і популяризація туристичних продуктів	Кількість туристів, які відвідали регіон	осіб	80 000	120 000	150 000
	2.5.2. Розвиток туристичної та курортної інфраструктури	Сума надходжень туристичного збору до місцевих бюджетів області	тис. грн	897,3	1650	1850
	2.5.3. Підготовка кадрів для туристичної індустрії	Кількість студентів, які навчаються за спеціальностями, що відповідають сучасним вимогам туристичного ринку, осіб	осіб	100	150	200
3.1. Відновлення і розвиток інженерної інфраструктури і комунальних послуг	3.1.1. Забезпечення населення якісним водопостачанням і водовідведенням	Протяжність збудованих, реконструйованих та відремонтованих водопровідних та каналізаційних мереж (з наростаючим підсумком)	км	27	100	150

		Кількість впроваджених станцій (установок) доочищення питної води (з наростаючим підсумком)	одиниць	553	560	570
	3.1.2. Підвищення енерго-ефективності у комунальній сфері та житловому фонді	Скорочення споживання природного газу та електроенергії в комунальній теплоенергетиці та житловому фонді	%	5	5	5
	3.1.3. Впровадження сучасних технологій управління ТПВ	Частка територіальних громад, які впровадили систему роздільного збирання	%	26	28	32
	3.1.4. Розширення міжрегіональної та внутрішньо-регіональної транспортної доступності	Протяжність реконструйованих доріг	км	-	30	40
3.2. Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади	3.2.1. Розроблення/оновлення планувальних документів (стратегічних та програмних) на регіональному та місцевому рівнях	Кількість стратегій розвитку територіальних громад	одиниць	38	48	52
		Частка територіальних громад, які мають затверджену містобудівну документацію на всю територію територіальної громади	%	0	20	100
3.3. Вдосконалення системи надання адміністративних, соціальних і культурних послуг	3.3.1. Вдосконалення мережі ЦНАП	Кількість ЦНАП області та їх географічна доступність, одиниць	одиниць	36	6	10
		Кількість адміністративних послуг, які надаються, одиниць	одиниць	189	250	400
		Кількість віддалених сервісів (мобільні пункти прийому документів тощо), одиниць.	одиниць	65	85	100
	3.3.2. Розвиток мережі навчальних закладів дошкільної і середньої освіти з урахуванням демографічної ситуації	Кількість закладів дошкільної, загальної середньої освіти в результаті оптимізації мережі	одиниць	880	855	835

	3.3.3. Розвиток систем первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медицини	Укомплектованість лікарями закладів охорони здоров'я	%	67	71	75
	3.3.4. Популяризація здорового способу життя	Збільшення кількості кваліфікованих молодіжних працівників	кількість осіб, що успішно пройшли навчання	19	59	100
		Популяризація занять спортом та фізичною культурою серед широких верств населення	кількість залученого населення	9 500	11 500	14 500
		Залучення до занять фізичною культурою і спортом ветеранів бойових дій	кількість осіб	20	100	250
		Популяризація олімпійських та неолімпійських видів спорту, визнаних в Україні, які є пріоритетними для Миколаївської області	кількість проведених змагань	60	70	75
		Збереження та розбудова спортивної інфраструктури та розвиток дитячо-юнацького спорту	кількість закладів	8	9	10
		Кількість реконструйованих та реставрованих культурно-мистецьких закладів	одиниць	0	3	5
	3.3.5. Розвиток мережі культурно-мистецьких закладів та створення умов для творчого самовираження	Кількість нових мультикультурних просторів	одиниць	0	0	1

		Загальна кількість людей, які відвідують мультикультурний простір за рік	тис. осіб	0	0	2,5
		Кількість реконструйованих та реставрованих бібліотек	одиниць	0	1	1
		Кількість записів електронного каталогу, одиниць	тис. одиниць	1 296,6	1 500,0	1 700,0
		Кількість масових заходів для відвідувачів бібліотек за рік	тис. одиниць	13,1	14,0	14,2
		Кількість учасників заходів в бібліотеках за рік	тис. осіб	212,5	230,0	240,0
	3.3.6. Сприяння збереженню та розвитку етнічної та культурної самобутності національних меншин (спільнот)	Кількість заходів в рамках обласної Цільової національно-культурної програми підтримки та сприяння розвитку національних меншин (спільнот) Миколаївської області на 2025-2027роки	одиниць	5	8	10
		Формування і утвердження української національної та громадянської ідентичності, оборонної свідомості, громадянської стійкості у населення регіону	кількість охопленої молоді, осіб	3 000	2 500	5 500
3.4. Відновлення та збереження навколишнього природного середовища	3.4.1. Відновлення та збереження особливо цінних природних територій та біорізноманіття	Площа відновлених природно-заповідних територій	га	287,45	300	300
	3.4.2. Відновлення водності водних об'єктів та охорони і захисту лісів у лісовому фонді	Площа відновлених лісів	га	–	–	–
		Площа розчищених русел річок	км ²	–	–	–

	3.4.3. Екологічна освіта населення	Кількість проведених екологічних заходів (акції, конференції, семінарів)	одиниць	150	150	150
4.1. Створення нових наукомістких виробництв та продуктів	4.1.1. Розробка інвестиційних пропозицій на створення високотехнологічних виробництв у сферах, визначених смарт-спеціалізацією	Обсяг внутрішніх капітальних інвестицій у секторах смарт-спеціалізації	млн грн	-	-	-
		Частка кількості промислових підприємств, що впроваджували інновації (продукцію та/або технологічні процеси), у загальній кількості промислових підприємств	відсотки	-	-	-
		Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) підприємств	млн гривень	107 400	109 000	110 700

РОЗДІЛ 7. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ

Відповідно до статті 21 Закону України «Про засади державної регіональної політики» джерелами фінансування державної регіональної політики є:

- 1) кошти Державного бюджету України, зокрема державного фонду регіонального розвитку;
- 2) кошти місцевих бюджетів;
- 3) кошти, що надходять до державного бюджету в рамках програм допомоги і грантів Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ;
- 4) кошти міжнародних організацій;
- 5) кошти з інших джерел, не заборонених законодавством.

Індикативні обсяги і джерела фінансування в розрізі цілей та завдань Стратегії будуть визначені під час розроблення Плану заходів з її реалізації.

Під час фінансування заходів з реалізації Стратегії усі виконавці мають забезпечити реалізацію запланованих завдань із залученням мінімального обсягу бюджетних коштів та досягненням максимального результату щодо їх використання.

РОЗДІЛ 8. УЗГОДЖЕННЯ ЦІЛЕЙ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ З ПРОГРАМНИМИ ДОКУМЕНТАМИ ТА ОСНОВНИМИ АСПЕКТАМИ РОЗВИТКУ ОБЛАСТІ

Стратегія узгоджується з Державною стратегією регіонального розвитку України на період до 2027 року (далі - ДСРР – 2027), затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 13 серпня 2024 року № 940.

Реалізація Стратегії передбачає розроблення плану реалізації Стратегії відповідно до визначених етапів.

Стратегія розроблена відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 04 серпня 2023 року № 816 «Деякі питання розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації та проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів» (зі змінами, від 15 березня 2024 року № 305), з урахуванням положень ДСРР – 2027, процесів державного стратегічного планування розвитку окремих секторів економіки країни та її регіонів, враховує потреби їх розвитку та необхідність підвищення конкурентоспроможності.

**Узгодженість стратегічних цілей Стратегії зі стратегічними цілями
Державної стратегії регіонального розвитку на 2021 – 2027 роки**

Державні стратегічні цілі	Стратегічні цілі Миколаївської області			
	1. Стійкість, соціальна згуртованість і безпека	2. Стійке економічне зростання багатогалузевої економіки	3. Висока якість життя людини та ефективне багаторівневе врядування	4. Економіка на основі інноваційного та високотехнологічного розвитку у сферах смартспеціалізації
1. Формування згуртованої держави в соціальному, гуманітарному, економічному, кліматичному, екологічному, безпековому та просторовому вимірах	X	x	X	x
2. Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів	x	X	x	X
3. Розбудова ефективного багаторівневого врядування	x	x	X	x

Примітка: велика буква «X» означає більшу узгодженість/зв'язок, аніж маленька «x».

*Узгодженість оперативних цілей Стратегії розвитку Миколаївської області з оперативними цілями
Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки*

Оперативні цілі Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки	Оперативні цілі Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року включно													
	1.1. Підвищення рівня безпеки критичної і соціальної інфраструктури	1.2. Підсилення соціальної згуртованості	1.3. Розвиток людського капіталу в умовах сучасних викликів	2.1. Диверсифікація економіки регіону	2.2. Створення сприятливого інвестиційного клімату та залучення інвестицій	2.3. Розвиток партнерств	2.4. Підтримка розвитку малого та середнього підприємництва	2.5. Розвиток туристичної та курортної індустрії	3.1. Відновлення і розвиток інженерної інфраструктури і комунальних послуг	3.2. Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади	3.3. Вдосконалення системи надання адміністративних, соціальних і культурних послуг	3.4. Відновлення та збереження навколишнього природного середовища	4.1. Створення нових наукомістких виробництв та продуктів	4.2. Забезпечення потреби у висококваліфікованих кадрах для розвитку інноваційних виробництв
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Забезпечення інтегрованого розвитку територій з урахуванням інтересів майбутніх поколінь	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Задоволення потреби населення у якісних адміністративних і публічних послугах	+	+	+			+	+			+	+			
Соціальний захист ветеранів війни та їх сімей, внутрішньо переміщених осіб та інших вразливих груп населення		+	+		+	+	+			+	+			+

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		11	13	14	15
Інфраструктура, стійка до безпекових, соціальних та економічних викликів	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+			+	+
Сильна, спроможна та конкурентоспроможна регіональна економіка	+		+	+	+	+	+	+	+	+			+	+
Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади з урахування кращих практик ЄС						+				+				
Розвиток різних форм співробітництва та ефективне управління публічними інвестиціями		+	+	+	+	+		+	+	+	+		+	+

Узгодженість стратегічних цілей
Миколаївської області з ключовими секторами розвитку

Сектори	Стратегічні цілі			
	1. Стійкість, соціальна згуртованість і безпека	2. Стійке економічне зростання багатогалузевої економіки	3. Висока якість життя людини та ефективне багаторівневе врядування	4. Економіка на основі інноваційного та високотехнологічного розвитку у сферах смартспеціалізації
Економіка і торгівля	X	X	X	X
Промисловість та інфраструктура	X	X	x	X
Сільське, лісове господарство, харчова промисловість	X	X	x	X
Транспорт і дороги	X	X	x	X
Екологія й природні ресурси	X	x	X	x
Освіта й молодь	X	x	X	X
Здоров'я, соціальний захист, сім'я і дитина	X	x	X	x
Культура і туризм	x	X	X	x
Обмін інформацією	X	x	X	X
Комунальне господарство	X	x	X	x
Територіальний розвиток регіону	X	X	x	x
Безпеки критичної і соціальної інфраструктури	X	X	X	X

Примітка: велика буква «X» означає більшу узгодженість/зв'язок, аніж маленька «x».

Узгодженість стратегічних цілей Миколаївської області
з Цілями сталого розвитку України.

Цілі сталого розвитку України	Стратегічні цілі Миколаївської області			
	1. Стійкість, соціальна згуртованість та безпека	2. Стійке економічне зростання багатогалузевої економіки	3. Висока якість життя людини та ефективне багаторівневе врядування	4. Економіка на основі інноваційного та високотехнологічного розвитку у сферах смартспеціалізації
1. Подолання бідності	x	x	x	x
2. Подолання голоду, досягнення продовольчої безпеки, поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства	x	x	x	x
3. Забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці			x	x
4. Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти та заохочення можливості навчання впродовж усього життя для всіх	x	x	x	x
5. Забезпечення гендерної рівності, розширення прав і можливостей усіх жінок та дівчат			x	
6. Забезпечення доступності та сталого управління водними ресурсами та санітарією	x		x	x

7. Забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх	x	x	x	x
8. Сприяння поступальному, всеохоплюючому та сталому економічному зростанню, повній і продуктивній зайнятості та гідній праці для всіх	x	x	x	x
9. Створення стійкої інфраструктури, сприяння всеохоплюючій і сталій індустріалізації та інноваціям	x	x	x	x
10. Скорочення нерівності	x	x	x	x
11. Забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості й екологічної стійкості міст, інших населених пунктів	x	x	x	x
12. Забезпечення переходу до раціональних моделей споживання і виробництва	x	x	x	x
13. Вжиття невідкладних заходів щодо боротьби зі зміною клімату та її наслідками	x	x	x	x
14. Збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку	x	x		x

15. Захист та відновлення екосистем суші та сприяння їх раціональному використанню, раціональне лісокористування, боротьба з опустелюванням, припинення і повернення назад (розвертання) процесу деградації земель та зупинка процесу втрати біорізноманіття	x	x	x	x
16. Сприяння побудові миролюбного і відкритого суспільства в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних та заснованих на широкій участі інституцій на всіх рівнях			x	
17.Зміцнення засобів здійснення й активізація роботи в рамках глобального партнерства в інтересах сталого розвитку.	x	x	x	x

Примітка: «х» - присутня узгодженість/зв'язок.

За результатами засідання експертної робочої групи з опрацювання проєктів регіональних стратегій розвитку, яке відбулося 19 лютого 2025 року, Миколаївською ОВА опрацьовано висновок Міністерства розвитку громад та територій України щодо відповідності проєктів регіональних стратегій розвитку встановленим вимогам щодо їх підготовки, стратегічним цілям і пріоритетам, визначеним Державною стратегією регіонального розвитку України, та рекомендації експертної робочої групи.

Отримані рекомендації розглянуті та враховані в проєкті актуалізованої Стратегії розвитку.

Рекомендації	Врахування
1. У розділі 3.10. «Територіальний розвиток регіону» проєкту Стратегії зазначено, що в Миколаївській області з 52 територіальних громад – 33 віднесено до територій відновлення як одного з функціональних типів територій. Станом на сьогодні у Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки не затверджено склад функціональних типів територій України. Враховуючи зазначене, розділ 3.10. «Територіальний розвиток регіону» проєкту Стратегії потребує доопрацювання.	Абзац восьмий щодо віднесення територіальних громад області до територій відновлення виключено
2. У розділі 3 «Основні підсумки аналізу соціально-економічних тенденцій розвитку Миколаївської області за 2019 -2023 рр.» (стор. 16) проєкту Стратегії зазначено, що внаслідок повномасштабного вторгнення рф на територію України 24.02.2022р. Миколаївська область стала прикордонною областю в несприятливих умовах, розділеною між умовними функціональними зонами «Фронтір» і «Опора». У розділі 3.9. «Фінансовий стан та бюджетна сфера» (стор. 82) зазначено, що наразі Миколаївська область є	Слова та словосполучення з розмовної лексики, вузькогалузеві професіоналізми виключено або замінено (наприклад, фронтір, фронтірні регіони тощо). Виключені або замінені поняття «прикордонна область», «прифронтірна область». Наприклад, термін «прифронтірна» замінено як Миколаївська область є регіоном, на території якого

прифронтовою, що також впливає на надходження та видатки місцевих бюджетів. Крім того, по тексту проекту Стратегії вживається значна кількість слів та словосполучень із використанням розмовної лексики, а також вузькогалузевих професіоналізмів, що порушує принцип належної ясності викладу, точності опису та свободи від суперечностей. Враховуючи зазначене, термінологія проекту Стратегії як документу державного планування має бути приведена у відповідність до вимог Закону України «Про правотворчу діяльність», Закону України «Про засади державної регіональної політики» та положень Державної стратегії регіонального розвитку України на 2021-2027 роки.	ведуться (велися) бойові дії та є тимчасово окуповані території, що відповідає приписам законодавства Допрацьовано розділ 4.1 «Сценарії розвитку Миколаївської області до 2027 р.»: перебіг сценаріїв прив'язано до результатів реалізації/нереалізації Стратегії розвитку, виключено поняття «геополітична турбулентність», «форпост Європи» та інші.
3. Проект Стратегії не узгоджується з Порядком розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу реалізації зазначених стратегій і планів заходів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04.08.2023 № 816 (ділі – Порядок). Пунктом 9 Порядку передбачено, що у проекті регіональної стратегії серед іншого визначаються основні завдання, необхідні для досягнення оперативних цілей, етапи та механізми їх виконання та джерела фінансування. Проте, у проекті Стратегії відсутня інформація щодо джерел фінансування, за рахунок яких здійснюватиметься фінансове забезпечення реалізації Стратегії.	Проект доповнено розділом 7 «Фінансове забезпечення реалізації стратегії».
4. Потребує доопрацювання розділ 2. «МЕТОДОЛОГІЯ І ПРОЦЕС» проекту Стратегії в частині виключення персонального робочої групи з актуалізації	3 розділу 2 «Методологія і процес» виключено інформацію про персональний склад Робочої групи з актуалізації Стратегії розвитку.

Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року включно та розроблення проєкту Плану заходів з реалізації у 2024 - 2027 роках Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року включно, який було затверджено розпорядженням начальника Миколаївської обласної військової адміністрації від 05 листопада 2024 року № 445-р.	
5. Пропонується додати окреме завдання до Оперативної цілі №3.2. “Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади” щодо реформування системи управління публічними інвестиціями: “Запровадження оновленої системи управління публічними інвестиціями та синхронізація з національною системою стратегічного планування з урахуванням територіально орієнтованого підходу”.	Завдання до оперативної цілі 3.2 «Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади» доповнено відповідним завданням 3.2.3, потенційно можливою сферою реалізації проєктів до якого є впровадження механізмів управління публічними інвестиціями в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування відповідно до Плану заходів з реалізації Дорожньої карти реформування управління публічними інвестиціями на 2024-2028 роки
6. Пропонується інтегрувати у Стратегію розвитку на рівні окремих завдань врахування напрямів та засад політики безбар’єрності, відповідно до Національної стратегії із створення безбар’єрного простору в Україні на період до 2030 року, зокрема у завданнях до оперативних цілей №1.1. Підвищення рівня безпеки критичної та соціальної інфраструктури, №1.2. Підсилення соціальної згуртованості, №3.3. Вдосконалення системи надання адміністративних, соціальних і культурних послуг.	Завдання до оперативної цілі 1.2 «Підсилення соціальної згуртованості» доповнено окремим завданням 1.2.6 «Створення безбар’єрного простору» Можливі сфери реалізації проєктів: Створення безбар’єрного середовища для всіх груп населення в територіальних громадах області за всіма напрямками безбар’єрності. Забезпечення безбар’єрності об’єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю Виконання органами місцевого самоврядування, юридичними особами (управителями об’єктів), які надають послуги населенню, рекомендацій щодо забезпечення безбар’єрності об’єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю.

	Створення безбар'єрних маршрутів, доступність транспорту та транспортної інфраструктури, житлових будинків, споруд цивільного захисту, закладів охорони здоров'я, ЦНАПів, закладів освіти, закладів соціального захисту, будівель та приміщень органів місцевого самоврядування та державної влади, об'єктів благоустрою, спортивних комплексів, закладів культури, молодіжних центрів тощо.
7. Бракує низки важливих складових забезпечення стійкості регіону відповідно до національної концепції стійкості. Зокрема - гарантування продовольчої безпеки громад області (завдання 2.1.3. «Розвиток кліматично орієнтованого сільського господарства» – не передбачає підтримки індивідуальних селянських господарств, які є одним із базових елементів продовольчої стійкості громад); забезпечення стійкості транспортної мережі регіону та транспортних комунікацій з іншими регіонами України (завдання 3.1.4. «Розширення міжрегіональної і внутрішньорегіональної транспортної доступності» зведено лише до будівництва і реконструкції доріг); забезпечення стійкості телекомунікаційної мережі області та безперервності доступу організацій та громадян до мережі Інтернет.	Завдання до оперативної цілі 1.1 «Підвищення рівня безпеки критичної і соціальної інфраструктури» доповнено: завданням 1.1.5 «Забезпечення стійкості телекомунікаційної мережі області та безперервності доступу організацій та громадян до мережі Інтернет»; завданням 1.1.6 «Відновлення та розвиток підприємств харчової та переробної промисловості, створення умов для виробництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції для забезпечення стійкого постачання продовольства». У завданні 2.4.3 «Розвиток підприємництва у нішах, які відкриваються в умовах воєнного та післявоєнного часу» оперативної цілі 2.4 «Підтримка розвитку малого та середнього підприємництва» розширено потенційно можливі сфери реалізації проєктів, а саме: Створення сільськогосподарського виробництва на основі розвитку фермерства та стимулювання розвитку сільськогосподарських товаровиробників органічної продукції.

	У завданні 3.1.4 «Розширення міжрегіональної та внутрішньорегіональної транспортної доступності» до оперативної цілі 3.1 «Відновлення і розвиток інженерної інфраструктури і комунальних послуг» розширено потенційно можливі сфери реалізації проєктів. А саме доповнено: Вжиття заходів щодо залучення коштів для будівництва/ремонту/реконструкції транспортної інфраструктури, її подальшого ефективного управління, експлуатації та обслуговування. Розвиток залізничного сполучення. Модернізація залізничної інфраструктури. Розвиток внутрішніх водних шляхів. Відновлення роботи та модернізація портів (портової інфраструктури). Сприяння розвитку пасажирських та вантажних перевезень водним транспортом. Відновлення та розвиток авіаційного сполучення. Забезпечення належного стану транспортного сполучення територій.
8. Оперативна ціль 1.2. «Підсилення соціальної згуртованості» надто вузько трактує напрями посилення згуртованості – лише як забезпечення житла для ВПО, адаптацію вразливих груп та реабілітацію інвалідів. Завдання зміцнення згуртованості має бути суттєво посилене, зокрема у напрямках: сприяння самореалізації молоді,	Завдання до оперативної цілі 1.2 «Підсилення соціальної згуртованості» доповнено: завданням 1.2.5 «Створення умов і гарантій для соціалізації та інтеграції молоді в суспільні процеси та формування і реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності»;

впровадження цифрових інструментів згуртованості та подолання цифрового розриву, поширення інструментів дорадчої демократії для зміцнення самоврядності.	завданням 1.2.7 «Інтеграція цифрових комунікацій у суспільне життя»; завданням 1.2.8 «Впровадження інструментів громадської участі»
9. В рамках операційної цілі 1.2.4. «Реінтеграція ветеранів до цивільного життя» бракує уваги до надання безперешкодного доступу до інформації про доступні засоби соціальної підтримки, самих послуг та заходів соціальної підтримки, сприяння ветеранському бізнесу, реалізації на території області Політики Героїв (меморіалізації війни) тощо.	У завданні 1.2.4 «Реінтеграція ветеранів війни до цивільного життя» розширено потенційно можливі сфери реалізації проєктів. А саме доповнено: Забезпечення безперешкодного доступу до інформації про доступні засоби соціальної підтримки. Сприяння ветеранському бізнесу. Розвиток ветеранського спорту. Створення ветеранських хабів. Реалізація Політики Героїв (меморіалізації війни).

МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСНА ВІЙСЬКОВА АДМІНІСТРАЦІЯ

вул. Адміральська, 22, м. Миколаїв, 54001, тел. 53-32-68, 53-32-50
E-mail: cancelar@mk.gov.ua, www.mk.gov.ua Код ЄДРПОУ 00022579

№ _____

На № _____

від _____

Голові Миколаївської обласної ради
Антону ТАБУНЦІКУ

Про доопрацювання проєкту
Стратегії розвитку Миколаївської
області на період до 2027 року включно

Шановний пане Антоне!

На виконання листа Миколаївської обласної ради від 09.04.2025 № 217-03/05-25 щодо необхідності доопрацювання проєкту Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року включно (далі — Стратегія розвитку) за рекомендацією Міністерства розвитку громад та територій України та внесення відповідних змін до Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року включно, затвердженої рішенням обласної ради від 23.12.2020 № 2, зі змінами, внесеними рішенням обласної ради від 13.02.2025 № 1, Миколаївська обласна військова адміністрація повідомляє таке.

Відповідно до статті 10 Закону України «Про засади державної регіональної політики» та пункту 2 Порядку підготовки та надання висновку про відповідність проєктів регіональних стратегій розвитку, планів заходів з їх реалізації та змін до них встановленим вимогам щодо їх підготовки, стратегічним цілям і пріоритетам, визначеним Державною стратегією регіонального розвитку України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 04.08.2023 № 816, Миколаївською обласною військовою адміністрацією було надано Міністерству розвитку громад та територій України проєкт актуалізованої Стратегії розвитку для отримання висновку про відповідність вимогам щодо його підготовки, а також стратегічним цілям і пріоритетам, визначеним Державною стратегією регіонального розвитку України (лист від 29.01.2025 № 05-27/254/5-25).

УВ
Миколаївська обласна державна адміністрація /
Миколаївська обласна військова адміністрація
№05-50/990/5-25 від 10.04.2025

Лист Міністерства розвитку громад та територій України щодо необхідності доопрацювання проекту Стратегії розвитку за результатами засідання експертної робочої групи з опрацювання проєктів регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації, яке відбулося 19 лютого 2025 року, надійшов 21 лютого 2025 року (після затвердження оновленої Стратегії розвитку на сесії обласної ради 13.02.2025).

На виконання зазначеного листа, з урахуванням висновку Міністерства розвитку громад та територій України щодо відповідності проєктів регіональних стратегій розвитку, планів заходів з їх реалізації та змін до них встановленим вимогам щодо їх підготовки, стратегічним цілям і пріоритетам, визначеним Державною стратегією регіонального розвитку України, та рекомендацій експертної робочої групи, обласною військовою адміністрацією були розглянуті надані рекомендації та підготовлено оновлений проєкт Стратегії розвитку з їх урахуванням (лист Миколаївської обласної військової адміністрації від 28.02.2025 № 05-24/571/5-25).

А саме:

1. У розділі 3.10 «Територіальний розвиток регіону» абзац восьмий щодо віднесення територіальних громад області до територій відновлення виключено.

2. Слова та словосполучення з розмовної лексики, вузькогалузеві професіоналізми виключено або замінено (фронтир, фронтирні регіони тощо).

Виключені або замінені поняття «прикордонна область», «прифронтна область».

3. Доопрацьовано розділ 4.1 «Сценарії розвитку Миколаївської області до 2027 р.»: перебіг сценаріїв прив'язано до результатів реалізації/нереалізації Стратегії розвитку, виключено поняття «геополітична турбулентність», «форпост Європи» та інші.

4. Проєкт доповнено розділом 7 «Фінансове забезпечення реалізації стратегії».

5. З розділу 2 «Методологія і процес» виключено інформацію про персональний склад Робочої групи з актуалізації Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року включно та розроблення проєкту Плану заходів з реалізації у 2024 - 2027 роках Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року включно, затверджений розпорядженням начальника Миколаївської обласної військової адміністрації від 05 листопада 2024 року № 445-р.

6. Завдання до оперативної цілі 1.1 «Підвищення рівня безпеки критичної і соціальної інфраструктури» доповнено:

завданням 1.1.5 «Забезпечення стійкості телекомунікаційної мережі області та безперервності доступу організацій та громадян до мережі Інтернет»;

завданням 1.1.6 «Відновлення та розвиток підприємств харчової та переробної промисловості, створення умов для виробництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції для забезпечення стійкого постачання продовольства».

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
1.1.5. Забезпечення стійкості телекомунікаційної мережі області та безперервності доступу організацій та громадян до мережі Інтернет	Розвиток та модернізація інфраструктури зв'язку. Забезпечення резервних каналів зв'язку. Захист та кібербезпека телекомунікаційної мережі. Створення системи аварійного зв'язку.
1.1.6. Забезпечення відновлення та розвитку підприємств харчової та переробної промисловості, створення умов для виробництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції для забезпечення стійкого постачання продовольства	Будівництво та модернізація сучасних об'єктів інфраструктури виробництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції, впровадження інноваційних технологій в агропромислове виробництво. Залучення допомоги, у тому числі міжнародної фінансової та технічної, для розвитку сільськогосподарських кооперативів, фермерських, сімейних фермерських господарств. Популяризація продукції місцевих виробників шляхом проведення ярмаркових заходів та підтримка їх участі в міжнародних заходах. Формування запасів продовольчих товарів для забезпечення населення регіону.

7. Завдання до оперативної цілі 1.2 «Підсилення соціальної згуртованості» доповнено:

завданням 1.2.5 «Створення умов і гарантій для соціалізації та інтеграції молоді в суспільні процеси та формування і реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності»;

завданням 1.2.6 «Створення безбар'єрного простору»;

завданням 1.2.7 «Інтеграція цифрових комунікацій у суспільне життя»;

завданням 1.2.8 «Впровадження інструментів громадської участі»;

у завданні 1.2.4 «Реінтеграція ветеранів війни до цивільного життя» розширено потенційно можливі сфери реалізації проєктів.

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
1.2.4. Реінтеграція ветеранів війни до цивільного життя	Забезпечення технікою, обладнанням іншими матеріально-технічними ресурсами просторів для соціальної адаптації та психологічної підтримки для соціально незахищених категорій населення, ветеранських просторів.

	Створення просторів для діалогу, спеціальних служб психологічної підтримки, проведення семінарів, зустрічей, заходів з питань професійної адаптації, сприяння працевлаштуванню внутрішньо переміщених осіб, ветеранів війни та інших соціально незахищених категорій населення. Забезпечення безперешкодного доступу до інформації про доступні засоби соціальної підтримки. Сприяння ветеранському бізнесу. Розвиток ветеранського спорту. Створення ветеранських хабів. Реалізація Політики Героїв (меморіалізації війни).
1.2.5. Створення умов і гарантій для соціалізації та інтеграції молоді в суспільні процеси та формування і реалізації державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності	Сприяння розвитку і самореалізації молоді, інтеграції її у суспільне життя, з урахуванням гендерної рівності. Забезпечення функціонування Молодіжної ради при Миколаївській обласній військовій адміністрації та регіонального молодіжного центру. Проведення Базового Тренінгу «Молодіжний працівник». Забезпечення здійснення моніторингу закладів сфери утвердження української національної та громадянської ідентичності Підтримка молоді та формування національної ідентичності: організація і проведення заходів, спрямованих на формування активної життєвої позиції, утвердження української національної та громадянської ідентичності.
1.2.6. Створення безбар'єрного простору	Створення безбар'єрного середовища для всіх груп населення в територіальних громадах області за всіма напрямками безбар'єрності. Забезпечення безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю Виконання органами місцевого самоврядування, юридичними особами (управителями об'єктів), які надають послуги населенню, рекомендацій щодо забезпечення безбар'єрності об'єктів фізичного оточення і послуг для осіб з інвалідністю. Створення безбар'єрних маршрутів, доступність транспорту та транспортної інфраструктури, житлових будинків, споруд цивільного захисту, закладів охорони здоров'я, ЦНАПів, закладів освіти, закладів соціального захисту, будівель та приміщень органів місцевого самоврядування та державної влади,

	об'єктів благоустрою, спортивних комплексів, закладів культури, молодіжних центрів тощо.
1.2.7. Інтеграція цифрових комунікацій у суспільне життя	Розвиток та підвищення рівня цифрової грамотності населення. Розвиток цифрової інфраструктури для громадян та бізнесу.
1.2.8. Впровадження інструментів громадської участі	Розвиток суспільного діалогу та громадянської активності. Поширення інформації про інструменти партисипації.

8. Назву оперативної цілі 1.3 «Розвиток людського капіталу в умовах фронтиру» змінено на «Розвиток людського капіталу в умовах сучасних викликів»

9. У завданні 2.4.3 «Розвиток підприємництва у нішах, які відкриваються в умовах воєнного та післявоєнного часу» оперативної цілі 2.4 «Підтримка розвитку малого та середнього підприємництва» розширено потенційно можливі сфери реалізації проєктів.

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
2.4.3. Розвиток підприємництва у нішах, які відкриваються в умовах воєнного та післявоєнного часу	Фінансова підтримка новостворених або перепрофільованих підприємств з виробництва дронів, протезів, штучних кісток, органічних продуктів тощо. Створення сільськогосподарського виробництва на основі розвитку фермерства та стимулювання розвитку сільськогосподарських товаровиробників органічної продукції.

10. У завданні 3.1.4 «Розширення міжрегіональної та внутрішньорегіональної транспортної доступності» до оперативної цілі 3.1 «Відновлення і розвиток інженерної інфраструктури і комунальних послуг» розширено потенційно можливі сфери реалізації проєктів.

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
3.1.4. Розширення міжрегіональної і внутрішньорегіональної транспортної доступності	Вжиття заходів щодо залучення коштів для будівництва/ремонту/реконструкції транспортної інфраструктури, її подальшого ефективного управління, експлуатації та обслуговування. Будівництво і реконструкція доріг. Розвиток залізничного сполучення. Модернізація залізничної інфраструктури. Розвиток внутрішніх водних шляхів.

	Відновлення роботи та модернізація портів (портової інфраструктури). Сприяння розвитку пасажирських та вантажних перевезень водним транспортом. Відновлення та розвиток авіаційного сполучення. Забезпечення належного стану транспортного сполучення територій.
--	---

11. Завдання до оперативної цілі 3.2 «Розвиток інституційної спроможності органів публічної влади» доповнено завданням 3.2.3 «Запровадження оновленої системи управління публічними інвестиціями та синхронізація з національною системою планування з урахуванням територіально орієнтовного підходу».

Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
3.2.3. Запровадження оновленої системи управління публічними інвестиціями та синхронізація з національною системою планування з урахуванням територіально орієнтовного підходу	Впровадження механізмів управління публічними інвестиціями в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування відповідно до Плану заходів з реалізації Дорожньої карти реформування управління публічними інвестиціями на 2024-2028 роки

Редакція оновленої Стратегії розвитку з урахуванням наданих рекомендацій 03 березня 2025 року отримала схвальний висновок Міністерства розвитку громад та територій України щодо відповідності оновленого проєкту Стратегії розвитку Миколаївської області на період до 2027 року включно встановленим вимогам щодо підготовки регіональних стратегій, стратегічним цілям і пріоритетам, визначеним Державною стратегією регіонального розвитку України.

Проєкт Стратегії розвитку з урахуванням рекомендацій Міністерства розвитку громад та територій України додається. Координатором роботи з актуалізації Стратегії розвитку є департамент економічного розвитку та регіональної політики обласної військової адміністрації.

З повагою

заступник начальника
обласної військової адміністрації

Микола МАРІНОВ